

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERGENLERDE EVDEN KAÇMA DAVRANIŞININ
SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE AİLE
İŞLEVLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Lütfiye Esin ZENGİN

İzmir
2013

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ERGENLERDE EVDEN KAÇMA DAVRANIŞININ
SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER VE AİLE
İŞLEVLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Lütfiye Esin ZENGİN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

İzmir

2013

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Ergenlerde Evden Kaçma Davranışının Sosyodemografik Özellikler ve Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

.../06/2013

L.Esin ZENGİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Y¼ksek Lisans Programında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Feride Aydemir - Feride Aydemir
¼ye : Yrd. Doç. Dr. Hatice Kuşcu KARAG¼Z Hatice
¼ye : Prof. Dr. Dilek Paşkale Dilek

Onay
Yukarıda imzaların, adı geçen ¼đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

.....

Prof. Dr. h. c. İbrahim ATALAY
Enstit¼ M¼d¼r¼

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

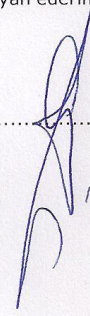
TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10006453
Yazar Adı / Soyadı	LÜTFİYE ESİN ZENGİN
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 20443706512
Telefon	5058221029
E-Posta	esin.zengin@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Ergenlerde Evden Kaçma Davranışının Sosyo-Demografik Özellikler ve Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi
Tezin Tercümesi	An Investigation of Runaway Behaviours of Adolescents in Terms of Socio-Demographic Characteristics and Family Functions
Konu	Psikoloji ; Sosyal Hizmetler
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2013
Sayfa	164
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. HADİYE KÜÇÜKKARAGÖZ 54373117742
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	Yok

Yukarıda başlığı yazılı olan tezinin, ilgililenenlerin incelemesine sunulmak üzere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından arşivlenmesi, kağıt, mikroform veya elektronik formatta, internet dahil olmak üzere her türlü ortamda çoğaltılması, ödünç verilmesi, dağıtımı ve yayımı için, tezimize ilgili fikri mülkiyet haklarımız saklı kalmak üzere hiçbir ücret (royalty) ve erteleme talep etmeksizin izin verdiğimi beyan ederim.

08.07.2013

İmza:.....

TEŞEKKÜR

Çalışmamın planlanmasından başlayarak yürütülmesi ve yazılmasına değin geçen süreçte bilgi ve hoşgörüsü ile yol gösteren, motivasyon sağlayan ve her aşamada destek olan sevgili danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'e;

Çalışmamın uygulama aşamasında yardımlarını esirgemeyen Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi Sorumlusu sevgili arkadaşım Sosyal Hizmet Uzmanı Vesile DÖNMEZ; Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezi'nde görevli Sosyal Hizmet Uzmanı Halil ŞAKRAK ve Karşıyaka Gazi Anadolu Lisesi Rehber Öğretmeni Uğur UĞURLU'ya;

Çalışmamın anlam kazanmasında birincil rolü olan katılımcılara;

Çalışmamın analizinde anlayış ve hoşgörüsü ile destek olan çalışma arkadaşım ve sevgili dostum Psikolog Dilek GÜRBÜZ'e ve çalışma sürecinde destek olan tüm İdarecilerim, çalışma arkadaşlarım, Yüksek Lisans arkadaşlarım, dostlarım ve sol yanım Tuna TAŞ'a;

Son olarak hayatım boyunca ilgi ve desteğini gördüğüm, araştırmamın en zor anlarında sevgi ve yakınlıklarını derinden hissettiğim yaşamımın en önemli değeri olan canım aileme teşekkür ederim.

L. Esin ZENGİN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
Yemin Metni.....	iv
Değerlendirme Kurulu Üyeleri	v
Yüksek Öğretim Kurulu Dokümantasyon Merkezi Tez Veri Formu	vi
Teşekkür.....	vii
İçindekiler	viii
Tablolar Listesi.....	xi
Şekiller Listesi.....	xv
Özet	xvi
Abstract.....	xvii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
1.3. Problem Cümlesi.....	7
1.4. Alt problemler.....	7
1.5. Sayıtlar	8
1.6. Sınırlılıklar	8
1.7. Tanımlar	9
1.8. Kısaltmalar.....	9

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. ERGENLİK DÖNEMİ.....	10
2.1.1. Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri.....	10
2.1.2. Ergenlikte Gelişim Görevleri.....	12
2.1.3. Ergen ve Aile.....	13
2.1.4. Ergenlikte İntihar ve Kendine Zarar Verme Davranışı.....	15
2.1.4.1. Ergenlikte İntihar	15
2.1.4.2. Kendine Zarar Verme Davranışı.....	16
2.2. ERGENLERDE EVDEN KAÇMA DAVRANIŞI.....	17
2.2.1. Evden Kaçma Davranışında Risk Faktörleri.....	21

2.2.1.1.Aile ile Yaşanan Sorunlar.....	21
2.2.1.2.Tek Ebeveynli Aileler.....	22
2.2.1.3.Ergenlikte arkadaş ilişkileri.....	23
2.2.1.4. Ailenin Sosyo-ekonomik durumu.....	25
2.2.1.5.İhmal.....	26
2.2.1.6.İstismar ve Çeşitleri.....	26
2.2.1.6.1. Fiziksel İstismar.....	28
2.2.1.6.2. Duygusal İstismar.....	31
2.2.1.6.3.Cinsel İstismar.....	32
2.2.1.6.4.Aile İçi Cinsel İstismar: “Ensest.....	33
2.2.1.7. Alkol ve Madde Bağımlılığı.....	35
2.3. AİLE İŞLEVLERİ.....	36
2.3.1.Aile Yaşam Döngüsü ve Ergen Çocuklu Aileler.....	39
2.4. KONUYA İLİŞKİN ARAŞTIRMALAR.....	41

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	48
3.2.Araştırmanın Evreni.....	48
3.3.Araştırmanın Örnekleme.....	49
3.3.1.Örnekleme Tanıtıcı Bilgiler.....	49
3.4. Veri Toplama Araçları	58
3.4.1. Aile Değerlendirme Ölçeği(ADÖ).....	58
3.4.1.1. Aile Değerlendirme Ölçeği'nin Yurtiçinde ve Yurtdışında Yapılan Geçerlik Güvenirlik Çalışmaları.....	60
3.4.2. Kişisel Bilgi Formu.....	64
3.5. Verilerin Toplanması.....	65
3.6. Verilerin Çözümlemesi	65

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	66
4.1.1. Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenler ile Karşılaştırma Grubunda Yer Alan Ergenlerin Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	67
4.1.2. Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenler ile Karşılaştırma Grubunda Yer Alan Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevlerine İlişkin Bulgular.....	80
4.1.3. Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Bazı Sosyo-demografik Özelliklerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	82

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma.....	105
5.2. Öneriler.....	121
KAYNAKÇA	123
EKLER:	135
Ek 1: İzin Belgeleri.....	135
Ek 2: Kişisel Bilgi Formu.....	139
Ek 3: Aile Değerlendirme Ölçeği.....	145
Ek 4: Aile Değerlendirme Ölçeği Kullanım İzni.....	149

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenler ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler-1.....	50
Tablo 2: Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Aileleri ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler-2.....	52
Tablo 3: Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Anne ve Babalarının Meslek Durumu ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler.....	54
Tablo 4: Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Aileleri ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler-3.....	55
Tablo 5: Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Madde Kullanımı ve İntihar Deneyimlerine Ait Bilgiler.....	57
Tablo 6: Aile Değerlendirme Ölçeği Alt Ölçeklerinin İç Tutarlılık Katsayıları..	63
Tablo 7: Evden Kaçma Davranışı-Yaş.....	67
Tablo 8: Evden Kaçma Davranışı-Cinsiyet.....	67
Tablo 9: Evden Kaçma Davranışı-Eğitim Durumu.....	68
Tablo10: Evden Kaçma Davranışı-Annenin Eğitim Durumu.....	68
Tablo 11: Evden Kaçma Davranışı-Babanın Eğitim Durumu.....	69
Tablo 12: Evden Kaçma Davranışı-Annenin Mesleği.....	70
Tablo 13: Evden Kaçma Davranışı-Babanın Mesleği.....	71
Tablo 14: Evden Kaçma Davranışı-Anne-Babanın Medeni Durumu.....	71
Tablo 15: Evden Kaçma Davranışı-Ailenin Aylık Geliri.....	72
Tablo 16: Evden Kaçma Davranışı-Ailenin Göç Durumu.....	73

Tablo 17: Evden Kaçma Davranışı-Aileden beklentiler.....	73
Tablo 18: Evden Kaçma Davranışı-İntihar Girişimi.....	74
Tablo 19: Evden Kaçma Davranışı-İntihar Sebepleri.....	74
Tablo 20: Evden Kaçma Davranışı-Aile İle İlgili Düşünceler.....	75
Tablo 21: Evden Kaçma Davranışı-Bu davranışı Gösteren Tanıdık.....	76
Tablo 22: Evden Kaçma Davranışı-Aileyle Sorun Yaşama Durumu.....	76
Tablo 23: Evden Kaçma Davranışı-Anne Babanın Birlikte-Ayrı Oluşu.....	77
Tablo 24: Evden Kaçma Davranışı-Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı.....	78
Tablo 25: Evden Kaçma Davranışı-Annenin Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı.....	78
Tablo 26: Evden Kaçma Davranışı-Babanın Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı.....	79
Tablo 27: Evden Kaçma Davranışı-Doğum sırası.....	79
Tablo 28: Evden kaçma davranışı-Kardeş sayısı.....	80
Tablo:29 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenler ile Karşılaştırma Grubunda Yer Alan Ergenlerin Ailelerinin Aile Değerlendirme Ölçeği'nden Aldıkları Puanların n, X, Ss ve p Değerleri.....	81
Tablo 30: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	83
Tablo 31: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Eğitim Durumuna Ait ANOVA Sonuçları	84
Tablo 32: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Annelerinin Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	85

Tablo 33: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Annelerinin Eğitim Durumuna Ait ANOVA sonuçları.....	87
Tablo 34: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Babalarının Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	88
Tablo 35: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Babalarının Eğitim Durumuna Ait ANOVA sonuçları.....	89
Tablo 36: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Anne babalarının Medeni Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	90
Tablo 37: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Anne-babalarının Medeni Durumlarına Ait ANOVA Sonuçları.....	92
Tablo 38: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Kardeş Sayılarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	93
Tablo 39: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Kardeş Sayısına Ait ANOVA Sonuçları	94
Tablo 40 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Doğum Sıralarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	95
Tablo 41 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Doğum Sırasına Ait ANOVA Sonuçları.....	96
Tablo 42: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Aylık Gelir Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	97
Tablo 43: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Anne-	

babalarının Aylık Gelirlerine Ait ANOVA Sonuçları.....	98
Tablo 44 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Ailelerinin Göç Etme Durumuna Göre İncelenmesi.....	99
Tablo 45: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların İntihar Girişiminde Bulunma Durumuna Göre İncelenmesi.....	100
Tablo 46: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Aileleri İle İlgili Düşüncelerine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları.....	101
Tablo 47: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Aile İle İlgili Düşüncelerine Ait ANOVA Sonuçları.....	103
Tablo 48: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Madde Kullanım Durumuna Göre İncelenmesi.....	104

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Adolesan ve Yüksek Risk Davranışına neden olan durumlar.....	18
Şekil 2: Ergenlikte Madde Kullanımında Gelişimsel Sorunlar.....	36
Şekil 3: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Eğitimlerine Devam Etmeme Sebeplerine Göre Dağılımları.....	51
Şekil 4: Ergenlerin kullandıkları maddelerin çeşitlerine göre dağılımı.....	58
Şekil 5: Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Evi Terk Etme Sebepleri..	77

ÖZET

Bu araştırma Ergenlerde evden kaçma davranışının a) sosyo-demografik özellikler, b) aile işlevleri açısından değerlendirmesini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Araştırmada örneklem grubunun aile işlevlerinin yedi alt boyutu (problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler) Aile Değerlendirme Ölçeği ile incelenmiş; Sosyo-demografik özellikler için Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Ergenlerde evden kaçma davranışı ile sosyo-demografik özellikler (Yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, annenin mesleği, babanın mesleği, anne-babanın medeni durumu, ailenin aylık geliri, ailenin göç durumu, aileden beklentiler, intihar girişimi, intihar sebepleri, aile ilgili düşünceler, evden kaçma davranışı gösteren tanıdık, aileyle sorun yaşama durumu, anne babanın birlikte-ayrı oluşu, alışkanlık yapıcı madde kullanımı, anne ve babanın alışkanlık yapıcı madde kullanımı, doğum sırası, kardeş sayısı) arasındaki ilişki değerlendirilerek; evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile değerlendirme işlevlerine göre anlamlı düzeyde ($p<.05$) farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın örneklemine 15-18 yaş aralığında evden kaçma davranışı gösteren 40 erkek 60 kız ve evden kaçma davranışı göstermeyen 58 kız 42 erkek ergen olmak üzere toplam 200 ergen oluşturmaktadır.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışının yaş, eğitim durumu, annenin eğitim durumu, annenin mesleği, babanın mesleği, anne-babanın medeni durumu, ailenin aylık geliri, ailenin göç durumu, aileden beklentiler, intihar girişimi, aile ile ilgili düşünceler, evden kaçma davranışı gösteren tanıdık, aile ile sorun yaşama durumu, alışkanlık yapıcı madde kullanımı, annenin ve babanın alışkanlık yapıcı madde kullanımı, doğum sırası ve kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin problem çözme, iletişim, duygusal tepki verebilme, roller, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterebilme ve genel aile işlevlerinde karşılaştırma

grubunda yer alan ailelere göre önemli oranda yetersizlik yaşadıkları belirlenmiştir. Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin eğitim durumlarına göre aile işlevlerinin alt boyutlarından olan gereken ilgiyi gösterme alt boyutunda en düşük eğitim düzeyi olan okur-yazar olanların yüksek (sağlıksız) ortalama puanlara sahip olduğu; Madde kullanan ve intihar girişiminde bulunanların gereken ilgiyi gösterme alt boyutu dışında tüm alt boyutlarda yüksek (sağlıksız) ortalama puanlara sahip olduğu; ailelerinde göç geçmişi bulunan ergenlerin problem çözme boyutunda yüksek (sağlıksız) ortalama puanlara sahip olduğu, 5 ve üstü sayıda kardeş sahibi olanların davranış kontrolü boyutunda daha yüksek (sağlıksız) ortalama puanlara sahip olduğu; anne-babası bekar olanların problem çözme, roller ve genel işlevler boyutlarında yüksek (sağlıksız) ortalama puanlara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ergen, Evden kaçma, Aile İşlevleri.

ABSTRACT

This research has been conducted to examine the relationship between run away from home behavior a)-family function b)-socio-demographic characteristics. In the research seven sub-family functions (problem-solving, communication, roles, affective responsiveness, affective involvement, behaviour control and general functions) of the sample group formed have been examined with The Family Assessment Scale. The Personal Information form has been used for socio-demographic characteristics. According to family assessment functions and social demographic variables (age, gender, education level, parent education level, parent profession, parent income level, family emigration aspect, expectations from family, suicide attempt, suicide reasons, thoughts about family, acquaintance who run away from home behavior, encounter problems with family, family go about with or not, use of drugs, family use of drugs,birth order, number of siblings) run away from home behavior have been studied whether significantly differentiate ($p < .05$) or not. The sample group of the research has been formed by 15-18 years old 40 boys and 60 girls who run away from home and 58 girls and 42 boys who don't run away from home. Totally 200 adolescents form the sample group.

As a result; significant differentiation run away from home behavior according to the age, education level, parent education level, parent profession, parent income level, family emigration aspect, expectations from family, suicide attempt, thoughts about family, acquaintance who run away from home behavior, encounter problems with family, family go about with or not, use of drugs, family use of drugs,birth order, number of siblings has been obtained.The results indicated that families of runaway adolescents had more deficits and conflicts in problem solving, communication, rolles, affective responsiveness, affective involvement, behavior control and general functioning when compared to the families of non-runaway adolescents. According to education level of runaway adolescents whose low level of education have high average scores (unhealty) in Affective Involvement dimension. Runaways who use drugs and suicide attempt have whole sub-family functions other than Affective Involvement dimension. Runaways who emigrate have high average

scores (unhealthy) in problem solving. Runaways who have got 5+ siblings have high average scores (unhealthy) in behavior kontrol. Runaways whose family is single have high average scores (unhealthy) problem solving, rolles and general functions.

Key words: Adolescent, Run away from home, Family Functions

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problemi, amacı ve önemi açıklanarak, alt problemler ele alınmış ve Ergenlerin evden kaçma davranışına yönelik araştırmanın genel çerçevesi çizilmiştir.

1.1.Problem Durumu:

Ergenlik çocukluktan yetişkinliğe bir geçiş dönemi olarak tanımlanmaktadır. Vücutta hızlı bir büyüme, gelişme ve olgunlaşma bu çağın önemli özelliğidir. Çocukluktan yetişkinliğe geçirilen bu süreç içinde insan vücudunda bedence, hormonal ve cinsel açıdan büyüme ve olgunlaşma meydana gelir. Bu gelişmeler gençlerde duygusal ve sosyal olarak da değişikliklere yol açar (Kulaksızoğlu, 1989).

Pek çok araştırmacı ergenlik dönemini fırtınalı, dengesiz, değişken çatışmalı ve stresli bir dönem olarak kabul etmektedir. (Ekşi, 1985; Yörükoğlu, 1980; Ziyalar, 1981; Yavuzer, 1985; Conger ve Galambos, 1997; Hawton, 1986; Ergin, 1993; Akt: Ulusoy ve diğerleri, 2005). Bu dönemin sınırlarının belirlenmesi oldukça güçtür. Ancak genel olarak kabul gören sınıflama; erinlik dönemi (12-15 yaş), ilk ergenlik dönemi (15-17 yaş), ve son ergenlik dönemi (17-24 yaş) şeklindedir. Ergenlik dönemi çok hızlı bir gelişme sürecidir. Bu süreci her toplumsal yapı ve kültür kendi yapısı ve kültürüne göre tanımlar. Ancak ergenliğin tanımını, süresini ve şiddetini belirleyen bazı ortak noktalar da bulunmaktadır. Bunlar; ergenin sevgi arayışı ve beklentisi, kimlik arayışı, idealizmin yarattığı çatışmalar, meslek seçimi, yetişkin değerlerini kabul etmede yaşanan problemler, otorite ile olan ilişkide yaşanan zorluklar vb. şeklinde belirtilebilir (Ergin, 1993; Akt: Ulusoy ve diğerleri, 2005).

Bu dönemde kimlik bulma en önemli problemdir. Bu süreçte yaşanan en önemli tehlike ise kimlik karışıklığıdır. Bu karışıklığın temel sebebi, gençlerin kendi içlerindeki kendileriyle ve sosyal çevreleri ile yaptıkları savaşımdır. Yaşanan bu kimlik krizi özellikle gencin duygusal bağılıklara giriştiği, meslek seçiminde karar

vermek zorunda kaldığı ya da kendisi için önemli yarışmalar içine girdiği dönemde ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede gencin etkileşime girdiği aile, okul ve arkadaş çevresi büyük önem arz etmektedir (Ekşi, 1985: Akt: Ulusoy ve diğerleri, 2005).

Ergenlerin, davranışlarına rehberlik edecek değerleri kazanması ve sosyal yönden sorumluluklarını öğrenmesi konusunda yardıma gereksinimi vardır. Bu gereksinimi karşılayan ve ergenin yaşamında etkili olan toplumsal kurum ailedir. Ergen yaşadığı toplumda; kendi görev ve statüsü hakkında açık seçik bir fikre sahip değildir. Kendisine yetişkin görev ve sorumluluklarının verilmemesi ve statü belirsizliği, ergeni mutsuz kılar. Statüyü belirleme aracı olarak ailenin görevi, ergenin toplumsal durumunu ve toplum içinde o yere gelebilmesi için gereken rolü saptamaktır (Çopur ve ark,2001 ; Sayıl ve ark,2002; Akt: Cerit, 2007).

Aile çocuğun ruhen ve bedenen sağlıklı ve mutlu bir hayat sürmesi için gerekli olan bakımı, korumayı, sevgi dolu bir ortamda yaşama ve yetiştirme hakkını sağlamakla yükümlü en küçük kurum olarak bilinmektedir. Çocuğun korunması kişiliğinin gelişimi çocuğa gerekli ilgi ve desteğin sağlanması konusundaki anahtar rollerine rağmen aileler zaman zaman bu ideal ortamı sunmayı başaramazlar (Polat, 2001, Akt: Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

Alanyazında, aile yapısının ve aile ortamının ergenlerin olumlu ve olumsuz davranışlar sergilemeleriyle ilişkisinin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalara göre, ailesi tarafından anlayış ve destek görmeyen, çatışmalı bir aile ortamında yaşayan ergenlerin problemleri davranışlar sergiledikleri sonucuna varılmıştır (Barrera ve Li, 1996; Stevens, 2002). Bu sonucun nedeni olarak, ailedeki tutarsızlıklar ve düzensizlikler görülmüştür. Bu nedenler, ergenlerin uyumlarını bozarak onların gelişimlerini olumsuz yönde etkilemiştir (Rey ve Plapp, 1989). Öte yandan, ailesiyle olumlu ilişkileri olan, ailesi tarafından desteklenen ve kabul gören ergenlerin, şiddet, depresyon ve kaygı gibi psikopatolojileri daha az sergiledikleri sonucuna varılmıştır (Buist, Dekovic, Meeus ve Van Aken 2004; Estevez ve ark., 2005; Akt: Eryılmaz, 2011).

Ergenlik döneminde yaşanan davranış sorunları ile aile etkileşiminin rolünün vurgulandığı birçok araştırmada; ana-baba tutumu, aile ortamı, aile desteği, aile içi uyum ve ilişkiler gibi aileye ilişkin değişik özellikler ile kişilik özellikleri, kaygı, depresyon, psikolojik sağlık ve davranış bozuklukları arasında önemli bağlantılar bulunmuştur (Hetherington ve Parke, 1986). Aile içi açık iletişim, ergenin olumlu kimlik, baş etme ve sosyal becerilerinde yeterlilik geliştirmesine fırsat verirken; özellikle ebeveyn-ergen arasındaki iletişimin olumlu, destekleyici bir yapıya sahip olmasının, gencin kendi ayakları üzerinde durup bağımsız bir kişilik geliştirmesinde önemli olduğu belirtilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999; Akt: Savi ve Akboy, 2008).

Ailedeki düzensizlik ve tutarsızlığın çocuk ve ergenlerin davranışsal uyumunu bozduğu ve gelişimlerini olumsuz şekilde etkilediği (Werner, 1985; Rey ve Plapp, 1989), ayrıca düşük aile işlevinin davranış bozuklukları için önemli faktör olduğu (Rae-Grant ve ark., 1989); aile uyuşmazlığının (düşmanlık, sorumsuzluk ve zayıf iletişim gibi faktörleri içerir) davranış problemlerinin gelişiminde en yüksek riski oluşturduğu (Boyle ve Offord, 1990) belirtilmektedir (Savi ve Akboy, 2008).

Aile sisteminde yaşanacak olan herhangi bir dezorganizasyonun ergenin sosyal psikolojik kişiliğine ve davranışlarına yansıtacağı ve normal aile ortamına sahip olanlara göre sapsmış davranışın oluşmasında çok daha önemli bir risk faktörü oluşturduğu söylenebilir (Demir, 2006).

Ergenin kimlik bulması ya da bireyleşmesi, bir başarı sürecinin yansımasıdır (Tamar, 2005). Ancak ergenin içerisinde yer aldığı sosyal çevre tarafından kendisine sunulan sosyal desteğin yetersiz veya hatalı olması sonucunda ergenlerde çeşitli uyum problemleri ortaya çıkabilmektedir (Trotter, 1989). Bazı ergenlerde, dürtüsel davranış, öğrenme bozuklukları, amaçsızlık, ağırdan alma, erteleme eğilimi ya da huysuzluk şeklinde ortaya çıkan çalkantılar genellikle geçicidir. Bazı ergenler ise evden kaçma, okul bırakma, cinsel ilişkiye girme, alkol ve madde kullanma gibi daha ciddi problemler yaşayabilmektedir (Tamar, 2005; Akt: Siyez, 2006).

Evden kaçma davranışı; 18 yaşın altındaki bir çocuğun veya gencin ailesinin veya velisinin izni olmadan bir ya da daha fazla gün eve gelmemesi ve en az iki gece evden kaçmış olması olarak tanımlanabilir. Evden kaçma davranışı çocuğun kişisel gelişimini olumsuz etkilediği gibi kanunla ihtilafa düşme riskini de artırır. Dışarıda birçok riskli durumla karşılaşma olasılığı yüksektir (Dönmez, 2007:422).

Ulaşılabilen Alanyazında Evden kaçma davranışının; “Antisosyal davranış”, “Sapmış davranış”, “Problem Davranış” ve “riskli davranış” şeklinde tanımlandığı görülmüştür. Evden kaçma davranışının yer aldığı bu davranış tanımları aşağıda kısaca açıklanmıştır;

Ergenlerdeki antisosyal davranışlar devamlılık gösteren sosyal bir problem olarak ele alınmaktadır. Antisosyal davranışlar normlara, değerlere ve toplumsal ilkelere aykırı olarak ortaya konulan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Antisosyal davranış kavramı saldırganlıktan hırsızlığa, eşyalara zarar vermeden vandalizme kadar çeşitli davranış türlerini içermektedir. Bu davranış türleri benzer bir örüntü göstermekle birlikte bunlar arasında suça yönelik davranışlar özellikle yasalara aykırı olması bakımından daha uç bir boyut taşımaktadır. Jessor (1991) yaptığı ilk çalışmalarında antisosyal davranışları, bilinçli olarak diğer insanların eşyalarına zarar verme, okuldan ya da evden kaçma ve fiziksel şiddet içeren davranışlar olarak tanımlamaktadır (Gençtanırım Kuru, 2010).

Riskli davranışlar, kişisel, sosyal veya gelişimsel olarak istenmeyen sonuçlar için risk faktörleri oluşturan davranışlardır (Jessor, 1998; Akt: Gençtanırım Kuru, 2010). Ergenlerde görülen riskli davranışların temel özellikleri, gencin biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak hem gelişimine hem de yaşamına zarar veren, toplumsal olarak kabul görmeyen davranış kalıpları olmalarıdır (Gençtanırım Kuru, 2010).

Problem davranışlar, ergenin gelişim görevlerini başarmasına, kendisinden beklenen sosyal rolleri yerine getirmesine, yeterlik ve başarı duygusunu hissetmesine ve genç yetişkinlik dönemine başarıyla geçmesine engel olan davranışlardır (Jessor, 1991; Akt: Siyez ve Aysan, 2007).

(Araştırmada “Evden Kaçma Davranışı”; kişisel, sosyal veya gelişimsel olarak istenmeyen sonuçlar için risk faktörleri oluşturan davranışlar olarak tanımlanan “Riskli Davranış” olarak ele alınmıştır.)

Bu araştırmanın problemi, evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü, genel fonksiyonlar boyutlarıyla değerlendirmelerini ortaya koyarak, ergenlerin evden kaçış nedenlerine dikkat çekmek ve bahsi geçen ergen ve ailelerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymaktır.

1.2.Araştırmanın Amacı ve Önemi:

Psikoanalitik görüş, çocukluktan yetişkinliğe bir geçiş olarak görülen ergenlik döneminin yaşamın diğer dönemlerine kıyasla daha sorunlu bir dönem olduğunu ileri sürmüştür (Graber ve ark. 1996). Ergenliğin bir karmaşa (turmoil) dönemi olup olmadığını sorguladıkları gözden geçirme çalışmalarında Rutter ve arkadaşları (1976) bu dönemin gerçekten sorunlu bir dönem olduğu sonucuna varmışlardır. Daha sonraki görgül çalışmalar ise bu dönemde önemli ruh sağlığı sorunları yaşansa da çoğu ergenin bu dönemi sorunsuz geçirebildiğine işaret etmektedir. Buna rağmen çocukluk dönemiyle karşılaştırıldığında ruh sağlığı sorunlarının ergenlikte artış gösterdiği ve duygusal iniş çıkışların daha yaygın yaşandığı birçok araştırmacı tarafından kabul edilmektedir (Eskin, 2000).

İnsan yaşamının önemli dönemlerinden biri olan ergenlik çağı, genç açısından birçok sorunun da yaşandığı bir dönemdir. Biyolojik, psikolojik değişme ve gelişmeler sonucunda ortaya çıkan sorunlara, aile, okul ve arkadaş çevresinde yaşanan toplumsal sorunların da eklenmesi, ergenlik çağını sıkıntılı bir dönem haline getirmektedir (Avcı, 2006).

Ergenlik döneminde sık görülen riskli davranışlar, ergenlerin biyolojik, genetik ve kişilik özellikleri ile çevresel etkenlerin etkileşimi sonucunda şekillenmektedir.

Ergenlik, hızlı fiziksel ve biyolojik gelişim ile birlikte psikososyal değişikliklerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Çocukluktan erişkinliğe geçiş sürecinde görülen riskli davranışlar ergenin akranları tarafından kabulüne, aile içinde anne babadan bağımsızlığını kazanmasına, geleneksel değer ve normlara karşı çıkmasına, engellenmeler ve kaygıları ile başa çıkabilmesine, kimlik gelişimine ve olgunlaşmasına aracılık edebilmektedir. Ergenlerdeki riskli davranışlar arasında suç işleme, sigara içme, alkol veya madde kullanımı, riskli (alkollü, kemersiz, hızlı, ehliyetsiz) araç kullanma, erken cinsel etkinlik, evden veya okuldan kaçma, okulu bırakma, derslere ilgisizlik, mesleki veya toplumsal becerilerde yetersizlik, sağlıksız yeme davranışları ve hareketsiz yaşam sayılmaktadır (Peterson ve diğer., 2003; Akt: Çataloğlu, B.,2011).

Bu araştırma ile ergenlik döneminde yaşanabilecek riskli davranışlardan evden kaçma davranışının sosyo-demografik özellikler ve aile işlevleri açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Bu araştırma ile ilgili toplanan bulgular aşağıdaki nedenlerden dolayı önem taşımaktadır;

- 1) Evden kaçma davranışı, ergenin kimliğini bulduğu ve kişiliğinin oluşmasında ilk etkiyi yaratan aile ortamından uzaklaşarak kendisini bir başka yaşamın içerisinde bulması ile birlikte sokak yaşantısı, suça bulaşma vb. olumsuz durumlara yol açabileceği düşünülen “ilk adım” olması sebebiyle bu davranışın nedenlerinin araştırılmasının “Ergenlerde Evden Kaçma” davranışının anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- 2) Evden kaçan çocuklar ve aileleri hakkında daha geniş bilgi edinilerek, bu bilgiler ışığında Evden kaçan ergen ve ailelerine hizmet veren Sosyal Hizmet Kuruluşlarının ergenlere ve ailelerine yönelik politikalarını düzenlemelerinde yardımcı olacağı düşünülmektedir.
- 3) Bu araştırmanın sonuçlarının, evden kaçan çocuklar ve sosyal hizmetler konusuyla ilgili araştırma yapacak olan araştırmacılara veri sağlama

konusunda destek olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

- 4) Aile Danışmanlığı alanında, Evden kaçan ergenlerin ailelerine yönelik danışmanlık hizmetlerinde alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.
- 5) Çalışmanın bir bölümü SHÇEK (Mülga) Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi'nde gerçekleştirilmiş olup; bu birimin verdiği hizmetin yeni bir hizmet anlayışı modeli olması ve bu merkezde yapılmış bir çalışmaya rastlanmamış olmasından dolayı çalışmanın ulaşılabilen yurtiçi alanyazında ilk bilimsel çalışma özelliği taşımasının, araştırmanın özgünlüğü açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.3.Problem Cümlesi

Ergenlerde evden kaçma davranışı; 1) Sosyo-demografik özelliklerine ve 2) Aile işlevlerini değerlendirme düzeylerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

1.4.Alt Problemler:

1.4.1 Evden kaçma davranışı gösteren ergenler ile karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin;

- 1.4.1.1-cinsiyetlerine,
- 1.4.1.2-yaşlarına,
- 1.4.1.3-eğitim düzeyine,
- 1.4.1.4-anne-babanın öğrenim durumuna,
- 1.4.1.5-anne-babanın mesleğine,
- 1.4.1.6-anne-babanın “birlikte”-“ayrı” oluşuna
- 1.4.1.7-kardeş sayısına,
- 1.4.1.8 -doğum sırasına,
- 1.4.1.9 -ailenin gelir düzeyine,
- 1.4.1.10-göç durumuna,
- 1.4.1.11- alkol- madde kullanımına,

1.4.1.12- anne-babanın alışkanlık yapıcı madde kullanımına,

1.4.1.13- anne-baba ile yaşanan sorunun niteliğine,

1.4.1.14- intihar girişimine,

1.4.1.15- ailelerine ilişkin değerlendirmelerine göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

1.4.2 Evden kaçma davranışı gösteren ergenler ile karşılaştırma grubunda yer alan ergenler Aile işlevlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

1.4.3 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri Onların Bazı Sosyo-demografik Özelliklerine Göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

1.5. Sayıtlılar

- Araştırmaya katılan tüm ergenlerin uygulanan veri toplama araçlarını gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.
- Aile işlevleri ve yapısının çocuğun evden kaçma davranışını göstermesinde etkili olduğu düşünülmüştür.
- Evden kaçma davranışını gösteren ve göstermeyen ergenlerin sosyo-demografik özellikleri ve aile işlevleri arasında farklılık olduğu düşünülmüştür.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma:

1) İzmir ilinde yaşayan “evden kaçma” davranışını gösteren 15-18 yaş arası ergenlerden oluşturulmuş örneklem grubu ile,

2) Aile işlevleri, “ Aile Değerlendirme Ölçeği'nin (ADÖ) ölçtüğü niteliklerle,

3) 15-18 yaş arası ergenlerin Kişisel Bilgi Formuna verdikleri cevaplar ile sınırlıdır.

1.7.Tanımlar

Ergen: Milli Eğitim Bakanlığına göre ergenlik, buluş çağına erme sebebi ile biyopsikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12–24 yaşları arasındaki gruptur (Kulaksızoğlu, 2006). Bu araştırmada 15-18 yaş arası ergenler ile çalışılmıştır.

Evden Kaçma: Evden kaçma davranışı, 18 yaşın altındaki bir çocuğun veya gencin ailesinin veya velisinin izni olmadan bir ya da daha fazla gün eve gelmemesi ve en az iki gece evden kaçmış olması olarak tanımlanabilir. Evden kaçma davranışı çocuğun kişisel gelişimini olumsuz etkilediği gibi kanunla ihtilafa düşme riskini de artırır. Dışarıda birçok riskli durumla karşılaşma olasılığı yüksektir (Dönmez, 2007:422).

Aile İşlevleri: Bireyin yaşamdan doyum sağlaması, işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun kişi olarak yetişmesi öncelikle aile çevresinde sağlanır. Kişilerin sağlıklı bireyler olmaları yaşadıkları ailenin işlevlerini sağlıklı biçimde yerine getirmesi ile mümkündür (Bulut, 1993: Akt: İsmen, 2004) Cinsel doyum, üreme çoğalma, çocuğun bakımı, eğitimi ve sosyalleştirilmesi şeklinde ifade edilebilecek olan fonksiyonlar ailenin başlıca işlevleri olarak değerlendirilmektedir. Bunlara ek olarak prestij, koruyuculuk, ekonomik ve psikolojik görevler gibi bir takım fonksiyonlardan da söz edilebilir (İsmen, 2004).

1.8. Kısaltmalar

ADÖ: Aile Değerlendirme Ölçeği

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

ASPB: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

ÇOGEM: Çocuk ve Gençlik Merkezi

İlk Adım: Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi

SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde, araştırmanın Kuramsal çerçevesi açıklanarak Ergenlik dönemi, Evden kaçma davranışı ve Aile işlevleri hakkında bilgi verilmiştir.

2.1.ERGENLİK DÖNEMİ

2.1.1. Ergenlik Dönemi Genel Özellikleri

Literatürde ergenlikle ilgili farklı kriterleri göz önüne alarak yapılan tanımlara rastlanmaktadır. Örneğin, Lindgren ve Byrne iki dönem arasını dikkate alarak ergenliği çocukluk ve yetişkinlik arasındaki gelişim dönemi ya da aşaması; Erikson, değişik toplum ve kültürlerde herkesin farklı bir biçimde gelişim gösterdiği bir süreç; Adams ise çocuğun ailesinin gözetim ve korumasının güvenliğine daha az gereksinim duymaya başladığı, fizyolojik ve hormonal gelişimin yetişkin düzeyine yaklaştığı ve fizyolojik olgunluğun çocuğu toplumda sorumluluk yüklenme yönünde zorladığı bir dönem olarak tanımlamaktadırlar. Yörükoğlu bu dönemin 12–21 yaş dilimlerini kapsadığını söylerken, Birleşmiş Milletler örgütü ise 12–25 yaş dilimleri arasında yer aldığını kabul etmektedir. Sonuç olarak, insan doğası açısından biyopsişik ve toplumsal bir süreci ya da gelişimi ifade eden “ergenlik”, farklı coğrafya ve sosyo-ekonomik yapılarda, farklı yaş dönemlerinde başlayıp biten ve neredeyse bireyin tüm gelişimsel özelliklerini içeren bir süreç olarak belirtilebilir (Avcı, 2006).

Ergenlik insanda bedence, boyca büyümenin hormonal, cinsel, sosyal, duygusal, kişisel ve zihinsel değişme ve gelişmelerin olduğu, buluşla başlayan ve bedence büyümenin sona ermesi ile sonlandığı düşünülen özel bir evredir (Kulaksızoğlu, 2011:34).

Ergenlik bedensel, toplumsal, bilişsel olgunlaşma dönemidir (Çev: Onur, 2004: 440).

Ergenlik dönemi;

- Aileden duygusal bağımsızlığın kazanılması,
- Cinsiyete uygun sosyal rollerin geliştirilmesi,
- Kendine özgü bir değerler sisteminin oluşturulması,
- Toplumsal rollerin belirlenerek bunların gerçekleştirilmesine yönelik kararların oluşturulmasını gerektiren yıllardır (Can, 2011:139).

Ergenler bu dönemde, pubertenin getirdiği fizyolojik değişiklikler, yaşam deneyimleriyle gelen bilişsel kapasitedeki artışla bütünleşmek, aile ve ebeveynlerden bağımsızlığın artması yönündeki beklentileri başarmak, kendi cinsiyeti ve karşı cinsiyetle sosyal roller geliştirmek, akademik gereklilikleri gerçekleştirmek, meslek seçimi ve plan yapmak ve yetişkin rollerine hazırlanmak gibi pek çok stresli durumla karşı karşıyadır (Patterson ve McCubbin 1987; Akt: Basut ve Erden, 2005).

Erik Erikson insan gelişimini, genlerle içinde yaşanılan çevre arasındaki etkileşim olarak görür (Dacey & Kenny 1994. Akt: Dinçel:2006). Erikson'a göre gelişimin her evresinde birey bir psikososyal bunalımla karşılaşır. Her bunalımda biri olumlu diğeri olumsuz iki olası çözüm vardır (Çev: Onur, 2004:491).

Erikson'un "kimlik kazanmaya karşı kimlik krizi" adını verdiği 12-18 yaş döneminde gencin yaşadığı temel karmaşa, kimlik kazanmaya karşı kimlik krizidir. Bu dönemi başarılı bir biçimde tamamlamış olan bir gençten kendine özgü olumlu bir kimlik duygusu geliştirebilmesi beklenir. Kimlik kazanma, bir bireyin kendine ilişkin olumlu bir ben duygusu geliştirmesi demektir. Böyle bir duygu içinde olan bir birey, kim olduğu, nereden gelip nereye gitmekte olduğu konusunda gerçeklikle örtüşen görüşlere sahiptir ve bu özellikleri ile birlikte kendisi hakkında olumlu duygular geliştirebilmiştir. Bir başka deyişle kendi ilgi ve yetenekleriyle uyumlu bir kimlik duygusu geliştirebilmiş olan bir birey, gelecek yaşamıyla ilgili kararlarını vermeye başlamış, kendine özgü bir değerler sistemi oluşturarak kişisel ve mesleki planlar oluşturabilmiş demektir. Kimlik krizi ise gencin bu türden kararlar alamamış

olmasını, gelecekle ilgili herhangi bir plan yapamamış olmasını betimler (Can, 2011:139).

Kimlik karmaşasında ergen kendini belli roller ve hedefler karşısında yetersiz ve tanımlanmamış biri olarak algılar. Kimlik duygusunun kazanılması, çocukluktaki sorunların halledilmesi ve yetişkinler dünyasının sorunlarıyla yüz yüze gelebilmeye hazır olmayı gerektirir. Bu çatışmaların çözüm kültürden kültüre değişebildiği gibi kişiden kişiye de değişebilmektedir (Ekşi, 1990:Akt. Dinçel,2006).

İnsan yaşamında her dönemin ayrı bir önemi vardır. Ancak biyolojik, psikolojik ve toplumsal açıdan hızlı ve önemli değişmelerin olduğu süreç kuşkusuz ergenlik dönemidir. Vücutta boy ve ağırlık artışı ile yapı ve işleyişlerin olgunlaşmasının yanında, inişli çıkışlı duygulanımlar, bozulan ilişkiler, çevreden kolay etkilenme, toplumda bir rol sahibi olmaya çabalama gibi özelliklerin görüldüğü bu sürecin bireyin kişiliğinin oluşumundaki önemli bir dönem olduğu söylenebilir (Avcı, 2006).

2.1.2.Ergenlikte Gelişim Görevleri

Havighurst'a (1972) göre Ergenlikte gelişim görevleri aşağıdaki gibidir;

- 1) Bedensel özelliklerini kabul etmek ve bedenini etkili biçimde kullanmak
- 2) Eril ya da dişil bir toplumsal rolü gerçekleştirmek.
- 3) Her iki cinsten yaşlılarıyla yeni ve daha olgun ilişkiler kurmak.
- 4) Ana babadan ve diğer yetişkinlerden duygusal bağımsızlığı gerçekleştirmek.
- 5) Ekonomik bir mesleğe hazırlanmak.
- 6) Evliliğe ve aile yaşamına hazırlanmak.
- 7) Toplumsal bakımdan sorumlu bir davranışı istemek ve gerçekleştirmek.
- 8) Davranışın rehberi olarak bir dizi değer ve bir ahlak sistemi kazanmak, bir ideoloji geliştirmek (Çev: Onur, 2004:440).

2.1.3. Ergen ve Aile

İnsan toplumlarının temel bir kurumu olarak evrensel bir nitelik taşıyan aileyi bireylerin karşılıklı hak ve ödevlerle birbirine bağlı olduğu, ortak amaçlar çevresinde birleşmiş insanlardan oluşan bir birlik olarak tanımlayabiliriz. Aile, içinde bulunduğu toplumun kültür özelliklerini yansıtır, aynı zamanda aile bireyleri toplumun kültürel özelliklerini nesilden nesile aktarma görevini yerine getirir. Aile, her çağda ve her toplumda insan topluluklarının oluşmasını sağlayan temel bir kurum olmuştur. Aile, bireylerin korunduğu, barındığı, beslenmelerinin sağlandığı bir toplumsal birimdir (Worsley, 1980, 168:Akt: Kulaksızoğlu, 2011:85).

Aile çocuğun ruhen ve bedenen sağlıklı ve mutlu bir hayat sürmesi için gerekli olan bakımı, korumayı, sevgi dolu bir ortamda yaşama ve yetiştirme hakkını sağlamakla yükümlü en küçük kurum olarak bilinmektedir. Çocuğun korunması kişiliğinin gelişimi çocuğa gerekli ilgi ve desteğim sağlanması konusundaki anahtar rollerine rağmen aileler zaman zaman bu ideal ortamı sunmayı başaramazlar (Polat, 2001, Akt: Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

Ergenlik dönemindeki gençlerden gelen istekler ve yeni arayışlar, bir anlamda aile sisteminin değişmesine, ailedeki güç dengesinin sarsılmasına yol açar. Her zaman olduğu gibi, aile içindeki değişmeye karşı ana-baba, eski dengesini ve eski otoritesini korumak için çaba gösterir ve ergenin arzularına karşı direnir (Kulaksızoğlu, 2011:87).

Çocuklar aile içinde anne babalarından tek yönlü olarak etkilenmezler. Çocuk ve ergenler anne babaları tarafından sosyalleştirilirken, anne babalar da onlardan etkilenir. Bu karşılıklı “sosyalleşme” süreci çocuk ve anne-babanın etkileşimi devam ettikçe yaşanır (Santrock, 1993: 187-188, Akt: Kulaksızoğlu, 2011). Ailede anne babalık rolleri, evliliğe ait tutumlar ve ergen tavırları, aile içi etkileşim yoluyla biçimlenirler (Kulaksızoğlu, 2011:83).

Aile içindeki etkileşim tarzı, ergenin bireyselleşmesi ve toplumsallaşması açısından önemlidir. Anne-babanın gençle kurdukları ilişki düzeyi, onun özgüven

duygusunu olumlu ya da olumsuz yönde etkileme özelliğine sahiptir. Anne ve babanın birbirleriyle olan ilişkilerinin sağlıklı olması gencin onlara olan güven duygusunu olumlu yönde etkilerken, anne-baba arasındaki sağlıklı ilişkiler ise, genci olumsuz yönde etkileyerek onun psikolojik durumunun bozulmasına, aile, arkadaş ve okul çevresiyle olan ilişkilerinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilir. Bu durumda ise ergenin ya grup dışına itilmesi ya da normlardan sapan davranışlar sergileyen gruplara [örneğin gençlik çetelerine (juvenile gangs)] katılması söz konusu olabilir (Avcı, 2006).

Ergenlik çağındaki gençlerle yapılan araştırmalar, bu gençlerin sorunlarının, buldukları yaş grubuna, okula devam edip etmemesine, anne-babasının gence karşı olan tutumuna, gencin zekasına, çevresi tarafından kabul edilme derecesine göre değiştiğini göstermiştir (Kulaksızoğlu, 2011:76).

Lise son sınıfta okuyan gençler üzerine yapılan bir araştırmada en çok aşağıdaki konularda ergenlerin anne-baba ile çatışmaya girdikleri saptanmıştır;

- Anne-babası tarafından eleştirilmek,
- Sağlık durumları ile çok ilgilenilmesi
- Evde temizlik konusunda titiz davranılması,
- Bir konunun çok uzatılması,
- Aşırı şekilde nasihat edilmesi,
- Üstlerine çok düşülmesi,
- Anne-babanın onu anlamaması,
- Akşamları eve geç gelmeye izin verilmemesi,
- Evde azarlanması,
- Anne-babasının her şeyini öğrenmek istemesi,
- Anne-babası tarafından dağınık olduğunun söylenmesi,
- Okuldaki ders başarısının tenkit edilmesi,

- Ailesinin ona baskı yapması,
- Anne-babasının yanında tartışması

Ayrıca alt ekonomik seviyedeki ergenler için “evdeki işlerin zamanında yapılmaması” ve “anne-babasının yeterince bilgili olmamaları” çatışma konusu olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2011:95).

2.1.4.Ergenlikte İntihar ve Kendine Zarar Verme Davranışı

2.1.4.1. Ergenlikte intihar

Literatürde ergenin karşılaştığı ve kimlik krizini yaratan stres kaynakları aynı zamanda ergeni sapmış davranışlara hatta en son basamak olan intihara sürükleyebilecek olan risk faktörleri olarak da kabul edilmektedir. Bu çerçevede temel olarak intiharın ortak risk faktörleri şu şekilde özetlenebilir; sosyal sistemin yarattığı stres kaynakları; ebeveyn baskısı, aile ve ergen arasında yaşanan kişiler arası zorluklar, ailenin dezorganizasyonu, ailedeki ekonomik problemler , ev içindeki yaşam şartları ve ailenin medeni durumu, aile içindeki bireylerin fiziksel ve mental sağlık sorunları (örneğin; ailede intihar öyküsü), kardeş/kardeşlerle yaşanan sorunlar, akrabalarla yaşanan sorunlar, okul baskısı, öğretmenler, yöneticiler ve öğrenciler arası yaşanan sorunlar,arkadaş baskısı, arkadaşlar arası yaşanan sorunlar, kız-erkek arkadaşlığı baskısı, flört ilişkisinde yaşanan zorluklar, sosyal ve kişiler arası ilişkilerde izolasyon ve yabancılaşma, uygun olmayan referans gruplarını seçme şeklinde özetlenebilir (Conger ve Galambos, 1997:37 ;Güler, 1996). Bu bağlamda bireyde ortaya çıkan gözlenebilen davranış modları ise şunlardır; problemlerle başa çıkamama, düşük benlik algısı, panik, kaygı artışı (örneğin; entelektüel kaygılar), başarısızlık duygusu, onaylanmama, reddedilme, sistem ve otorite ile problem yaşanması, başkalarından kolaylıkla yardım talep edememe, marjinal gruplarla özdeşleşme, madde bağımlılığı, depresyon belirtileri (uykusuzluk, unutkanlık, dikkatini bir noktaya toplayamama, anlaşılammama duygusu, hayatı siyah yada beyaz olarak algılayan bilişsel katılık, kendini beğenmeme, kişisel temizliğe önem vermeme , hiddet , ölümü onaylama ve düşünme vb.) (Hawton, 1986: 39 ;Berman ve

Jobes, 1997 :107-109; Ergin, 1993:11; Kaya,2002; Güçlü, 2001; Akt: Ulusoy ve diğerleri, 2005).

2.1.4.2.Kendine zarar verme davranışı

Aksoy ve Ögel'e (2003) göre, Kendine zarar verme davranışı (self-injury) ile ilgili tanımlar gözden geçirildiğinde en önemli özellikler arasında, vücudunun belirli bölümlerine zarar vermesi, tekrarlayıcı olması, bilinçli olmaması, ölümcül olmaması, yaşamı tehdit etmemesi, ortama uyamamanın ve tahammülsüzlüğe karşın kendine yardım etmesi olarak belirtildiği görülmektedir.

Kendine zarar verme davranışını tanımlamak için dört ölçüt önerilmektedir. Bunlar;

- Kendine zarar verme davranışının sürekli tekrarlanması,
- Kişinin, kendine zarar vermeden önce gerilim duygusuna sahip olması,
- Fiziksel acıyla beraber rahatlama, zevk alma ve hoşuna gitme duygusunu yaşamaması,
- Utanma duygusu ve sosyal olarak damgalanma korkusu karşısında kendine zarar vermenin izlerini ya da kanı gizlemeye çalışmasıdır (Favazza 1992;Akt: Serin ve ark, 2009).

Yapılan çalışmalar kendine zarar verme davranışının 13-19 yaşları arasında başladığını belirtmektedir (Aksoy ve Ögel, 2003).

Kendine zarar verme / Kendini kesme davranışını en çok etkileyen etmenlerin başında ergenin geçmişte yaşadığı ya da halen yaşamakta olduğu istismar gelmektedir. Bu istismar, fiziksel, duygusal ya da cinsel istismar şeklinde olabilir. İstismara uğrayan gencin yaşadığı travmatik olayın sıkça hatırlanması sıkıntı düzeyini artırmaktadır. Yoğun sıkıntı hissi ile baş edebilmek için bu kişilerin kendilerini kesme şeklindeki davranışları daha fazla yaptıkları görülmektedir. İstismara uğrayan bir ergen bedenini ciddi bir şekilde uarmayı öğrenir ve bu

davranışı yaşadığı dayanılmaz duygulara geçiş yolu olarak görebilir (Favazza 1992, Gladstone ve ark. 2004;Akt: Serin ve ark.,2009).

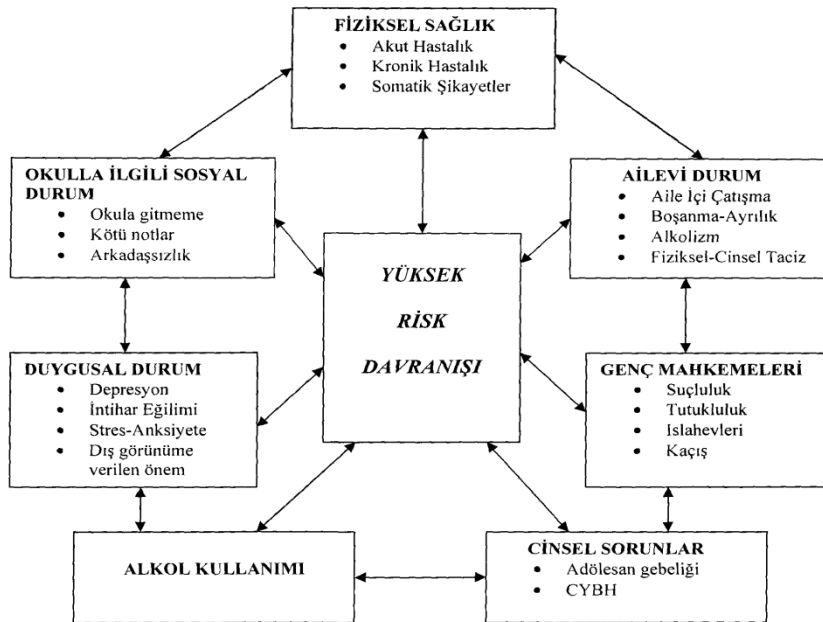
Zoroğlu ve arkadaşları çalışmalarında (2001) ihmalin en sık bildirilen (16.5) ruhsal travma olduğunu, bunu sıklık açısından duygusal (15.9), fiziksel (13.5), cinsel (10.7) istismarın (ensest dahil) takip ettiğini bildirmişlerdir. Çocukluk dönemi travmaları (istismar ve ihmal) ile kendine zarar verme ve özkıyım davranışı arasında çok güçlü bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Fiziksel istismara uğramış ergenlerin %43.8'i kendine fiziksel olarak zarar verme davranışı göstermektedir. Bu oran cinsel istismar kurbanı ergenlerde %45.6; duygusal istismar kurbanı ergenlerde %42 ve ihmal kurbanı ergenlerde %41.6'dır. Çocukluk dönemi istismar ve ihmal yaşantılarıyla, ergenlerdeki kendine fiziksel zarar verme davranışları, özkıyım girişimleri ve yüksek seviyede disosiyasyon arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur (Bahar ve ark, 2009).

2.2.ERGENLERDE EVDEN KAÇMA DAVRANIŞI

Gelişme dönemlerinin getirdiği doğal zorluklara, yakın çevrenin olumsuz etkileri katıldığında, çocukta bunlara tepki olarak çoğunlukla duygusal düzeyde bozukluklar görülebilir. Bu olumsuz tepkilere ise 'uyum ve davranış bozuklukları' denir (Yavuzer, 1998; Akt: Avcı, 2006). Yavuzer, bunun sonucunda, çocuğun güvensiz, karmaşık duygu, düşünce ve çelişkiler içine gireceğini ve kimsenin kendisini sevmediği, istemediği kuşkusuna kapılacağını, çocuğun, büyüklerin ilgisini çekmek için gereksiz davranışlara yöneleceğini ve bir müddet sonra da bu davranışların çocuğun çevreye uyumunu bozacağını söyleyerek, bu tür bozuklukların başında, sürekli hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, yalancılık, kavgacılık, söz dinlememe, kaygı ve korku halinin geleceğini, yaş büyüdükçe, bu tür davranışların çevreye ve topluma uyum bozukluğu şekline dönüşeceğini, evden, okuldan kaçma, hırsızlık, yangın çıkarma, sürekli baş kaldırma, tüm kuralları çiğneme ve saldırganlık gibi davranışların görülebileceğini belirtmektedir (Yavuzer, 1998; Akt: Avcı, 2006).

Bir çok araştırma Ergenlik döneminde yaşanan sıkıntıların çoğunun sosyal nitelikli, sosyal çevre tarafından belirlenen sorunlar olduğunu ve ergenin özel gelişim ihtiyaçları ile birlikte ele alınmasının daha uygun olacağını düşündürmektedir. Farklı kültürlerde ergenlik hakkında yapılan karşılaştırmalı çalışmalar, ergenlik özelliklerinin bazı benzerlikler yanında kültüre bağlı önemli farklılıklar da gösterdiğini ortaya çıkarmaktadır (Akt. Özbay ve ark., 1991).

Riskli davranışlar, çocukların ve gençlerin iyilik hallerini tehdit eden ve sorumlu bir yetişkin olma potansiyellerini sınırlayan istemli davranışlardır. Bu davranışlara sorunlu davranışlar adı da verilebilir. Örneğin şiddet eğilimi gösterme ya da sık sık kavga etme, yoğun ya da düzenli alkol/madde kullanımı ya da evden kaçma riskli davranışlardır (Ögel, 2007:13). Riskli davranışlar, sadece bir kez yapılmış davranışları ve denemeleri olan çocuk ve ergenleri kapsamaz. Düzenli ve oturmuş bir biçimi olan biden fazla yaşanmış davranışlar riskli davranış olarak ele alınabilir. Ancak bazı davranışların bir kez dahi yapılmış olması riskli kabul edilebilir (Ögel, 2007:15).

Şekil 1: Adolesan ve Yüksek Risk Davranışına neden olan durumlar

Günümüzde riskli davranışlar bir yandan kültürel değerler ve toplumsal yapı ile, diğer yandan bireyin biyolojisi ve genetiği ile ilişkili ve aynı zamanda bireyin gelişimsel süreçlerinden de etkilenen kompleks durumlar olarak kabul edilirler. Ayrıca riskli davranışların bir arada görülme eğiliminde olduğu ve genellikle bir yaşam biçim olarak karşımıza çıktığı da gösterilmiştir (Alikaşifoğlu, 2008).

Engellenmeye dayanma gücü, baş etme becerileri, öz denetim ve içgörü gibi kişilik özelliklerinin; aile, okul ve diğer sosyal gruplarla bağların ergeni riskli davranışlardan uzak tuttuğu bildirilmektedir. Ergenlerin çalışma veya kurallara uyma yoluyla isteklerine ulaşamayacaklarını düşünmeleri toplumla, evde gereksinim duydukları yakınlığı bulamamaları ise aileyle bağlarının zayıf olmasına yol açabilmektedir. Bu durumda, ergenler riskli davranışları olan akranlarına daha çok yönelebilir (Peterson ve ark, 2005; Akt: Aras ve ark, 2007). Riskli davranışları olanlarla arkadaşlık etme, akran baskısı ve bu baskıya direnme becerilerinin yetersizliği durumunda riskli davranışların ortaya çıkması kolaylaşmaktadır (Peterson ve ark, 2005; Akt: Aras ve ark, 2007). Anne-babaların riskli davranışlar için model olması veya bu davranışları onaylaması (Yılmaz, 2000;Akt: Aras ve ark.,2007), anne-baba denetim ve yönlendirmesinin yetersizliği ve aile içi sorunlar da ergenin riskli davranışlara yatkınlığını arttırmaktadır (Peterson ve ark, 2005; Akt: Aras ve ark, 2007). Ergen üzerinde ailenin etkisi azalırken arkadaşların etkisinin artması, medyada şiddete tanık olmanın artması, sanayileşme ve kentleşme ile birlikte artan bireyselleşme ergenlik dönemindeki sorunları etkileyen etkenlerin başında sayılmaktadır (Yılmaz, 2000;Akt: Aras ve ark.,2007).

Bir bireyin aileye, okula vb. kişi veya kurumlara olan sosyal bağı arttıkça, sapma davranışlarına yönelmesi daha az ihtimal taşımaktadır (Özbay, 2004.Akt: Uluman, 2011).

Evden kaçma davranışı, 18 yaşın altındaki bir çocuğun veya gencin ailesinin veya velisinin izni olmadan bir ya da daha fazla gün eve gelmemesi ve en az iki gece evden kaçmış olması olarak tanımlanabilir. Evden kaçma davranışı çocuğun kişisel

gelişimini olumsuz etkilediği gibi kanunla ihtilafa düşme riskini de arttırır. Dışarıda birçok riskli durumla karşılaşma olasılığı yüksektir (Dönmez, 2007:422).

Aile içinde yaşanan bütün durumlar çocuğun ruhsal gelişiminde belirleyicidir. Aile içinde yaşanan olumsuzluklar bazen çocuğun içinden çıkamayacağı bir hal alabilir veya çocuk bunları anlamakta güçlük çekebilir. Bazen de çocukta aileden uzaklaşma düşünceleri oluşabilir. Evden kaçan çocukların büyük bir bölümü aileleriyle sorun yaşamakta veya aile içinde uygun olmayan davranışlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bazı ailelerde de ebeveynler ve çocuklar sağlıklı bir iletişimin kurulamaması veya çocuğun ihmali çocuğun evden soğumasına neden olabilmektedir (Dönmez, 2007:428).

Evden kaçan ergenlerle yapılan çalışmada evi terk etme sebeplerinin “macera aramaktan” “cinsel tacize” kadar değiştiği bulunmuştur (Adams ve ark, 1985; Akt: Ögel, 2007). Ailenin çocuk ve ergeni istismar etmesi ile onların riskli davranışlarda bulunması arasında çok güçlü bir ilişki olduğu da belirtilmektedir. Bu açıdan cinsel istismara maruz kalma ergenlerin evden kaçma davranışının bir sebebi olarak görülebilir. Çünkü temelde en güvenli yer olması beklenen evde kötü davranışlara maruz kalmak ergenin bir anlamda sokağı evden daha güvenli olarak algılamasına yol açabilir (Ögel, 2007:45).

Evden kaçan çocukların getirildiği bir merkezde 400 erkek çocuk ile yapılan çalışmada çoğunluğunun evlerinden 10-12 yaşları arasındayken kaçtığı ve çoğunlukla “joint”eroin kullanan ailelerden geldikleri görülmüştür (Tiwari ve ark.,2002; Akt:Ögel, 2007). Büyük bir oranın okumuş babaya sahip olduğu gözlenmiştir. Aileleri para kazanmayanların büyük bir oranı oluşturduğu bulunmuştur. Evden kaçma davranışında en yaygın sebep aile veya akrabalar tarafından dövülmeleri ve bunu takiben ekonomik bağımsızlık için istek duymaları olduğu tespit edilmiştir (Ögel, 2007:45).

2.2.1.Evden Kaçma Davranışında Risk Faktörleri

2.2.1.1. Aile ile Yaşanan Sorunlar

Toplumun kültürel değerlerinin diğer kuşağa aktarılmasından başka aile, okul öncesi dönemde, çocuğun yaşamında etkili bir toplumsallaştırma kurumudur. Ana babanın ve aile içindeki diğer bireylerin çocukla olan etkileşimi, çocuğun aile içindeki yerini belirler. Aile çocuğun ilk sosyal deneyimlerini edindiği yerdir. Okul öncesi dönemde aile içinde çocuk sosyal bir birey olacağını öğrenirken, aynı zamanda en küçük ayrıntısına kadar kopya edeceği bir modele gereksinim duyar. Kişiliğin gelişimi için gerekli olan bu özdeşleştirme, aile içindeki yakın üyelerle gerçekleşir (Yavuzer,1984; Akt: Gürler, 2005).

Aileyi oluşturan bireyler arasındaki ilişkiler çok önemlidir. Özellikle ergenlerin ruh sağlık sorunları ve problemleri ile aile tutumunu ortaya koyan aile ilişkileri arasında büyük bir bağlantı söz konusudur (Ekşi ,1990 ; Kağıtçıbaşı,1995; Akt: Cerit, 2007). Genç ile ana-baba arasındaki ilişki olumlu da olsa yine de zaman zaman çatışmalar olabilir. Çatışmalar düşünce, duygu, çıkar ve amaç ayrılıklarından doğmaktadır. Örneğin gencin arkadaş, okul, meslek ve eş seçimi, giyim tarzı, boş zamanlarını değerlendirme, para harcama, sorumluluklarını yerine getirme konularında çeşitli sorunlar ortaya çıkabilir. Gençle ailesi arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan sorunlar, gencin kişiliğini olumsuz yönde etkileyerek olumsuz davranışlar sergilemesine neden olabilir (M.E.B.,1989).

Ergenlik dönemi, gençlerin riskli davranışları denemeye ve bunların olumsuz sonuçlarına maruz kalmaya çok daha fazla açık oldukları bir dönemdir. Bu düşünceler, ebeveynlerin çocukları ile ilgili kaygılarının artmasına neden olabilmektedir. Artan kaygı düzeyi de, ebeveynlerin çocuklarıyla anlaşamamalarının ya da sürtüşmelerinin en önemli sebeplerinden birisi olan kontrol duygusunu ortaya çıkmaktadır (Orvin, 1994; Burcu 2003). Kontrol düzeyinin artması ise ergenin bağımsızlık arayışı ile çelişmekte ve ailedeki düzenin kısa süreli de olsa bozulmasına neden olabilmektedir (Tamar, 2005). Aslında bu dönem içerisinde ergen karmaşık duygular yaşamaktadır. Bir yandan ailesini severken ve onlara ihtiyaç duyarken ebeveynlerin aşırı kontrollü tutumları ergenin

ailesiyle bir savaşa girmesine ve saldırganlık, alkol madde kullanımı gibi bazı olumsuz davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmekte veya ergenler ailelerinin bu aşırı kontrollü tutumlarına boyun eğseler bile yine de bu durum ergenlerin kendilerini yalnız ve çaresiz hissetmelerine yada depresif duygular yaşamalarına neden olabilmektedir (Burcu, 2003; Akt: Siyez, 2006).

2.2.1.2. Tek Ebeveynli Aileler

Ailenin yapısı, sosyal koşullar ve ekonomik etmenlere bağlı olarak değişiklik gösterebilmekte, buna bağlı olarak da farklı aile modelleri ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda; boşanma, terk, ayrı yaşama ya da ölüm gibi nedenlerle, tek ebeveynli aileler günümüzde hızla çoğalan bir aile modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (www.athgm.gov.tr).

Günümüzde çok sayıda çocuk ve genç tek ebeveynin bulunduğu ailelerde yetişmektedir. Bu bağlamda son yıllarda ailenin parçalanmasının ve ailenin yeniden düzenlenmesinin ergenler üzerine etkisini araştıran çalışmalarda artış gözlemlenmektedir. Pek çok araştırmada parçalanmış ailelerde yetişen ergenlerin sosyalleşme sürecinin başarısız işlediği ve farklı psiko-sosyal sorunların yaşandığı saptanmaktadır. Örneğin, Hetherington'a göre, aile parçalanmasını ön ergenlik(erenlik) döneminde yaşayan gençler ilk ve son ergenlik döneminde uyum zorlukları çekmektedirler. Bunun yanı sıra eğitimsel başarısızlık, madde bağımlılığı, suça eğilim (okuldan evden kaçma, marjinal gruplara üye olma, aile ve okulda disiplin sorunları yaşama) ve ruh sağlığı sorunları (depresyon vb gibi) da yaşanmaktadır. Bazı araştırmalar bu zorlukların cinsiyete göre farklılaştığını belirtmektedirler. (Coleman ve Hendry, 1999:88-90; Uğurel-Şemin, 1984; Akt:Ulusoy ve diğerleri, 2005).

Modern aile olgusu ile birlikte sıklıkla rastlanan 'tek ebeveynli' ailelerde ergenin rolünün sıklıkla tersine döndüğü, ve gencin kümülatif bir süreç ile olgunluğa adım adım geçmesi yerine aniden geçmeye mecbur kalması gözlenmektedir. Dolayısıyla, böyle ailelerin çocuklarında kaygı, acı, hayal kırıklığı duyma ve kendi benliğini ve kimliğini bulmada kargaşa yaşama olasılığı artmaktadır (Ulusoy ve diğerleri, 2005).

Ebeveynin ölümü, ayrılma, boşanma vb. gibi ergenin bir yetişkin modeli ile özdeşleşme yeteneğini engelleyebilmektedir. Bu durum çocuğu duygusal bir izolasyon içine sokmaktadır (Satros ve Shamou, 1998). Nitekim, ciddi sorunları olan ergenlerin pek çoğunun aile ilişkilerinin zayıf olduğu ve ebeveynleri ile ilgili olarak negatif görüşleri olduğu saptanmıştır (Berman ve Jobe, 1997; Akt:Ulusoy ve diğerleri, 2005).

2.2.1.3.Ergenlikte arkadaş ilişkileri

Ergenlerin yaşadıkları birçok değişim ve gelişim süreçleriyle ailelerinden belli ölçüde koparak arkadaş gruplarına yaklaştığı bilinen bir gerçektir. Genç çocukluk döneminden ergenlik dönemine ilerlerken çocuğun arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkileri de gittikçe önem kazanmaktadır. Arkadaşlık ilişkileri toplumsallaşma süreci içinde tüm yaşam boyunca önemlidir. Ancak, ergenlikte farklı gelişimsel özellikler arkadaşlığın bu dönemdeki önemini artırmaktadır. Arkadaşlık toplumsal ilişkilere öncülük etmektedir. Ergenlik bir geçiş dönemi olduğundan bireyin anne babasının kendi yaşamındaki yeri değişir; arkadaşlar bu değişime katılır. Ayrıca dönemin başlarındaki hızlı, bedensel ve duygusal gelişimle baş etmeye çalışan ergen, yeni ve bilinmeyen deneyimlere girer. Bu arada başkalarıyla bağlantı kurmaya gereksinim duyar ve aynı değişiklikleri yaşayanlara, yani akranlara yönelir (www.athgm.gov.tr).

Ergenin ne tür bir arkadaş grubunun üyesi olacağı yaşadığı toplumsal çevreyle, anne-babanın ekonomik ve eğitim düzeyiyle, aile içi ilişkilerin yapısı vb. ile ilişkilidir. Sağlıklı ilişkilerin söz konusu olduğu ailelerin çocuklarının genellikle, gelişimsel özelliklerine katkıda bulunan ve üyesi oldukları toplumla ilerleyen dönemlerde uyumlu bir ilişki süreci kurmalarına yardımcı olacak gruplara girmeyi tercih ettikleri söylenebilir. Yörükoğlu'na göre dengesizliğin, geçimsizliğin, kargaşanın ve baskının söz konusu olduğu ailelerin çocuklarının ise, sağlıklı bir gruptan ziyade toplumun normlarıyla çatışan ya da ters düşen gruplara girme olasılığı daha fazladır (Yörükoğlu, 1990;Akt:Avcı, 2006). Bu tarz gruplara giren gençlerin ise

aile, okul gibi toplumsal çevrelerde uyumsuz ya da suçlu davranışlar sergilemesi söz konusu olabilmektedir (Avcı, 2006).

Ergenlik döneminde, tavsiyede bulunma, birlikte olma, davranış modeli oluşturma, destek ve geri bildirim sunma, kişisel özellik ve beceri konularında bilgi kaynağı olma bakımından akranlara büyük önem verilir. Öte yandan ergenlerin ebeveynleri ile olan ilişkileri eğitim ve meslek gibi gelecek merkezli alanlarda ve geçiş dönemlerinde önemini korurken, arkadaş ve akranlar gündelik olaylarda, modada, serbest zaman etkinliklerinde daha etkili görünmektedir. Ancak ergenlerin yaşama ilişkin önemli değerleri ebeveynlerinden aldığı, sosyal ilişkilerinde yaşadığı kişisel problemleri konusunda hem ebeveynlerine hem de arkadaşlarına danıştığı belirtilmektedir. Bu bağlamda çok sayıda ergen ailesini değil, akranlarının birlikteliğini tercih ettiğini ifade etmiştir. Ebeveynlere oranla arkadaşlarının baskıcı olmasını eleştirmesi, olaylardan dersler çıkarması daha az olası görünmektedir. Gençler arkadaşlarının birbirlerine sosyal statü kazandırma ve ilgilerini paylaşma konusunda daha isteklidir. Ayrıca akran ilişkileri yetişkin-çocuk ilişkilerine göre daha eşitlikçi ve esnektir, daha anlayışlı ve güven vericidir. Ebeveynler ergenlik döneminde çocuklarının arkadaş seçimi ile çoğu zaman ilgilenirler. Bunun nedeni olarak hayatla yeni tanışan, deneyimsiz bir gencin karşılaşacağı problemlerin neler olabileceği endişesini taşımaları gösterilebilir. Çünkü ergen-gençler benzeri ilgi, özellik ve davranışlar temelinde arkadaşlarını seçerler ve genellikle ergenlikte arkadaş ve akranlara ev dışındaki ortamlarda karşılaşılır. Dolayısı ile ebeveynler çocuklarının bazı arkadaşlarını tanımayabilirler. Böylelikle, gencin arkadaş seçimi büyük önem kazanır. Nitekim madde bağımlılığı, vücuda zarar verme gibi sapmış davranışlar akran etkisinden çok arkadaş seçimine dayanmaktadır (Coleman ve Hendry 1999; Akt: Ulusoy ve diğerleri, 2005).

Akran grupları ergenin davranışlarının yönünü belirleyen önemli bir unsurdur (Lempers,Clark-Lempers,1993; Akt:Satan, 2011). Bu dönemde ergenlikte kullanılan sigara, alkol ve madde kullanımı gibi deneyimlerin yaşanmasında ergenlerin olumsuz akran baskısı ve düşük benlik saygısının etkili olduğu düşünülmektedir. Düşük benlik saygısının göstergelerinden olan, sigara, alkol ve uyuşturucu kullanımı,

okuldan kaçma, suç çeteleri ve örgütlerine katılma, erken yaşta cinsel ilişki gibi gençlik dönemi risk davranışlarının içerisinde yer almaktadır (Johnson, Tompkins, Webb, 2007; Akt:Satan, 2011).

2.2.1.4. Ailenin sosyo-ekonomik durumu

Ergenlerin tutum ve davranışı toplumun kültür yapısı, ailenin sosyo-ekonomik yapısı ve anne-babanın eğitim düzeyleri ile yakından ilgili olup, birçok ergende bireysel farklılıkları beraberinde getirmektedir (Bülül, 2004).

Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey, anne-babanın ruh sağlığını (mental health) etkilediği gibi aile içi ilişkileri ve dolayısıyla çocukların kişiliğini de etkileme özelliğine sahiptir. Akyüz'e göre, çocukta dengeli bir beden ve ruh gelişimi iyi bir bakım ve beslenme ile ilişkilidir. Bunun sağlanması ise, ailenin sahip olduğu maddi ve manevi olanaklarla orantılıdır. Ailenin sahip olduğu maddi olanaklar ve bilgi düzeyi, çocuğun yetiştirilmesine etki eden faktörlerin başında gelmektedir (Akyüz, 1991;Akt:Avcı, 2006). Bu açıdan üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde ilişkilerin genellikle demokratik olduğu ve sorunların konuşularak, uzlaşarak çözümlendiği, ayrıca çocuklara değer verilerek tüm gereksinimlerinin karşılandığı, hiçbir şeyin esirgenmediği ancak karşılığında başarılı olmalarının istendiği görülür (Yörükoğlu, 1984; Akt:Avcı, 2006).

Diğer taraftan Cole ve Morgan ise, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin çocuklarının sağlık durumlarının kötü, toplumsal açıdan arkadaşlarının az, psikolojik açıdan ise içe dönük ve aşağılık duygusuna sahip olabileceklerine dikkat çekmektedirler (Çev:Vassaf, 2001;Akt:Avcı,2006). Ayrıca bu çocuklarda dil yeterince gelişemediğinden, ayırım yapma ve kavramlaştırma yetenekleri sınırlı kalmakta, düşünsel işlevlerde esneksizlik ve yavaşlık, sorun çözmede yetersizlik, umutsuzluk ve dışsal denetimlere bağımlılık, değersizlik duyguları ile birlikte kızgınlık ve başarısızlık gibi psiko-fizyolojik kusurlar da ortaya çıkabilmekte (Geçtan, 1974; Akt:Avcı,2006), bunun sonucunda ise toplumsal ilişkilerinde çeşitli zorluklar yaşamaları söz konusu olabilmektedir.

Şemin, İstanbul'da 2300 öğrenci üzerinde yaptığı bir çalışmada okulda başarısızlığa neden olan etmenleri araştırmış ve ekonomik durumu iyi olmayan ailelerden gelen çocukların başarısızlığının daha yüksek oranda olduğunu tespit etmiştir. Bu çocukların % 85'inin yetersiz ev koşullarında yaşadıkları, % 50'sinin ise anne-babalarının okuma-yazma bilmediklerini belirlemiştir (Tezcan, 1975; Akt:Avcı,2006). Çocuğun ailesinin ekonomik düzeyinin düşüklüğü ve dolayısıyla temel gereksinimlerinin (beslenme, giyinme vb.) tam olarak karşılanamaması, içe kapanma ve derslerde başarısızlıktan, erken yaşta okulu bırakma, zararlı alışkanlıklara başlama ve çevreyi rahatsız edici tutum ve davranışlara kadar uzanan kötü sonuçlara yol açabilmektedir (Avcı,2006) .

2.2.1.5.İhmal

Çocuğa bakmakla yükümlü kişinin bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi, beslenme, giyim, tıbbi, sosyal ve duygusal gereksinimler ya da yaşam koşulları için gerekli ilgiyi göstermeme gibi, çocuğu fiziksel ya da duygusal yönden ihmal etmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Polat, 2004; Runyan, 2002; Akt: Tıraşçı ve Gören, 2007). Fiziksel ve cinsel istismara göre çok daha göreceli olduğu için tanısı zordur. İhmal ve istismarı ayırtan en temel nokta ihmalin pasif, istismarın ise aktif bir davranış şekli olmasıdır. İhmal, özellikle büyüme geriliği olan psiko-sosyal uyum güçlüğü çeken, eğitim gereksinimleri karşılanmayan çocuklarda akla gelmelidir (Polat, 2004;Akt: Tıraşçı ve Gören, 2007).

2.2.1.6. İstismar ve Çeşitleri

Çocukların yaşadığı istismar ve ihmal, gelişim sürecinde çok belirleyici etkisi olan yaşantılardır. Erken çocukluk yaşantılarının bireyin kişilik oluşumunda ve psikopatolojisinde belirleyici bir rol oynadığı bilinmektedir. Özellikle aile içi dinamikler ve çocuğun yaşamındaki ilk önemli kişiler olan anne ve babasıyla ilişkisi bu bağlamda çok önemlidir. İlk çocukluk yıllarındaki olumsuz yaşantılar, özellikle aile içinde çocuğa yönelik istismar hem o yıllarda hem de yaşamın ileriki

dönemlerinde çeşitli psikolojik problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Yücel, 2007).

Çocuk istismarı ve ihmali ana baba yada bakıcı gibi bir erişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz yada hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen yada kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür (Oral ve ark.,2001; Akt: Durmuşoğlu ve Doğru, 2006). Çocuğa yönelik kötü muamele ya da çocuk istismarı insanlık tarihi kadar eski bir olgu olmakla birlikte günümüzde istismar olgularının halen yarısı bilinmemekte, bildirilmemektedir. Çocuk istismarı yinelenebilirliği, çocuğa genellikle en yakını olan kişiler tarafından yapılıyor olması ve çocuk üzerinde yaşamının ilerleyen yıllarını dahi etkileyecek uzun süreli etkilerinin olması tanımlanması ve tedavi edilmesi en zor travma türüdür (Yılmaz ve diğerleri, 2003; Akt: Durmuşoğlu ve Doğru, 2006).

İstismar olayları ebeveynin özellikleri, toplumsal sorunlar, aile içi sağlıklı etkileşim ve çocuğun gelişimsel sorunlarıyla ilgilidir (Kara ve ark., 2004). Düşük sosyoekonomik düzey, dar yaşam alanı, geniş aile yapısı göç olgusunun varlığı, düşük eğitim düzeyi, tek ebeveynli aile, düşük evlilik kalitesi, zayıf ebeveyn çocuk ilişkisi, ebeveyn madde kötüye kullanım öyküsünün varlığı çocuğa yönelik ihmal ve istismarın ortaya çıkmasında zemin hazırlayıcı etkenler olarak bildirilmektedir (Kara ve ark., 2004, Armağan, 2007; Akt: Bahar ve ark, 2009).

İstismar yaşantısında risk arttıran faktörler şu şekilde özetlenebilir (Yücel, 2007:170);

1-Makrosistem özelliklerine bağlı olarak

- Koruyucu düzeneklerin yetersiz olduğu bir çevrede yaşamak
- Ekonomik koşulların yetersiz olduğu bir çevrede yaşamak
- Savaş veya terörün yaşandığı bir ortamda olmak
- Bedensel cezalara ilişkin kültürel bir kabulün olduğu ortamda yaşamak
- Çocukları sahip olma kavramı bağlamında algılayan bir ortamda yaşamak

2-Sosyo-kültürel koşullara bağlı olarak

- Azınlık bir gruptan gelmek
- Sosyal desteğin az olması

3-Aile dinamiklerine bağlı olarak

- Gerçek aile dışında bir ortamda büyümek
  - Tek ebeveynli ailede büyümek
  - Üvey anne veya babanın bulunması
  - Koruyucu olmayan, zayıf insan ilişkilerine sahip ailede bulunmak
  - Anne ve/veya babanın çocuklukta şiddete maruz kalmış olması
  - Aile üyelerinin yaşadığı ekonomik sorunlar ve işsizlik gibi durumlara bağlı olarak koruyucu olma ve duygusal destek sağlama gibi ebeveynlik becerilerinin sekteye uğraması
  - Aile üyelerinin yaşadığı çeşitli ruhsal rahatsızlıklar
  - Anne ve babanın fiziksel ve duygusal olarak geri çekilmiş olması
  - Anne ve babanın çok katı bir kişilik yapısına sahip olması, aşırı kontrolcü tutumları
  - Aile üyelerinde saldırganlık ve dürtüsellik
  - Alkol madde bağımlılığı olan ailede büyümek
  - Ailenin çocuğu çalıştırması
  - Çocuğun gelişimi konusunda bilgisiz ebeveynlere sahip olmak
- ## 4-Kişisel özelliklere bağlı olarak
- Zihinsel veya fiziksel bir yetersizliğe sahip olmak.

2.2.1.6.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel İstismar çocuğun ve gencin anne-babası ve diğer yetişkinler tarafından bedensel olarak örselenmesidir. Bu örselenmeden doğan bedensel zedelenme, örselenmenin süresi ve örselenen çocuğun yaşı, fiziksel istismarın yol açacağı zararları belirlemektedir. Fiziksel istismar yetişkin tarafından yapılan sürekli ve

sistemli bir davranış biçimidir. Fena muamele devamlı yapılırsa bu fiziksel istismardır (Kulaksızoğlu, 2011:191).

Çocuğun fiziksel olarak istismar edilmesi onun duygusal bakımdan da hasara uğramasına neden olmaktadır. Çocuğun istismarı gelişmenin bütün yönlerini etkilemekte ve bu etki yetişkinlik döneminde de devam etmektedir (Kulaksızoğlu, 2011:191).

Fiziksel istismar, özelliği ve belirtileri gereği istismar türleri içerisinde tanımlanması en kolay olan ve en çok maruz kalınan istismar tipidir. Bu nedenle üzerinde ilk ve en çok araştırma yapılan istismar türüdür (Gündüz ve Gökçakan, 2004; Polat, 2001; Akt: Şimşek, 2010). Fiziksel istismarın sonuçları ile ilgili yapılan araştırmaların büyük çoğunluğu akademik başarı ve zihinsel işlevlerin düşüklüğü, umutsuzluk, depresyon, düşük benlik saygısı gibi psikolojik problemler, olumsuz sosyal davranışlar, yaşlılarına ve yetişkinlere karşı saldırgan davranışları içeren fiziksel istismarın kısa vadeli etkileri üzerindedir (Malinosky-Rummell ve Hansen, 1993;Akt:Şimşek, 2010).

Fiziksel istismara uğrayan çocuklarda görülen psikolojik bozuklukların en karakteristik ve yaygın olanları; aşırı gerginlik hali, öfke patlamaları, uyku bozuklukları konuşma bozuklukları, tikler, davranış bozuklukları, kendini değersiz hissetme, yoğun suçluluk duyguları, arkadaş ve ebeveyne yönelik saldırgan davranışlar, kurallara karşı gelme, evden ve okuldan kaçma, impulsivite (tepkisellik) alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığına kaymadır (Bilir ve ark., 1991; Malinosky-Rummell ve Hansen, 1993; Wolfe ve ark., 2001; Kulaksızoğlu, 2005; Akt: Şimşek, 2010).

Sosyalizasyon sürecinin aile içi şiddette temel rolü oynadığı daha önce de belirtildiği gibi açıktır. Şiddetin var olduğu ailelerin çocukları anne-babalarının davranış kalıplarını öğrenip uygulamaya eğimlidirler. Ailede ilk sosyalizasyon sürecinin işleyişinde meydana gelen bazı zarar verici etkiler çocukta zorlama ve şiddet uygulamayı önleyecek normatif engellerin oluşmasını güçleştirmektedir.

Kısaca ailedeki bazı istenmeyen değişikliklerle çocuk ve gençlerin şiddet eğilimleri arasında ilişki vardır (Dönmezer 1987; Akt: İçli, 1994).

Çocuğun anne ve babanın onaylamadığı bir davranışta bulunduğunda Fiziksel olarak cezalandırılması hemen her toplumda görülür. Yani şiddet büyük ölçüde aile örüntüsü içinde öğrenilir. Böylece şiddete maruz kalan çocukta bu ceza biçimi onun kişiliğinin ve dünya görüşünün bütünleyici bir parçası olur. Böylece çocuk Straus'a göre. gerginlik. yorgunluk. kızgınlık gibi durumlarda şiddetin hoş görülebileceğini. şiddetin çocuğa tehlikeli şeyler ve durumlardan kaçınmayı öğretmede kullanılabileceğini ve çok önemli durumlarda haklı görülebileceğini öğreteceğini ileri sürer (Ritzer 1991: Akt: İçli, 1994).

Straus'a göre, ailenin yapısal özelliklerinden yüksek düzeyde şiddete yol açabilecek olanlar şunlardır:

1. Aile bireyleri birlikte çok zaman geçirirler. Aile üyelerinin daha az zaman paylaştıkları iş grubu gibi gruplarda şiddet aileden daha azdır.
2. Ailelerin faaliyetleri daha kapsamlıdır ve üzerinde çatışma olabilecek meseleler çoktur.
3. Aile içi ilişkilerin yoğunluğu şiddet olasılığını artırır.
4. Aile üyelerinin faaliyetleri diğer üyeler üzerinde de etkili olur. Örneğin, birinin başarısızlığı diğerlerini de etkiler.
5. Bir aileye mensup olmak kişiye diğer üyelerin davranışlarına karışma hakkı verir.
6. Aile içinde yaş ve cinsiyet farklılıklarının var olduğu bir yapıdır, bu farklılıklar aileyi bir kültür çatışması arenasına yapar.
7. Aile içinde önemli derecede cinsiyet eşitsizliği vardır, bu da önemli bir çatışma ve şiddet kaynağıdır.
8. Aile toplumun diğer kısımlarından özellikle sosyal kontrol ve rekabet mekanizmalarından soyutlanmıştır. Bu nedenle aile çatışma, ve şiddet zamanlarında yardım için bunlara başvuramaz.

9. Aile üyeliği gönüllü değildir. Eş ve çocuklar her şeye rağmen kendilerini aile ile birlikte kalmaya zorunlu hissederler, başka seçenekleri olmadığını düşünürler,

10. Ailede yaşam süresince değişik boyutlarda gerginlik, kararsızlık, dengesizlikler yaşanır. Örneğin, hastalıklar, doğum ve ölümler, yaşlılık gibi (Ritzer 1991: Akt: İçli, 1994).

2.2.1.6.2.Duygusal İstismar

Duygusal istismar en yaygın olarak yapılan istismar biçimidir. Fiziksel ve cinsel istismar çocuk ve ergenlerin aynı zamanda duygusal bakımdan da örselenmesine yol açmaktadır. Duygusal istismar, çocuk ve ergene duygularını rencide edecek biçimde davranılması anlamına gelmektedir. Çocuk ve ergenin kendisini (bedenini ve kişiliğini) olumlu biçimde algılamasını, değerlendirmesini ve geliştirmesini engelleyici her türlü olumsuz uyarı kullanma, duygusal bakımdan kötü muamele yapmak demektir (Kulaksızoğlu, 2011:196).

Duygusal istismara neden olan davranışlar, daha çok çocuk ve ergenin yakın çevresinde onunla ilişkili olan yetişkin kişiler tarafından gösterilir. Bu davranışlar aşağıdaki biçimde sıralanmaktadır (Erkman, 1991; Akt: Kulaksızoğlu, 2011:196).

- Reddetme
- Aşağılama
- Yalnız bırakma, yalıtma, ayırma
- Korkutma, yıldırma, tehdit etme,
- Suça yöneltme,
- Duygusal bakımdan ihtiyaçlarını karşılamama.

Bundan başka “sık eleştirme”, çocuk ve ergenden “yaşının üstünde sorumlulukları bekleme”, “kardeşler arasında ayırım yapma”, “değer vermeme, önemsememe”, “küçük düşürme”, “alaylı konuşma”, “lakap takma”, “aşırı baskı ve otorite kurma” da duygusal ezim yaratan başlıca yetişkin ve ana-baba davranışları arasında sayılabilir (Kulaksızoğlu, 2011:197).

Duygusal istismar veya psikolojik örselenme diğer tüm kötü muamele biçimlerini şemsiye gibi altına toplayan bir olgudur. Tek başına var olduğu gibi fiziksel ve cinsel istismar ile birlikte bulunabilir. Fiziksel ve cinsel istismarın somut hasarları ortadan kalktıktan sonra bile duygusal istismar devam edebilir (Polat, 2001;Akt:Şimşek, 2010).

Yetişkinlerin duygusal istismar yaratan davranışları karşısında ergenlerin kendilerini olumsuz olarak algılama, bağımlı bir kişilik geliştirme, huzursuz, gergin ve kaygılı olma, aileden uzaklaşma, uyumsuzca ya da saldırganca tepkiler gösterme, içe dönme, değersizlik duyguları geliştirme gibi belirtiler oluşturdukları gözlenmektedir (Kulaksızoğlu, 2011:197).

2.2.1.6.3.Cinsel İstismar

Cinsel istismar, psiko-sosyal gelişimini tamamlamamış ve yaşı küçük olan bir çocuğun bir erişkin tarafından cinsel doyum için kullanılmasıdır (Kara ve ark., 2004; Akt: Bahar ve ark, 2009). Tecavüz, ensest, teşhircilik, çocuk pornografisi, cinselliği kışkırtan konuşmalar, pornografik film seyrettirme, cinsel organları okşama ve oral sekse kadar değişen eylemler cinsel istismar spektrumunu içindedir (Nurcombe, 2000, Topbaş, 2004, Tıraşçı ve Gören, 2007; Akt: Bahar ve ark, 2009).

Cinsel istismar, çocuk istismarı tipleri içerisinde saptanması en zor olanıdır. Cinsel istismarın yaygınlığı konusunda bildirilen oranlar büyük farklılıklar göstermektedir. Gerçek yaygınlığın kadınlar için %12-17, erkekler için %5-8 olduğu düşünülmektedir (Gorey ve Leslie, 1997; Akt: Tıraşçı ve Gören, 2007). Cinsel istismarın her sosyoekonomik düzeyde görülebileceği bildirilmiştir (Walrath et al, 2003; Tıraşçı ve Gören, 2007). Genelde sosyo-ekonomik durumu zayıf çocukların cinsel istismara maruz kaldığı düşünülür, ancak bu doğru değildir. Her sosyo-ekonomik ve kültürel yapıdaki çocuklar istismara uğrayabilir (Yücel, 2007:179).

Cinsel istismar davranışında bulunanlar aile içinde ergenin en yakınları (anne-baba ve /veya ana-baba yerini tutan yetişkinler, kardeşler veya yakın akrabalarından birisi) veya ergenin tanımadığı bir yabancı olabilir (Kulaksızoğlu, 2011:198). Cinsel istismara uğrama, cinsiyetler arasında farklılıklar göstermekte ve kızlarda üç kat daha fazla görülmektedir (Kara ve ark., 2004; Dubowitz, 2002; Akt: Ovayolu ve ark, 2007). Finkelhor'a (1994) göre de pek çok cinsel istismar kurbanı kızdır. Bununla birlikte, erkek çocukların istismarının açığa vurulması kızlara oranla daha az olabilmektedir (Finkelhor, 1994; Akt: Ovayolu ve ark, 2007).

Cinsel istismara uğramada kişisel, ailevi, sosyal olmak üzere birtakım risk faktörlerinden bahsedilebilir. Kız çocuğu olmak ve zihinsel veya fiziksel bir yetersizliğe sahip olmak kişisel risk faktörlerindedir. Aile faktörlerine bakıldığında gerçek aile dışında bir ortamda büyümek, üvey babanın bulunması, koruyucu olmayan, zayıf insan ilişkilerine sahip ailede bulunmak ve üyelerden birinin alkol veya madde bağımlılığına sahip olması sayılabilir. Birtakım sosyal ve ekonomik koşullar da etken olabilir (Yücel, 2007:179).

2.2.1.6.4.Aile İçi Cinsel İstismar: “Ensest”

Günümüzde ensest; ahlaki, hukuki ve dini bakımdan evlenmeleri yasak olan, yakın akraba konumundaki bireylerin cinsel ilişkide bulunmaları olarak tanımlanmaktadır (Baran ve Erbaydar, 2009).

Ensestin çocuk üzerindeki etkileri; çocuğun saldırganla olan ilişkisine, seksüel aktivitelerin şekline, şiddet kullanımına, fiziksel zararın varlığına, çocuğun işbirliğine, yaşına, gelişim basamağına ve travma öncesi psikolojik gelişimine bağlı olarak değişmektedir. Ailenin olaya tepkisi de konu üzerinde etkileyici rol oynamaktadır. Çocuğun tepkisi; korku, depresyon, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, ikincil enürezis ve enkoprezis (Elliot ve Peterson, 1993; Akt: Ovayolu ve ark, 2007), davranış problemleri, okul problemleri, cinsel problemler gibi değişik şekillerde olabilmektedir. Bu çocuklarda konversiyon tepkilerine de yüksek oranda rastlanılmaktadır. Öfke tepkileri, zayıf impuls kontrolü, karşı olma, karşı gelme

bozukluğu cinsel istismara uğramış çocuklarda gözlenebilmektedir (Gorey ve Leslie, 1997; Ovayolu ve Ark, 2007). Ayrıca parmak emme, tırnak yeme gibi davranışlara da sık rastlanılmaktadır. Bunun yanı sıra fobiler ve uyku bozuklukları, kız çocuklarında erkek çocukların yanında güvensizlik ve anksiyete belirtileri, bulantı, kusma, karın ağrıları, baş ağrıları gibi sorunlar görülebilmektedir. Daha büyük çocuklarda; suçluluk hissi ve depresyon görülebilir. Suçluluk hissi, olayın kendisinden değil aile fertleri ile daha sonra yaşanan olaylardan kaynaklanır. Adolesanlar; okulda başarı ve davranış sorunları, suça eğilim, konversif tablolar, panik ataklar (homoseksüel saldırı yaşayan erkek çocuklarda izlenir) yaşayabilirler. Kirli ve değersiz olma hissi yaşanabilir. Adolesan kızlar; mazoistik çok eşli cinsel yaşamı (bilinçsiz fantezilerine hitap ettiği için) tercih edebilirler. Ayrıca, genital hasar, hamilelik ve zührevi hastalık gibi fiziksel zararları da olabilir (Kurtay, 2004; Akt: Ovayolu ve ark, 2007).

Ensest İçin Risk Faktörleri;

- Alkolik baba,
- Annenin hasta olması veya evi terk etmesi,
- Yetişkinlerin çocukla aynı odayı ya da yatağı paylaşmaları,
- Kız çocuklarının babalarından ayrı yaşamaları,
- Aile bireylerinde görülen psikiyatrik bozukluklar,
- Annenin gece çalışmak zorunda olması nedeni ile çocuklara baba ya da üvey babanın bakması ,
- 6 - 8 yaşlarında ve kız çocuk olmak,
- Küçük kızda aniden gelişen baştan çıkarıcı tavırların varlığı,
- Anne veya babanın ya da her ikisinin ailesinde daha önce ensest ilişkinin varlığı,
- İktidarsızlık ve psikopatidir (Polat, 2000; Karan, 2001; Polat, 2006; Ovayolu ve Ark, 2007).

2.2.1.7. Alkol ve Madde Bağımlılığı

Ergenlik, gelişimsel kriz yaşanma potansiyeli olan bir devredir. Bir kimlik geliştirme süreci içinde bulunan ve yoğun içsel çatışmalar yaşayan adölesanlar, bir risk faktörü ile karşılaştıklarında daha çok sağlık problemi yaşamaktadırlar. Bu grubun üyeleri genellikle risklere yada risk faktörleri kombinasyonuna sahiptirler ve bu nedenle diğer insanlara göre daha fazla yardıma gereksinim duymaktadırlar (Cimete, 2000). Çeşitli maddelere başlama yaşının genellikle gençlik yılları içinde yer alması, bu sorunun aynı zamanda bir gençlik çağı sorunu olarak ele alınmasını gerektirmektedir (Akın, 2000). Adölesanlar, maddeye kullanmaya başlama açısından önemli bir risk grubunu oluşturmaktadırlar (Tamar ve Ögel, 1997; Akt: Taşçı ve ark, 2005). Sigara, alkol, uyuşturucu maddeler ve benzerleri gibi keyif verici olan ve alışkanlık veya bağımlılık yaratan maddelerle ilk karşılaşma genellikle çocukluğun sonlarında ve ergenlikte olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2011: 206).

Madde kullanımına yol açan çeşitli etmenler şu şekilde özetlenebilir (Ögel, 2007: 261-262);

- Arkadaş grubuna bağlı etkenler

- Ebeveyne bağlı etkenler: Aile büyüklerinden biri madde kullanıyorsa, bu kişide madde kullanımı daha sıktır. Ebeveynlerin madde kullanımı ile ilgili tutum ve düşünceleri, madde kullanımı yönündeysen kişide madde kullanım riski artmaktadır. Ebeveynlerin madde kullanımı ve sapkın davranışlara gösterdiği toleransın fazla olması da madde kullanımı için risk oluşturmaktadır.

- Kişiyne bağlı etkenler

- Biyolojik etkenler

- Toplumsal, kültürel, sosyal etkenler.

Ergenlerde madde kullanımı belirgin bir kısır döngüye yol açmaktadır. Ergen madde kullandıktan sonra yaşamında birçok sorunla karşılaşmaktadır. Okuldan uzaklaşma ve başarısızlık, çalışıyorsa işyerinde sorunlar, ailesiyle çatışmalar gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar ergenin akranlarının gerisinde kalmasına

yol açmaktadır. Ergen akranlarının gerisinde kalınca madde kullanmaya da devam etmektedir. Madde kullandıkça da bu sorunlar daha da artmaktadır (Şekil 2, Ögel, 2007: 263).

Şekil 2: Ergenlikte Madde Kullanımında Gelişimsel Sorunlar

2.3. AİLE İŞLEVLERİ

Toplumun en küçük birimi olan ailenin, insan hayatında önemli bir yeri vardır. Kişilerin beden ve ruh sağlığı için gerekli sevgi, şefkat, yakın ilgi ve bakım bulabilecekleri en doğal ve tek ortam ailedir (Güran, 1983; Akt: Bulut, 1993). Bireyin yaşamından doyum sağlaması, işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun kişi olarak yetişmesi önce aile çevresinde sağlanır (Bulut, 1993).

Ailenin bazı temel fonksiyonları insan neslinin devamı, çocuğun yetişmesi, aile üyelerinin bakımı, sevgi, gelişme ve disiplini sağlamak ve destekleyici bir çevre temin etmek olarak sayılabilir. Gelişme aşamasına, yerel koşullara, kültür ve ailenin yapısına dayalı olan diğer fonksiyon ve ilişkiler ise giderek ailenin kendi dışındaki ilişkilerle olan etkileşimiyle gerçekleşmektedir. Bunlar üretim faaliyetleri, ev işleri, sosyal ve kültürel normları, beklentileri öğrenme; eğitim, sağlık ve beslenme ile diğer sosyal faaliyetlerdir. Bunların yanı sıra, değerlerin yeni kuşaklara aktarılması, korunması ve değişmesi, iletişim ve problem çözümü gibi faaliyetleri de içerir.

Ailenin yaşam döngüsü, çocuksuzluk, hamilelik, çocuk yetiştirme ve okul sistemiyle bütünleşme gibi ailenin fonksiyonlarını etkileyen unsurlardan bazılarıdır (Kut, 1994).

Ailenin işlevleri kolaylaştırıcı, arabulucu, uyum sağlayıcı ve birbirinden farklı yetenek ve potansiyele sahip üyeler için koruyucu bir sistem olarak ifade edildiğinde, esas görevleri üyelerinin kapasitelerini geliştirmek, çocukların sosyalizasyonunu gerçekleştirmek, üyelerinin işlevselliklerini sürdürdükleri organizasyonların taleplerini karşılamalarında yardımcı olmak, ailenin refahı için gerekli olan fiziksel ve ruhsal çevreyi oluşturarak üyelerin doyum sağlamasını temin etmektedir (Kut, 1994).

Ogburgn (1973), ailenin işlevlerini yedi grup altında toplamıştır. Bunlar ekonomik ihtiyaçları karşılamak, statü sağlamak, çocukların eğitimini planlamak, dinsel eğitim vermek, boş zaman faaliyetlerini gerçekleştirmek, aile üyelerinin birbirini koruması ve karşılıklı sevgi ortamı yaratmak gibi işlevlerdir.

Aile biyolojik, sosyolojik ve psikolojik yapısı dolayısıyla birey ve toplumun ihtiyaçları olan seks, üreme, korunma ve barınma, sevme ve sevilme, sevgiyi paylaşma, bağımlı ve bağımsız olma, ait olma, statü edinme, güven, kendini gerçekleştirme, çocukların bakımı ve eğitimi, toplumsal töre ve ideallerin, kazanılan mal ve bilgilerin yeni nesillere aktarımı gibi pek çok görevi yerine getirmektedir. Aileler toplumdan topluma ve aynı toplum içinde farklılık gösterse de işlevleri üreme yoluyla neslin devamlılığını sağlama, üyelerinin sosyal, psikolojik, ekonomik ve eğitimsel doyumlarını sağlamak şeklinde evrenselleşmiştir (Özgüven , 2001; Akt: Çakıcı, 2006).

Epstein ve Bishop (1983) sorunlarını bir araya gelerek çözebilen, birbirlerine duygusal olarak bağlı ve özgürlüklerini önlemeyecek şekilde ilgili, herkesin kendinden beklenen rolü etkili bir biçimde yerine getirebildiği, birbirlerinin davranışlarını aşırıya kaçmayacak şekilde kontrol edebilen ve aralarında açık, rahat, dolaysız bir iletişim bulunan aileleri, işlevlerini yerine getirebilen sağlıklı aileler olarak tanımlamaktadırlar. Bu yazarlara göre yukarıda ifade edilen her işlev, aile

sisteminin bir parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle sadece tek bir işlevin anlaşılması ailenin tümü hakkında bilgi veremez ve hiçbir işlev de sistemin tümünden ayrıştırılamaz. Yani ailede tüm işlevler birbirine bağlıdır. Örneğin aile içi iletişim açık veya dolaysız değil ise diğer işlevlerin de beklenen düzeyde yerine getirilmesi olanaksızdır. O halde herhangi bir işlevde meydana gelebilecek bozulma diğerlerini de etkileyecektir (Bulut, 1993).

Ailenin yaşam döngüsü boyunca aile üyeleri ve bir bütün olarak ailenin yaşaması, büyümesi (gelişmesi) ve sürekliliği için belirli gelişimsel görevlerini yerine getirmesi gerekir (Nye, 1973; Akt: Duyan, 2000).

Duvall (1972:56-57) ailenin gelişimsel görevlerini sekiz temel görev olarak sıralamıştır;

- 1) Fiziksel görevler (Barınma, yiyecek, giyecek, tıbbi bakım sağlama)
- 2) Kaynakların dağılımını sağlama (ailenin ihtiyaç ve giderlerini karşılama, maddi ihtiyaçları karşılama, yer, otorite, duygu ve saygı sağlama).
- 3) İş dağılımı (Kimin ne yapacağına karar verme, aile üyelerinin bakımı, gelir sağlama için sorumluluk yükleme, ev işlerinin yürütülmesi vb. görevler)
- 4) Üyelerin sosyalizasyonunu sağlama.
- 5) Neslin devamını sağlama.
- 6) Kuralların ve normların yeni nesle öğretilmesini sağlama.
- 7) Üyelerin topluma katılımlarını sağlama (Okula, örgütsel yaşama, siyasal-ekonomik sistemlere uyum sağlamalarına yardımcı olma, dışarıdan gelen olumsuz etkilere karşı aile üyelerini koruma).
- 8) Motivasyon ve moralin devamını sağlama (Başarıda üyelerini ödüllendirme, bireylerin kabul gereksinimini doyurma, destekleme, duygu sağlama, kişisel-ailesel krizlerin çözümüne yardımcı olma, yaşam felsefelerini oluşturma ve ailede sadakat duygusunu geliştirme).

Lewis, Beavers, Gosselt ve Philips işlevlerini beklenen düzeyde yerine getiren aileleri fonksiyonel aileler; aile içi etkileşimin bozuk olması nedeniyle işlevlerini

yerine getiremeyen aileleri de fonksiyonel olmayan aileler olarak tanımlamışlardır (Andrews, 1979; Akt:Bulut, 1993).

İşlevsel açıdan aile türleri, sağlıklı ve sağlıksız aile olmak üzere iki grupta toplanmaktadır.

Üyelerine sevgi, güven, ait olma duygularını veren, onların ihtiyaçlarını karşılayan ve gerekli durumlarda özerk olmalarını engellemeyen aile fonksiyonel ailedir. Fonksiyonel aile sağlıklı ailedir (Bulut, 1993). Sağlıklı ailenin üyeleri ruhsal açıdan doyumludur. Başarıları aile içinde değerlendirilir ve ne tür isteklerinin reddedileceğini bilirler. Sağlıklı aile esnektir, yeni durumlara göre yeni davranış yöntemleri geliştirebilir. Buna karşılık üyeleri birbirleri ile az konuşan, açık bir iletişim içinde olmayan, aileyi ilgilendiren konularda birlikte konuşup çözüm aramayan, üyeleri birbirine gerçek yakınlık duymayan, birbirlerine olumsuz duygular besleyen aileler ise sağlıksızdır (Glick ve Kessler, 1980). Sağlıksızlık, genellikle aile üyelerinden birinin fiziksel, ruhsal ya da sosyal rahatsızlığı ile de ortaya çıkar. Sağlıksız ailenin de bunu bireylerine geçirmemesi olanaksızdır (Bulut, 1999).

2.3.1.Aile Yaşam Döngüsü ve Ergen Çocuklu Aileler

Aile yaşam döngüsü, aileyi zaman süreci içinde bir sistem olarak gösteren ve bir ailenin yaşamında önemli olan aşama ya da olaylar dizisidir. Başka deyişle, ailenin kurulduktan sonra üyelerinin tamamını kaybedinceye kadar geçen zaman içinde çeşitli gelişimsel dönemleri yaşamasıdır (Turan, 1999: 132).

Aile Yaşam Döngüsü; aile yapısında ve örgütünde meydana gelen değişiklikler olarak tanımlanmaktadır. Buna göre aileler, birbirini takip eden aşamaları izleyen bir süreç yaşarlar (Nye, 1973; Akt: Duyan, 2003).

Aile Yaşam Döngüsü'ne göre Ergenlik Çağında çocuğu olan aileler, genellikle büyüklük sınırlarına ulaşmıştır ve bütün üyeler aynı evde yaşamaktadır. Bu döngünün temel konuları, çocuklar için okul, meslek seçimi üzerinde yoğunlaşmakta;

çocuklarda cinsellik, bağımsız olma duygusu ve hareketlilik gitgide artmakta; sigara, alkol, uyuşturucu kullanma kaygıları ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar ailede bunalımlara yol açabilir; ergenlerle birlikte ana-babalar da bundan etkilenir. Ailede ebeveynler ve çocuk arasında çatışmalar yaşanır. Aile içindeki kuşak çatışması toplumdaki kuşak çatışmasından daha küçük çaplıdır, çünkü ailedeki kuşaklar birbirlerine daha fazla benzemektedir. Aile içinde yaşanan kuşak farklılığı, ailenin toplumsallaşma ve kültürel aktarım konularındaki güçlüklerini yansıtmaktadır. Gençler kuşaklar arasında algıladıkları farklılıkları abartırken, ana-babalar, özellikle büyük ebeveynler, aynı farklılıkları küçümsemek eğilimindedir (Çamur Duyan, 2000).

Sosyo-ekonomik nedenlerden dolayı ebeveynler, çalışma yaşamına daha yoğun olarak katılmakta ve dolayısıyla çocukları ile daha az zaman geçirebilmektedirler. Kadınlar çocukların bakım sorunu nedeniyle eğer iş yaşamından uzaklaşmışsa, iş yaşamına geri dönebilir. Geniş aile (Büyük ebeveynler ve yakın akrabalar) ile ilişkilerde azalmalar söz konusu olabilir. Ergenler de duygusal destek için kendi arkadaşlarına yönelmektedir. Böylece ailenin üyelerine duygusal destek sağlama işlevinde tehditler oluşmaya başlar. Bu tehdit alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde daha fazla görülmektedir (Carte ve Mcgoldrick, 1999; Akt: Çamur Duyan, 2003).

Ebeveynler evlilik yaşamları ve meslekleri ile ilgili yeni değerlendirmeler yapmaya başlar. Özellikle birden fazla çocuğu olan ebeveynler, ailenin ekonomik durumundan dolayı, çocuk bakımı ve evin ihtiyaçlarını karşılamak için daha çok çalışmak zorunda kalabilir (Blacker, 1999; Akt: Çamur Duyan, 2003).

Üç nesil arasındaki ilişkilerde değişiklikler meydana gelmektedir. Ebeveynler ve büyük ebeveynler ilişkilerini yeniden tanımlama yoluna gidebilirler; büyük ebeveynlerin bakım sorunları gündeme gelebilir. Ebeveynler ve ergenler arasında yaşanan sorunların çözümünde, ebeveyn daha çok geçmiş yaşam deneyimine dayalı olarak çözümler bulmaya çalışabilir ve kendi ebeveynlerinin yaptığı hataları da

yineleyebilir (Henry ve Peterson, 1995; Akt: Özel İhtisas Komisyon Raporları, 2002).

2.4. KONUYA İLİŞKİN ARAŞTIRMALAR

“Ergenlerde Evden Kaçma” konusuna yönelik olarak Yurt dışında yapılmış araştırmalardan oluşan ulaşılabilen Alanyazındaki araştırmalar aşağıdaki gibidir;

Crespi ve Sabatelli, kaçak ergenler ve aile çatışmasını konu aldığı çalışmalarında evden kaçan ergen ailelerinin çatışmalı, fazlaca ayrılaşmış ve iç içe geçmiş olduğunu vurgulamıştır. Ergen aslında evden kaçarken ebeveyninden kaçmaktadır ve sokakta da benzer risklere açık bir durumda yaşamaktadırlar. Evden kaçan ergenler evdeki çatışma ve istismardan kaçmaktadırlar. Crespi ve Sabatelli’ye göre evden kaçma hem bir risk davranışıdır hem de risk davranışları için bir risk faktörü olmaktadır (Crespi ve Sabatelli, 1993).

Yoder ve arkadaşları (1998) evden kaçıp sokakta yaşayan 297 genç arasında yaptıkları incelemede %53,9’unun kendini öldürmeyi düşündüğünü ve %26,3’ünün de kendilerini öldürmek için girişimde bulduklarını göstermişlerdir (Akt. Eskin, 2000).

Yavuzer’in (1999), suçlu gençler üzerinde yaptığı araştırma bulgularında; gençlerin evden kaçmalarına, dolayısıyla anti-sosyal davranışa ilk adımlarını atmalarına neden olan en büyük etkenin %59 oranında baba baskısı olduğu kanıtlanmıştır. Denekler evden kaçma nedeni olarak, babalarının kendilerine fazla iş vermelerini ya da bir hatadan dolayı cezalandırılma endişesini ileri sürmüşlerdir (Akt.Şimşek, 2010).

Sokakta kalmanın risk alma davranışı ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmada, sokakta ve sığınma evlerinde yaşayanlarda evden kaçma yaşantısı olan ve olmayanları ve onların risk alma davranışını karşılaştırmışlardır. Evden kaçma yaşantısı olanlar, olmayanlardan intihar girişimi, alkol kullanımı, mariuana suçları gibi davranışları daha fazla göstermektedirler. Bu fark hem sığınma evi hem de

sokakta yaşayan ergenlerde gözlenmiştir (Ringwalt, Gren ve Robertson, 1998: Akt: Yılmaz, 2000).

Bir grup araştırmacı ise çalışmalarında evden kaçan 120 ergen, anne-baba, anne-baba yoksa bakıcılarla çalışmışlar ve yanıtlarının ergen yanıtları ile tutarlılığını incelenmişlerdir. Ergen ve anne-baba ile bakıcıların yanıtları tutarlıdır. Evden kaçan ergen, anne-baba ve bakıcılar, problemlili anne-baba ilişkisi, anne-baba reddi, anne-babayla ergen arasında yaşanan düşük sıcaklık, destek ve izleme (monitoring) ve yüksek aile içi şiddet belirtmişlerdir (Whitbeck, Hoyt ve Ackley,1997: Akt: Yılmaz,2000).

McMorris ve arkadaşlarının (2002), evsiz ve evden kaçan ergenlerde alkol kullanımının “sokakta olma” ve ailesel risk faktörleri ile ilişkisini ortaya koymayı amaçlayan çalışmalarında; aile karakteristikleri ve ergen arasındaki ilişkiyi anlatan araştırmaların ailede alkol ya da uyuşturucu kullanımı, aile-çocuk etkileşimi ve aile yetiştirme tekniklerine odaklandığını; evden kaçan ve evsiz birçok ergenin istismarcı aile geçmişi ve alkol kullanımına bağlı fiziksel ve cinsel istismar öyküsünün olduğunu (Kipke et al., 1993; Rotheram-Borus et al., 1996) belirtmişlerdir (McMorris et al., 2002).

Yurt içinde yapılmış araştırmalardan oluşan ulaşılabilen Alanyazında yalnızca “Evden Kaçma” davranışının incelendiği bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ulaşılan çalışmalarda evden kaçma davranışı ergenlik döneminde yaşanan çatışmaların bir yansıması olarak değerlendirilmiştir.

Çırak ve Çivitçi'nin (2004) “Malatya ilinde sokakta çalışan çocuklar üzerine bir inceleme” isimli çalışmasına göre Sokakta çalışan çocukların %10.27'si en az bir defa evden kaçtıklarını belirtmişlerdir. Evden kaçmayı düşünenlerin oranının ise %15.07 olduğu görülmektedir. Evden kaçma nedeni olarak ilk sırada aile içi şiddet (%86.66) belirtilmiştir. Evden kaçmayı düşünme nedenleri olarak da yine ilk sırada aile içi şiddet (%68.18) gelmektedir. Yine, evden kaçmayı düşünenlerin %13.64'ü

tek başına yaşamak istedikleri için, %9.09'u ise çalışmak için kaçmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Demir, Baran ve Ulusoy'un 2005 yılında yaptıkları "Türkiye'de Ergenlerin Arkadaş-Akran Grupları İle İlişkileri ve Sapmış Davranışlar: Ankara Örnekleme" isimli çalışmalarında Gencin okulda sırlarını paylaşacak arkadaşları olması ile gencin evden kaçması arasındaki ilişkiyi incelemişler; okulda sırlarını paylaşacak arkadaşları olmayan gençlerin (% 27. 00), sırlarını paylaşacak arkadaşları olanlara göre (% 14. 60) evden kaçmaya daha meyilli olduklarını saptamışlardır (Chi-square: 11. 275 df 1 p<0. 05) (Demir, Baran ve Ulusoy, 2005).

Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ile gencin ergenlik döneminde yaşadığı problemler arasındaki ilişkiyi açıklamaya yönelik lise son sınıf öğrencileri ile yapılan çalışmada, ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ile gencin ailesinin sosyal ve ekonomik durumu, aile içi ilişkiler ve aile içi şiddet, gencin etiketlenmesi, gencin ve ailesinin madde bağımlılığı, gencin hayatı yaşamaya değer bulmaması, gencin vücuduna zarar verme davranışı, okula devamsızlığı, evden kaçma davranışı ve arkadaşları ile ilişki kuramaması arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Özellikle otoriteyi aşırı kullanan baskıcı ebeveynler ile hiç kullanmayan ilgisiz ebeveynlerin ergenlerin intihar da dahil pek çok sapma davranışına yönelmelerinde uygun aile atmosferini yarattıkları görülmüştür (Ulusoy ve ark., 2005; Akt: Savi,2008).

Günümüzde çok sayıda çocuk ve genç tek ebeveynin bulunduğu ailelerde yetişmektedir. Bu bağlamda son yıllarda ailenin parçalanmasının ve ailenin yeniden düzenlenmesinin ergenler üzerine etkisini araştıran çalışmalarda artış gözlemlenmektedir. Pek çok araştırmada parçalanmış ailelerde yetişen ergenlerin sosyalleşme sürecinin başarısız işlediği ve farklı psiko-sosyal sorunların yaşandığı saptanmaktadır. Örneğin, Hetherington'a göre, aile parçalanmasını ön ergenlik(erinlik) döneminde yaşayan gençler ilk ve son ergenlik döneminde uyum zorlukları çekmektedirler. Bunun yanı sıra eğitimsel başarısızlık, madde bağımlılığı, suça eğilim (okuldan *evden kaçma*, marjinal gruplara üye olma, aile ve okulda disiplin

sorunları yaşama) ve ruh sağlığı sorunları (depresyon vb gibi) da yaşanmaktadır. Bazı araştırmalar bu zorlukların cinsiyete göre farklılaştığını belirtmektedirler. (Coleman ve Hendry, 1999:88-90; Uğurel-Şemin, 1984:163; Akt: Ulusoy, Demir ve Baran, 2006). Ulusoy, Demir ve Baran'ın 2006 senesinde Ankara'daki 726 Lise son sınıfı öğrencisi ile yapmış olduğu araştırmada gencin sapmış davranışlara yönelmesinde parçalanmış aile ortamının önemli bir değişken olduğu saptanmıştır.

Eşler arasındaki çatışmanın ve boşanmanın çocuklardaki davranış ve uyum problemleri ile ilişkisini incelediği araştırmada Özen-Şirvanlı (1998), 5, 10, 13, ve 16 yaş grubunda çocuğa sahip ailelerle çalışmıştır. Araştırmaya katılan ailelerin bir bölümü çatışmanın çok fazla olduğu ailelerden, bir bölümü çatışmasız aileler, diğer bölümü ise boşanmış ebeveynlerden oluşturulmuştur. Araştırmada çocukların gösterdikleri davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek düzeylerinin cinsiyete ve yaşa göre farklılaşıp farklılaşmadığı irdelenmiştir. Bu çalışmada eşler arasındaki uyumu ebeveynler değerlendirmiştir. Elde edilen bulgulara göre; çatışmalı ve boşanmış ailelerin çocuklarının, çatışmasız ebeveynlerin çocuklarına göre problem ve kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu, çevrelerinden daha az sosyal destek aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca eşler arasındaki evlilik uyumu azaldıkça çocukların davranış ve uyum problemlerinin arttığı gözlenmiştir

Ulusoy'un 2006 yılında yaptığı; Türkiye'de gençlerin aile ve arkadaş grubu içinde etiketlenmesinin onların depresyon belirtileri ve sapmış davranışlar göstermesindeki rolünü ortaya koymayı amaçlayan çalışmasında etiketlenmenin tetikleyici bir faktör olduğu saptanmıştır; gencin aile içinde etiketlenmesi ile yakın sosyal çevresiyle dahi etkileşime girememesi ve evden kaçma, madde bağımlılığı vb gibi sapmış davranışlara yönelmesi ile depresyon belirtileri göstermesi arasında ve güçlü ilişkiler bulunmuştur.

Tezel'in 2002 yılında gerçekleştirdiği "Çocuğa Yönelik Şiddet" isimli çalışmasında, Fiziksel şiddete maruz kalan çocuklarda bazı davranışsal belirtiler arasında ileri yaşlarda evden kaçma davranışının olduğu görülmektedir.

Öntaş'ın 2008 yılında “Çocuk Adalet Sistemi ve Çocuk-Polis ilişkisi” isimli çalışmasında Emniyete geliş nedeni ve cinsiyete göre Polise gelen veya getirilen çocuk istatistiklerine bakıldığında “evden kaçma” sebebiyle 2004 yılında 2433, 2005 yılında 2608, 2006 yılında 2395 çocuğun Emniyete “evden kaçma” sebebiyle getirildiği görülmektedir.

Sayıta'nın (2008) “Türkiye’de çocukların evlerini Terk ederek sokakta yaşamalarında sorumlular ve sorumlulukları” isimli çalışmasında; SHÇEK Çocuk ve Gençlik Merkezleri’ne gelen çocuklara ilişkin verilere göre çocukların aile yapısı; /50.40 ana baba birlikte yaşıyor, %9.60 ana baba ölü ; %23.80 parçalanmış aile; %16.00 sı hakkında bilgi edinilememiştir. Çocukların evden ayrılma nedenleri ise; %18.40 aile içi şiddet; %8.80 aile ile anlaşamama; %13.20 aile parçalanması, %2.90 zorla çalıştırılma ; %3.30 arkadaş etkisi; %1.90 yurt-yuva uyumsuzluğu; %5kendi isteği ile ; %26.50 diğer nedenler; /19.60 da bilgi edinilememe oranıdır (Sayıta, 2008).

Baran ve Erbaydar’a göre büyük çoğunluğu Enseste bağlı olmak üzere çocuğun cinsel istismarı sonucunda görülen sorunlar arasında evden kaçma davranışı bulunmaktadır (www.huksam.hacettepe.edu.tr).

Ergenin içerisinde yer aldığı sosyal çevre tarafından kendisine sunulan sosyal desteğin yetersiz veya hatalı olması sonucunda ergenlerde çeşitli uyum problemleri ortaya çıkabilmektedir (Trotter, 1989). Bazı ergenlerde, dürtüsel davranış, öğrenme bozuklukları, amaçsızlık, erteleme eğilimi ya da huysuzluk şeklinde ortaya çıkan çalkantılar genellikle geçicidir. Bazı ergenler ise evden kaçma, okul bırakma, cinsel ilişkiye girme, alkol ve madde kullanma gibi daha ciddi problemler yaşayabilmektedir (Tamar, 2005; Akt: Siyez ve Aysan, 2007).

G. Erdem, C. Y. Eke, K. Ögel ve Taner’ in “Lise öğrencilerinde arkadaş özellikleri ve madde kullanımı” isimli araştırmasında; araştırmalara göre, ergenlerde, silah taşıma, suç işleme, kavgaya karışma gibi şiddet içeren davranışlar madde kullanımı ile birlikte görülebilmektedir. Evden kaçma, erken yaşta ve korunmasız

cinsel ilişkiye girme, akademik başarısızlık, intihara teşebbüs, kendine zarar verme davranışı da madde kullanımı ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Erdem ve ark., 2006).

Demir'in 2006 yılında yaptığı ve son yıllarda aile içinde giderek artan madde bağımlılığının (sigara, alkol,uyuşturucu) özellikle gençlerde depresyon, intihar düşüncesi ve sapmış davranışların oluşumundaki etkisini ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında, toplam 726 genç ile yapılan survey çalışmasının neticesinde, gencin, ebeveyninin, kardeşinin ve yakın akrabasının madde bağımlılığı ile ailenin parçalanması, ebeveyninin çocuk bakım tarzı, gencin ebeveyni tarafından etiketlenmesi, şiddete maruz kalması, sapmış davranışlara yönelmesi, depresyon ve intihar düşüncesi taşınması arasında güçlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Çalışmada Gencin kardeşinin alkol bağımlısı olması ile evden kaçması arasındaki ilişkiye bakıldığında; kardeşi alkol bağımlısı olan gençlerin yarısının (%50,00) evden kaçtığı görülürken, kardeşi alkol bağımlısı olmayan gençlerde bu oranın %16,20'ye düştüğü saptanmıştır. Gencin kardeşinin uyuşturucu madde bağımlısı olması ile kendisinin evden kaçması arasındaki ilişkiye bakıldığında; kardeşi uyuşturucu madde bağımlısı olan gençlerin en yüksek oranla (%66,70) evden kaçtığı tespit edilirken, bu oran kardeşi uyuşturucu madde bağımlısı olmayanlarda %16,20'ye düşmektedir (Demir, 2006).

Öztop ve Özcan'ın 2010 yılında gerçekleştirdikleri "Cinsel istismar Vakalarının Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Değerlendirilmesi isimli çalışmasında dikkati çeken bulgulardan biri, 127 çocuk ve ergenden yaklaşık 43'ünün (1/3) okula gitmemesidir; bu vakaların sadece altısı 6 yaş ve altındayken 37'si ise ergen grubunda yer almaktadır. Okula gitmeyen ergen kızlarda cinsel istismar daha sıktır. (Edgardh ve Ormstad 2000; Akt: Öztop ve Özcan, 2010). Bu çalışmada yer alan kız ergenlerin bazıları istismara uğradıktan sonra aileleri tarafından okuldan alındıklarını, bazıları ise kendilerinin okulu bıraktıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmalarda da istismara uğrayan ergenlerin şiddet içerikli davranışlara yönelme, fiziksel şiddet, cinsel şiddet göstermenin yanı sıra, okuldan ve *evden kaçma* gibi davranış sorunlarını da sıklıkla sergilediklerini göstermektedir (Williams ve Herrera 2007; Akt: Öztop ve Özcan, 2010).

Şen (2011), Türkiye'nin 65 ilinde 5765 katılımcı ile yapılmış ve sonuçlandırılmış olan "Türkiye'de Ergen Profili" isimli araştırmasına göre; Ergenlerin bir kısmının (%5.6) evden kaçma fiilinde bulduklarını söylediği; Evden kaçan ergenlerin evden kaçmalarına sebep olan başlıca nedenlerin ailevi sorunlar (%56,4), ailenin izin vermediği bir yere gitme (%16,1), kız/erkek arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlar (%9,7) olduğu ortaya çıkmıştır.

Yukarıda "evden kaçma" sorunsalına değinen belli başlı araştırmalara yer verilmiş olup; bu araştırmalarda sosyal destek, suçluluk, sapmış davranışlar, ensest, şiddet, aile ve arkadaş grubu içinde etiketlenme, aile yapısı-parçalanmış aile, madde kullanımı, arkadaş-akran grupları değişkenleri ile evden kaçma davranışı arasındaki ilişkiye dikkat çekildiği görülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırma grubu ve veri toplama araçları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırma, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin sosyo-demografik özellikleri, aile işlevleri ve ailenin, evden kaçma davranışı göstermelerindeki rolü ile karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin aile işlevleri ve sosyo-demografik özelliklerini incelemeye yönelik ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır (Karasar, 2005).

Karasar'a göre (2005), İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. İlişki aramalarındaki betimlemeler (özelliklerin değerlerini belirleme işi) varolanın belli standartlara uyan ölçülerini bulmaya çalışmaktan çok, birey, nesne vb. durumlar arası ayrımların belirlenebilmesi amacına dönüktür.

3.2. Araştırmanın Evreni:

Araştırma tasarımı her şeyden önce, araştırılan sorunun belirlenmesi ve bu sorunun bulunduğu ana kitlenin sınırlarının çizilmesiyle kurulabilir. Araştırma evreni

araştırma probleminin etkisi altında bulunan ve bilgi sağlamak için gözlem yapılacak ana küttedir. (Bal, 2001).

Bu araştırmanın evreni İzmir ilinde evden kaçma davranışını gösteren ve göstermeyen ergenlerdir.

3.3. Araştırmanın Örnekleme:

Şimşek ve yıldırım'a (2004) göre bir evrenden, istatistik hesaplarla evreni temsil edebilme büyüklüğüne sahip ve tamamen rast gele yöntemle bir örneklem seçmek mümkündür. Buna seçkisiz örnekleme denir. Araştırmanın örnekleme seçkisiz örnekleme yöntemi ile belirlenen; İzmir'de bulunan ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet göstermekte olan Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi ve Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezi'ne "evden kaçma" sebebiyle getirilen 15-18 yaş arası ergenler ile evden kaçma davranışını göstermeyen; MEB'e bağlı Karşıyaka Gazi Anadolu Lisesi'nde eğitimine devam eden 15,18 yaş arası ergenler oluşturmaktadır. Araştırma, evden çeşitli nedenlerle kaçan ya da sokakta bulunan ergenlere hangi hizmetin modelinin uygun olduğu ile ilgili bir müdahale ve karar mekanizması işlevini gören Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı İzmir Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi Müdürlüğü Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi'nde veri toplama sürecinde kalan 15-18 yaş arası kız çocukları ile yukarıda bahsi geçen hizmeti erkek ergenlere yönelik olarak gerçekleştiren Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezi'ne getirilen erkek ergenleri; karşılaştırma grubu açısından ise MEB'e bağlı Karşıyaka Gazi Anadolu Lisesi'nde eğitimine devam eden ve evden kaçma davranışı göstermeyen kız ve erkek ergenleri kapsamaktadır.

3.3.1.Örnekleme Tanıtıcı Bilgiler

Bu bölümde evrenden rastlantısal olarak seçilen 200 kişilik örneklem grubu kişisel bilgi formundan elde edilen veriler ışığında tanıtılmıştır.

Tablo 1
Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenler ile İlgili
Tanıtıcı Bilgiler-1

Tanıtıcı Bilgiler	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Yaş				
15	44	44	31	31
16	30	30	33	33
17	25	25	24	24
18	1	1	12	12
Cinsiyet				
Kız	60	60	58	58
Erkek	40	40	42	42
Eğitim Düzeyleri				
Okur-yazar	26	26	-	-
Fakat okul bitirmemiş				
İlköğretim	34	34	-	-
Mezunu				
İlköğretim terk	19	19	-	-
İlköğretime	2	2	-	-
Devam ediyor				
Ortaöğretime	19	19	100	100
Devam ediyor				
Toplam	100		100	

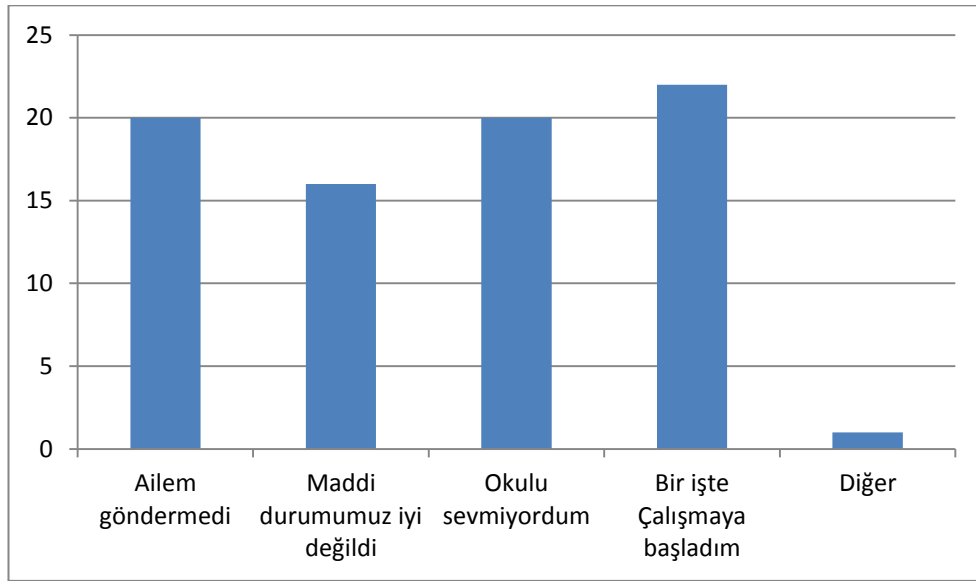
Araştırmanın örneklemini toplam 200 kişi olup, bunların % 50'si (100 kişi) evden kaçma davranışı gösteren, % 50'si (100 kişi) ise evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların tamamı 15-18 yaş grubundadır. Katılımcılardan evden kaçma davranışı gösterenlerin % 44'ü 15 yaşında, % 30'u 16 yaşında, % 25'i 17 yaşında, % 1'i ise 18 yaşındadır. Evden kaçma davranışı göstermeyenlerin ise % 31'i 15 yaşında, % 33'ü 16 yaşında, % 24'ü 17 yaşında ve % 12'si 18 yaşındadır. Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 60'ını kız, % 40'ını erkek; evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise %58'ini kız % 42'sini ise erkek ergenler oluşturmaktadır.

Ergenlerin eğitim düzeylerine bakıldığında evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin %20'si okur-yazar fakat okul bitirmemiş, %34'ü İlköğretim mezunu,

%19'u İlköğretim terk, %2'si İlköğretime devam etmekte, %19'u ise Ortaöğretime devam etmektedir. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 100'ü (100 kişi) Ortaöğretime devam etmektedir.

Şekil 3

**Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Eğitimlerine Devam
Etmeme Sebeplerine Göre Dağılımları**

Şekil 2'de ergenlerin eğitimlerine devam etmeme sebeplerine göre dağılımı verilmiş olup; eğitimlerine devam etmeyen ergenlerin %25,3'ünün ailesinin göndermemesi, %20,3'ünün maddi durumlarının iyi olmaması, %25,3'ünün okulu sevmemesi, %27,8'inin bir işte çalışmaya başlaması ve %1,3'ünün ise diğer sebeplerle eğitimlerine devam etmediği görülmektedir.

Tablo 2
Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Aileleri
ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler-2

Tanıtıcı Bilgiler	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Anne Babalarının Medeni Durumu				
Resmi nikah İle evli	49	49	71	71
İmam nikahlı	12	12	-	-
Boşanmış	29	29	28	28
Boşanmış, Yeniden evlenmiş	1	1	-	-
Bekar	9	9	1	1
Ailenin Aylık Geliri				
500 TL ve altı	20	20	2	2
500-750 TL	24	24	4	4
750-1000 TL	25	25	7	7
1000-1500 TL	12	12	10	10
1500-2000 TL	7	7	29	29
2000 TL ve üstü	12	12	48	48
Annenin eğitim durumu				
Okur-yazar değil	28	28	-	-
Okur-yazar, fakat Okul bitirmemiş	18	18	-	-
İlkokul mezunu	31	31	16	16
Ortaokul mezunu	9	9	6	6
Ortaokul terk	2	2	3	3
Lise mezunu	6	6	42	42
Lise terk	1	1	4	4
Yük.veya Üniversite Mezunu	4	4	28	28
Üniversite terk	1	1	1	1
Babanın eğitim durumu				
Okur-yazar değil	14	14	-	-
Okur-yazar, fakat Okul bitirmemiş	14	14	1	1
İlkokul mezunu	40	40	8	8
Ortaokul mezunu	15	15	3	3
Lise mezunu	5	5	38	38
Lise terk	6	6	3	3
Yük.veya Üniversite Mezunu	1	1	41	41
Üniversite terk	5	5	3	3
Toplam	100		100	

Katılımcıların anne-babalarının medeni durumlarına bakıldığında; evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 49'unun anne-babası resmi nikah ile evli, % 12'sinin anne-babası imam nikahlı, % 29'unun anne-babası boşanmış, % 1'inin anne babası boşanmış yeniden evlenmiş, % 9'unun ise anne-babası bekadır. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 71'inin anne ve babası resmi nikah ile evli, % 28'inin anne ve babası boşanmış, % 1'inin ise anne-babası bekadır.

Katılımcıların ailelerinin aylık gelir durumuna bakıldığında; evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin % 20'sinin aylık geliri 500 TL ve altı, % 24'ünün aylık geliri 500-750 TL, % 25'inin 750-1000 TL, % 12'sinin 1000-1500 TL, % 7'sinin 1500-2000 TL, % 12'sinin ise 2000 TL ve üstüdür. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise ailelerinin % 2'sinin aylık geliri 500 TL ve altı, % 4'ünün aylık geliri 500-750 TL, % 7'sinin 750-1000 TL, % 10'unun 1000-1500 TL, % 29'unun 1500-2000 TL, % 48'inin ise 2000 TL ve üstüdür.

Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna bakıldığında Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin annelerinin % 28'inin okur-yazar olmadığı, % 18'inin okur-yazar fakat okul bitirmemiş olduğu, % 31'inin İlkokul mezunu, % 9'unun Ortaokul mezunu, % 2'sinin Ortaokul terk, % 6'sının Lise mezunu, % 1'i Lise terk, % 4'ü Yüksekokul veya Üniversite mezunu, % 1'inin ise Yüksekokul veya Üniversite terk olduğu görülmektedir. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise annelerinin % 16'sının İlkokul mezunu, % 6'sının Ortaokul mezunu, % 3'ünün Ortaokul terk, % 42'sinin Lise mezunu, % 4'ünün Lise terk % 28'inin Yüksekokul veya Üniversite mezunu, % 1'inin ise Yüksekokul veya Üniversite terk olduğu görülmektedir.

Katılımcıların babalarının eğitim durumuna bakıldığında Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin babalarının % 14'ünün okur-yazar olmadığı, % 14'ünün okur-yazar fakat okul bitirmemiş olduğu, % 40'inin İlkokul mezunu, % 15'inin Ortaokul mezunu, % 5'inin Lise mezunu, % 6'sının Lise terk, % 1'inin Yüksekokul veya Üniversite mezunu, % 5'inin ise Yüksekokul veya Üniversite terk olduğu görülmektedir. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise babalarının % 1'inin okur-yazar fakat okul bitirmemiş olduğu, % 8'inin İlkokul mezunu, % 3'ünün Ortaokul mezunu, % 38'inin Lise mezunu, % 3'ünün Lise terk % 41'inin

Yüksekokul veya Üniversite mezunu, % 3'ünün ise Yüksekokul veya Üniversite terk olduğu görülmektedir.

Tablo 3

Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Anne ve Babalarının Meslek Durumu ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler

Anne ve babanın Mesleği	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Anne Meslek Durumu				
İşçi	13	13	3	3
Memur	2	2	15	15
Serbest Meslek	6	6	20	20
Ara-Geçici	3	3	-	-
İşler				
Ev hanımı	74	74	56	56
Emekli	-	-	5	5
Baba Meslek Durumu				
İşçi	26	26,3	9	9
Memur	2	2	23	23
Serbest Meslek	40	40,4	49	49
Ara-Geçici	11	11,1	-	-
İşler				
İşsiz	10	10,1	1	1
Çiftçi	4	4	-	-
Emekli	6	6,1	17	17
Diğer	-	-	1	1
Toplam	99		100	

Katılımcıların anne ve babalarının meslek durumlarına bakıldığında Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin annelerinin % 13'ünün işçi, % 2'sinin memur, % 6'sının serbest meslek, % 3'ünün ara-geçici işler, % 74'ünün ev hanımı olduğu görülmektedir. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise annelerinin % 3'ünün işçi, % 15'inin memur, % 20'sinin serbest meslek, % 56'sının ev hanımı, % 5'inin emekli, % 1'inin ise diğer işlerde çalıştığı görülmektedir. Babaların meslek durumlarına bakıldığında Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin babalarının % 26,3'ünün işçi, % 2'sinin memur, % 40,4'ünün serbest meslek, % 11,1'inin ara-geçici işler, % 10,1'inin işsiz, % 4'ünün çiftçi, % 6,1'inin emekli olduğu görülmektedir. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise babalarının %

9'unun işçi, % 23'ünün memur, % 49'unun serbest meslek, % 1'inin işsiz, % 17'sinin emekli, % 1'inin ise diğer işlerde çalıştığı görülmektedir.

Tablo 4

**Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Aileleri
ile İlgili Tanıtıcı Bilgiler-3**

Tanıtıcı Bilgiler	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Birlikte yaşanan Kişi				
Öz anne-Öz baba Ve kardeşler	60	60	71	71
Öz anne-Üvey baba Ve kardeşler	11	11	9	9
Öz baba,üvey anne Ve kardeşler	7	7	-	-
Anne-baba Akrabalar ve Kardeşler	7	7	2	2
Diğer	15	15	18	18
Kardeş Sayısı				
1	13	13	16	16
2	18	18	58	58
3	26	26	17	17
4	14	14	6	6
5 ve üstü	29	29	3	3
Doğum Sırası				
1	28	28	50	50
2	32	32	36	36
3	19	19	12	12
4	6	6	1	1
5	15	15	1	1
Konut Tipi				
Müstakil Ev	37	37	4	4
Gecekondu	19	19	-	-
Apartman Dairesi	44	44	96	96
Göç Etme				
Evet	48	48	25	25
Hayır	52	52	75	75
Toplam	100		100	

Katılımcıların evde birlikte yaşadıkları kişilere göre dağılımlarına bakıldığında evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 60'ının öz anne-öz baba ve kardeşler ile, %11'inin Öz anne-üvey baba ve kardeşler ile, % 7'sinin öz baba-üvey anne ve

kardeşler ile, % 7'sinin anne baba akrabalar ve kardeşler ile yaşadığı; % 15'inin ise diğer yanıtını verdiği görülmüştür. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 71'inin öz anne-öz baba ve kardeşler ile, % 9'unun Öz anne-üvey baba ve kardeşler ile, % 2'sinin anne baba akrabalar ve kardeşler ile yaşadığı; % 18'inin ise diğer yanıtını verdiği görülmüştür.

Katılımcıların kardeş sayılarına bakıldığında, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin %13'ünün 1, %18'inin 2, % 26'sının 3, %14'ünün 4, % 29'unun ise 5 ve üstü sayılarda kardeş sahibi olduğu görülmektedir. Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise %16'sının 1, %58'inin 2, % 17'sinin 3, %6'sının 4, % 3'ünün ise 5 ve üstü sayılarda kardeş sahibi olduğu görülmektedir.

Katılımcıların doğum sırası incelendiğinde, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 28'inin birinci, % 32'sinin ikinci, %19'unun üçüncü, % 6'sının dördüncü, 15'inin ise beşinci çocuk olduğu; Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 50'sinin birinci, % 36'sının ikinci, %12'sinin üçüncü, % 1'inin dördüncü, 1'inin ise beşinci çocuk olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ailelerinin yaşadıkları konut tipi incelendiğinde; evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 37'sinin müstakil ev, % 19'unun gecekond, % 44'ünün ise apartman dairesinde yaşadıkları; evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 4'ünün müstakil ev, % 96'sının ise apartman dairesinde yaşadıkları görülmektedir.

Katılımcıların ailelerinin göç durumlarına bakıldığında evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin % 52'sinin; evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 25'inin göç ettiği görülmektedir. Göç edilen bölgeye göre dağılıma bakıldığında her iki grupta da en çok göç edilen bölge Doğu Anadolu Bölgesidir.

Tablo 5

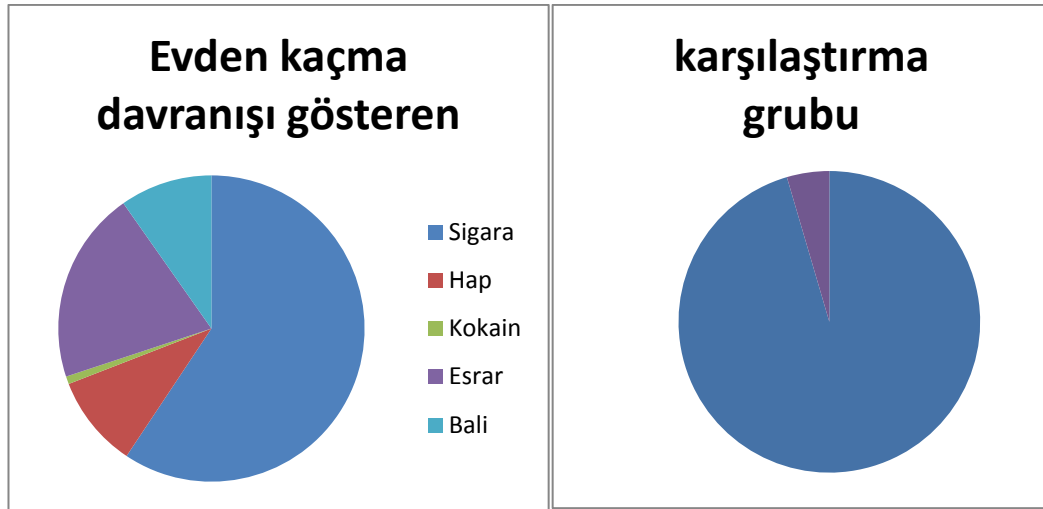
Evden Kaçma Davranışı Gösteren ve Göstermeyen Ergenlerin Madde Kullanımı ve İntihar Deneyimlerine Ait Bilgiler

Madde Kullanımı / İntihar	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Madde kullanımı				
Evet	73	73	21	21
Hayır	27	27	79	79
İntihar Deneyimi				
Evet	56	56	7	7
Hayır	44	44	93	93
İntihar Sebep				
Aile içi	16	28,6	2	28,6
Anlaşmazlık				
Aile Baskısı	7	12,5	-	-
Ailede Şiddet	11	19,6	1	14,3
Arkadaş-	15	26,8	4	57,1
Sevgili				
Kötü alışkanlık (Alkol-madde)	6	10,7	-	-
Diğer	1	1,8	-	-
Toplam	100		100	

Katılımcıların madde kullanım ve intihar deneyimlerine bakıldığında “Hiç alışkanlık yapıcı madde kullandınız mı?” sorusuna evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 73’ünün “evet”, % 27’sinin ise “hayır” cevabını verdiği; evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 21’inin “evet”, % 79’unun ise “hayır” cevabını verdiği görülmektedir. “Hiç intihar girişiminde bulundunuz mu?” sorusuna ise evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 56’sının “evet”, % 44’ünün ise “hayır” cevabını verdiği; evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 7’sinin “evet”, % 93’ünün ise “hayır” cevabını verdiği görülmektedir.

Katılımcıların intihar sebeplerine bakıldığında, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerden intihar girişiminde bulunanların % 28,6’sının “Aile içi anlaşmazlık”, % 12,5’inin “Aile baskısı”, % 19,6’sının “Ailede şiddet”, % 26,8’inin “Arkadaş, sevgili”, % 10,7’sinin kötü alışkanlıklar (Alkol, madde bağımlılığı), % 1,8’inin ise diğer sebeplerle intihar girişiminde bulunduğu; evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerden ise intihar girişiminde bulunanların % 28,6’sının “Aile içi anlaşmazlık”, % 14,3’ünün “Ailede şiddet”, % 57,1’inin “Arkadaş, sevgili” sebebi ile intihar girişiminde bulunduğu görülmektedir.

Şekil 4 Ergenlerin Kullandıkları Maddelerin Çeşitlerine Göre Dağılımı

Katılımcıların kullandıkları maddelerin çeşitlerine göre dağılımlarına bakıldığında; Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin; % 73'ünün sigara, % 12'sinin hap, % 1'inin kokain, % 25'inin esrar % 12'sinin bali kullanım öyküsü olduğu görülmektedir. Karşılaştırma grubunda ise "Hiç alışkanlık yapıcı madde kullandınız mı?" sorusuna evet cevabı veren ergenlerin % 21'inin sigara; % 2'sinin ise Esrar kullanım öyküsünün olduğu görülmektedir.

3.4. Veri Toplama Araçları:

Bu araştırmada, Aile Değerlendirme Ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu olmak üzere 2 adet veri toplama aracı kullanılmış olup; veri toplama araçlarıyla ilgili ayrıntılı bilgiye aşağıda değinilmiştir.

3.4.1. Aile Değerlendirme Ölçeği:

Aile Değerlendirme Ölçeği Amerika Birleşik Devletleri'nde Brown Üniversitesi ve Buttler Hastanesi tarafından Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiş olup, ailenin işlevlerini hangi konularda yerine getirebildiğini veya getiremediğini belirleyen bir ölçü aracıdır. Aile Değerlendirme Ölçeği bir bütün olarak aile sisteminin çeşitli boyutları hakkında bilgi toplamak ve bu bilgiyi direkt

olarak aile üyelerinden almak amacındadır (Epstein ve Bishop, 1983; Akt:Bulut, 1990).

ADÖ, daha önce McMaster Aile İşlevleri Modelinin klinik olarak aileler üzerinde uygulanmasıyla elde edilmiştir. Bu ölçek ailenin yapısal ve örgütsel özelliğini ve aile üyeleri arasındaki etkileşimi “sağlıklı” ve “sağlıksız” olarak ayırt edebilecek şekilde tanımlamıştır (Bulut, 1990).

Ülkemizde Bulut (1989) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçek 7 alt boyuttan oluşmakla birlikte; bunlardan 6 tanesi McMaster Aile İşlevleri Modelinde (MMFF) ele alınan alt ölçeklerdir ve her biri aile işlevlerindeki sorun alanlarını tek tek ele almaktadır. Yedinci alt ölçek ise ADÖ’de eklenmiş olup, ailenin sağlıklı olup olmadığını genel olarak değerlendirmektedir (Bulut, 1990).

60 maddeden oluşan ölçeği oluşturan 7 alt boyutun tanımları aşağıdaki gibidir;

1) *Problem Çözme (Problem solving)*

Ailenin etkili bir şekilde işlevlerini yerine getirebileceği düzeyde maddi ve manevi sorunlarını çözebilme becerisi olarak açıklanmıştır. Sorunun ortaya çıkısından çözülmesine kadar olan dönemi kapsar. Aile Değerlendirme Ölçeği ’nin problem çözme ile ilgili ifadeleri 2, 12 , 24 , 38 , 50 ve 60. sorularında yer almaktadır.

2) *İletişim (Communication)*

Aile üyeleri arasındaki bilgi alışverişi biçiminde tanımlanmaktadır. Üyeler arası sözlü iletişimin içeriğinin açık olup olmadığı, kişilerin söylemek istediklerini direkt olarak ifade edip edemedikleri üzerinde durulmaktadır. İletişim boyutu ile ilgili ifadeler 3 , 14 , 18 , 22 , 29 , 35 , 43 , 52 , ve 59. sorularda yer almaktadır.

3) *Roller (Roles)*

Roller ailenin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan davranış kalıplarıdır. Ailenin kaynaklarının kullanımı, bakıp büyütme, destekleme ve kişisel gelişim sağlama, aile sistemini idare etme gibi konularda davranış kalıbı geliştirip

geliştirmedeği üzerinde odaklaşmaktadır. İlave olarak, görevlerin belirgin ve eşit olarak dağılımı ile aile üyeleri tarafından sorumlu olarak yerine getirilip getirilmediğini de kapsamaktadır. Roller boyutu ile ilgili ifadeler 4 , 8 , 10 , 15 , 23 , 30 , 34 , 40 , 45 , 53 ve 58. maddelerde yer almaktadır.

4) *Duygusal Tepki Verebilme (Affective Responsiveness)*

Üyelerin her türlü uyaran karşısında en uygun tepkiyi gösterebilmesi anlamına gelmektedir. Bu boyut ile ilgili cümleler 9, 19, 28, 39, 49 ve 59. maddelerde yer almaktadır.

5) *Gereken İlgii Gösterme (Affective Involvement)*

Aile üyelerinin birbirlerine gösterdiği ilgi, bakım ve sevgiyi içerir. En sağlıklı aile orta derecede ilgilenir, az veya çok ilgilenen aileler işlevlerini yerine getiremiyor demektir. Çok ilgilenme üyelerin birbirlerine fazla bağımlı olduğunun, az ilgilenme ise birbirlerine az sevgi ve ilgi duyduklarının belirleyicisidir. Bu ifadeler ölçeğin 5 , 13 , 25, 33 , 37 , 42 ve 54. maddelerinde yer almaktadır.

6) *Davranış Kontrolü (Behavior Control)*

Ailenin üyelerin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama biçimidir. Psikolojik ve sosyal tehlike karşısındaki davranışlar değerlendirilir. Bununla ilgili ifadeler, 7 , 17 , 20 , 27 , 32 , 44 , 47 , 48 ve 55. maddelerde yer almaktadır.

7) *Genel Fonksiyonlar (General Functions)*

Yukarıda belirtilen altı boyutu da kapsayacak şekilde bilgi toplamayı amaçlayan boyuttur. Bunlar, 1 , 6 , 11 , 16 , 21 , 26 , 31 , 36 , 41 , 46 , 51 ve 56. maddelerde yer almaktadır.

3.4.1.1. Aile Değerlendirme Ölçeği'nin Yurtiçinde ve Yurtdışında Yapılan Geçerlik Güvenirlik Çalışmaları

McMaster Aile Değerlendirme Ölçeği, Epstein, Bishop ve Baldwin tarafından Brown Üniversitesi ve Butler Hastanesi'nin işbirliği ile geliştirilmiştir.

McMaster Aile İşlevleri Modeli, Aile Değerlendirme Ölçeği için 53 soruya indirgenirken her boyuttan tesadüfi yöntemle sorular seçilmiş ve her boyutun iç tutarlılığı Cronbach alfa katsayısı ile hesaplanmıştır. Her boyutun alfa katsayısı en az 0.70 olana kadar bu işleme devam edilmiştir. İç tutarlılık (alfa katsayısı) altı boyutta 0.72 ile 0.92 arasında değişmektedir. Bu da Ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermektedir.

1983'te Epstein ve Bishop tarafından geçerlik çalışması yapılan ölçek; 218 Normal, 98 psikiyatrik hasta ailesinden yalnız birer kişiye uygulanmış, her alt ölçekte normal ailelerin aldıkları puan ortalamaları, hasta ailelerin aldıkları puan ortalamalarından daha düşük (sağlıklı) çıkmıştır. İki grubun aldığı puanlar arası fark, istatistiki olarak yüksek düzeyde anlamlı bulunmuştur. Aynı kişiler, ADÖ'nün uyum geçerliliğini saptamak amacıyla 60 yaşlarındaki 178 emekli çifte ADÖ ile birlikte Philadelphia Geriatrik Moral Skalası ve Locke Wallace Evlilik Doyum Ölçeği'ni aynı anda uygulayarak regresyon analizi yapmışlar ve Locke Wallace Evlilik Doyum Ölçeği ile aralarında önemli bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Miller ve arkadaşları 1985 yılında ölçeğin ikinci geçerlik ve güvenirlik çalışmasını gerçekleştirmişlerdir (Miller, Bishop, Epstein, Keitner, 1985:Akt:Bulut, 1990). Ölçeğin sosyal beğenirlik yönelimlerinden etkilenme durumunu saptamak amacıyla 72 aile içindeki 164 aile üyesine Aile değerlendirme Ölçeği ve Marlowe – Crowne Sosyal Beğenirlik Yönelimlerinden Etkilenme Ölçeği ile birlikte verilmiştir. Bu ölçeğin her alt boyut ile yapılan korelasyonları düşük çıkmıştır. Bu sonuç Aile Değerlendirme Ölçeğinin sosyal beğenirlikten etkilenmediğini göstermiştir.

Test tekrar test güvenirlik çalışması için ölçek 45 kişilik gruba 15 gün ara ile iki kez uygulanmış ve iki uygulama sonucu elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısı .66 (problem çözme) ile .76 (duygusal tepki verme) değerleri arasında bulunmuştur.

Aile Değerlendirme Ölçeğinin dış ölçütlere göre geçerliğinin incelenmesinde aile üyelerinin Ölçek puanlarıyla deneyimli bir aile terapistinin aileye ait

değerlendirmeleri karşılaştırılmıştır. Davranış Kontrolü hariç, terapist ve ölçeğin değerlendirmeleri uyumlu çıkmıştır. Bu çalışmaya dayanılarak, ölçeğin davranış Kontrolü boyutu dışında psikiyatrik hasta bulunan ve normal ailelerin işlevlerini ayırt etmede etkili olduğu ifade edilmiştir.

Orjinal adı “Family Assessment Device” (FAD) olan Aile Değerlendirme Ölçeği'nin Türkiye ' deki geçerlik ve güvenirlik çalışması Bulut tarafından gerçekleştirilmiştir (1989). Ölçeğin orijinali Türkçeye çevrildikten sonra Türkçesi hazırlanan ölçek Psikiyatrist, Psikolog ve Sosyal Hizmet Uzmanlarından oluşan 20 kişilik bir grubuna dağıtılmış; anlaşılabilirlik geribildirimleri ve öneriler doğrultusunda ölçek uygulamaya hazır hale gelmiştir.

Yapı geçerliği bilinen grupların karşılaştırılması tekniğiyle sınanan Ölçek, Boşanmış ailelerin işlevlerinin sağlıklı olduğu düşünülerek, 25 boşanma sürecinde olan çift ve 25 normal evlilik sürdüren çifte ölçek uygulanmış ve sonuçlar her boyut için t testi ile karşılaştırılmıştır. Yedi ölçeğin altı tanesi $p = 0.001$ düzeyinde önemli fark gösterirken Davranış Kontrolü boyutu $p = 0.01$ düzeyinde anlamlılık göstermiştir.

Ölçeğin içinde ruh hastası bulunan ve bulunmayan aile üyelerine uygulanması sonucunda da iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Ankara Üniversitesi Psikiyatri Kliniğinde 1985 – 1988 yıllarında yatarak tedavi görmüş 100 hastanın ailelerinde 15 yaş üzerindeki hasta hariç herkese ölçek uygulanmış; Duygusal Tepki Verebilme, Gereken İlgiyi Gösterebilme ve Genel Fonksiyonlar boyutlarında $p = 0.0001$ düzeyinde; İletişim, Roller ve Davranış Kontrolü boyutlarında $p = 0.001$ düzeyinde ve Problem Çözme boyutunda ise $p = 0.01$ düzeyinde önemli farklar gözlenmiştir.

Uyum geçerliliğini incelemek amacıyla halen evli bulunan 25 kişiye Evlilik Yaşam ölçeğiyle beraber uygulanan Ölçek, ADÖ'nün sadece “Genel Fonksiyonlar” alt ölçeğiyle karşılaştırılarak Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı'nın 0.66 ve $p = 0.001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

İç tutarlık ve puan değişmezliği açısından incelenen ölçeğin, iç tutarlığı ile ilgili analizler 67 deneğin ADÖ'ye verdikleri cevaplar üzerinden her bir alt grup için ayrı ayrı Cronbach alfa katsayıları hesaplanarak yapılmıştır. ADÖ, puan değişmezliğini incelemek amacıyla Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencileri ve çalışanlarından meydana gelmiş 51 kişiye 3 haftada iki kez uygulanarak, test – tekrar test katsayıları Problem çözme için 0.90, roller için 0.82, İletişim için 0.84, Gereken İlgiyi Gösterme için 0.62, Duygusal Tepki Verebilme için 0.78, Davranış Kontrolü için 0.80 ve genel Fonksiyonlar için 0.89 olarak bulunmuş; gerek iç tutarlılığı gerekse puan değişmezliği açısından anlamlı sonuç vermiştir ($p<0.001$).

İç Tutarlılık Katsayıları

“Aile Değerlendirme Ölçeği”nin iç tutarlılığını incelemek amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayılarını incelemek amacıyla her bir alt ölçeğe ilişkin amacıyla Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanarak Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6 Aile Değerlendirme Ölçeği Alt Ölçeklerinin İç Tutarlılık Katsayıları

Alt Ölçekler	Cronbach Alfa Katsayıları
Problem Çözme	.869
İletişim	.871
Roller	.772
Duygusal Tepki Verebilme	.813
Gereken İlgiyi Gösterme	.778
Davranış Kontrolü	.716
Genel İşlevler	.933

Tablo 6’da görüldüğü gibi Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayılarının; alt ölçekler için .716 ile .933 arasında olduğu bulunmuştur. Bulgular bu araştırmada ölçeğin tutarlı bir yapıya sahip olduğunun göstergesidir.

3.4.2.Kişisel Bilgi Formu:

Bu araştırmada iki temel veri toplama aracı kullanılmıştır. Birinci veri toplama aracı, ailelerin ve ergenlerin sosyo-demografik özellikleri ve evden kaçma nedenlerini ortaya koymak üzere hazırlanan kişisel bilgi formudur (Ek:2). İkinci veri toplama aracı ise geçerlik ve güvenilirlik çalışması Prof. Dr. Işıl Bulut tarafından gerçekleştirilmiş olan Aile Değerlendirme Ölçeği (Ek:3)’dir.

Kişisel Bilgi Formu, ailelerin demografik özellikleriyle ilgili bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından alanyazın taraması sonucunda geliştirilmiş olup, ailelere ait sosyo-demografik özelliklerin ve evden kaçma davranışını yordayan soruların sorulduğu toplam 34 sorudan oluşmaktadır.

Toplam 2 bölümden oluşan kişisel bilgi formunun bölümlere göre dağılımları ve içerik bilgileri aşağıdaki gibidir;

1.BÖLÜM: Tanıtıcı Bilgiler:

1.Bölümde ergenlerin; yaş, cinsiyet, doğum tarihi, doğum yeri, eğitim düzeyi, eğitime devam etmiyorsa sebebi, anne-babanın eğitim düzeyi, anne-babanın mesleği, anne-babanın sağ olma ve medeni durumları, kardeş sayısı, ailenin aylık geliri, yaşanılan konutun niteliği, göç durumu gibi bilgileri içeren sorular yer almaktadır.

2.BÖLÜM: Evden Kaçma Davranışına Dair Bilgiler:

2. Bölümde, ergenlerin aileleriyle sorun yaşama durumu ve bunun neden kaynaklandığı, evi terk etme sebebi, intihar girişimi varlığı, bunun ne şekilde gerçekleştiği, sebebi, alışkanlık yapıcı madde kullanma durumu, aileyle ilgili düşünceler gibi bilgileri içeren sorular yer almaktadır.

3.5.Verilerin Toplanması

Araştırma, ASPB ve MEB'den gerekli izinlerin alınmasının ardından, İlgili Kurumlarda bulunan 15-18 yaş arası ergenlere buldukları Kurumlarda uygulamak suretiyle; öncelikle Kurum yetkililerine araştırmanın amacı ve kapsamı açıklanarak; ergenlerin gönüllü olarak anketi cevaplandırmaları için görüşme yapılmıştır. Yapılan tüm uygulamalar sonucunda veriler analiz edilmek üzere bir araya getirilmiştir.

3.6.Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler araştırmanın verileriyle belirtilen amaçlar doğrultusunda çözümlemeler SPSS 16 (Statistical English Packet For Social Science) programı yardımıyla yapılmıştır. Verilerin çözümlemesinde anketleri cevaplandıran bireylerin sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda betimsel istatistiklere yer verilmiştir. Verilerin çözümlemesinde anketleri cevaplandıran bireylerin sorulara verdikleri cevaplar; frekans ve yüzdeler dağılımları, ilişki arayan istatistiklerden khi-kare yöntemi kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır.

Ergenlerin ADÖ' nün alt ölçekleri ortalamaları 2 ve 2 den küçükse aile işlevlerinde sağlıklı oldukları; 2 den büyükse aile işlevlerinde sağlıklı olmadıkları yönünde ölçeklendirilmiştir. Araştırmanın alt problemlerinde ilgili problem cümlesine uygun istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Bir bağımlı değişken üzerinde etkisi araştırılan iki alt gruplu bağımsız değişkenler arasındaki farkın anlamlılığının test edilmesi amacıyla t testinin parametrik karşılığı olan anova ve non-parametrik karşılığı olan, Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Analizler yapılırken $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyi tercih edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemlerini cevaplamak üzere önceki bölümde açıklanan veri toplama aracına dayalı olarak, elde edilen bulguların istatistiksel yöntemlerle analizi sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Bulunan sonuçlar tablolar halinde sunulmuştur.

Araştırmanın genel amacı, Ergenlerde evden kaçma davranışının sosyo-demografik değişkenler ve aile işlevleri açısından değerlendirmesini ortaya koymaktır.

Araştırmanın verileriyle belirtilen amaçlar doğrultusunda SPSS 16 programı yardımıyla istatistiksel çözümlenmeler yapılmış, anlamlılık düzeyi $p < .05$ alınmıştır. Verilerin çözümlenmesinde, ergenlerin kişisel bilgi formu ve Aile Değerlendirme Ölçeğine verdikleri cevaplar; frekans ve yüzdeler dağılımları, ilişki arayan istatistiklerden khi-kare yöntemi kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu kısmında araştırma probleminde yer alan alt problemleri incelemek amacıyla yapılan istatistiksel analizlere ait sonuçlar alt problemler doğrultusunda izlenmiştir.

4.1.1.Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenler ile Karşılaştırma Grubunda Yer Alan Ergenlerin Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 7

Evden Kaçma Davranışı-Yaş

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Yaş				
15	44	43,6	31	31,3
16	30	29,7	33	33,3
17	25	24,8	24	24,2
18	2	2	11	11,1

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; yaşlarına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.035$, $p<0.05$).

Ergenler, yaş grubu açısından değerlendirildiğinde; Evden kaçma davranışı gösteren grubun % 44'ünün 15 yaşında olduğu; bunu sırasıyla 16 (%29,7), 17 (%24,8) ve 18 (%2)'in izlediği görülmektedir.

Tablo 8

Evden Kaçma Davranışı-Cinsiyet

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Cinsiyet				
Kız	60	59,4	58	58,6
Erkek	41	41,6	41	41,4

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; cinsiyetlerine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p=.906$, $p>0.05$).

Tablo 9
Evden Kaçma Davranışı-Eğitim Durumu

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Eğitim Düzeyleri				
Okur-yazar fakat okul bitirmemiş	26	25,7	-	-
İlköğretim Mezunu	34	33,7	-	-
İlköğretim terk	19	18,8	-	-
İlköğretime Devam ediyor	2	2	-	-
Ortaöğretime Devam ediyor	19	19,8	100	100

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler Eğitim düzeylerine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Eğitim düzeyi açısından evden kaçma davranışı gösteren grubun % 33,7'sinin İlköğretim mezunu olduğu; % 25,7'sinin ise Okur-yazar fakat okul bitirmemiş olduğu saptanmıştır.

Tablo 10
Evden Kaçma Davranışı-Annenin Eğitim Durumu

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Anne Eğitim Düzeyi				
Okur-yazar değil	28	27,7	-	-
Okur-yazar fakat okul bitirmemiş	18	17,8	-	-
İlkokul Mezunu	31	30,7	16	16,2
Ortaokul Mezunu	10	9,9	5	5,1
Ortaokul terk	2	2	3	3

Lise mezunu	6	5,9	42	42,4
Lise terk	1	1	4	4
Yük.veya Üniversite Mezunu	4	4	28	28,3
Yük.veya Üniversite terk	1	1	1	1

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; annelerinin Eğitim düzeylerine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenlerin annelerinin Eğitim düzeyi açısından evden kaçma davranışı gösteren grubun annelerinin % 30,7'sinin İlkokul mezunu olduğu; Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 42,4'ünün Lise mezunu olduğu saptanmıştır.

Tablo 11

Evden Kaçma Davranışı-Babanın Eğitim Durumu

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Baba Eğitim Düzeyi				
Okur-yazar değil	14	13,9	-	-
Okur-yazar	14	13,9	1	1
Fakat okul bitirmemiş				
İlkokul Mezunu	40	39,6	8	8,1
Ortaokul Mezunu	15	14,9	3	3
Lise mezunu	5	5	3	3
Lise terk	7	6,9	37	37,4
Yük.veya Üniversite Mezunu	1	1	41	41,4
Yük.veya Üniversite terk	5	5	2	2

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; babalarının eğitim düzeylerine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenlerin babalarının Eğitim düzeyi açısından evden kaçma davranışı gösteren grubun babalarının % 39,6'sının İlkokul mezunu olduğu; Evden kaçma davranışı göstermeyen ergenlerin ise % 41,4'ünün Yüksekokul veya Üniversite mezunu olduğu saptanmıştır.

Tablo 12

Evden Kaçma Davranışı-Annenin Mesleği

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Anne Meslek				
İşçi	13	12,9	3	3
Memur	2	2	15	15,2
Serbest Meslek	6	5,9	20	20,2
Ara-Geçici İşler	3	3	-	-
Ev hanımı	75	74,3	55	55,6
Emekli	-	-	5	5,1
Diğer	2	2	1	1

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; annelerinin meslek durumuna göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenlerin annelerinin meslek durumu açısından iki grup karşılaştırıldığında her iki grupta da anne mesleği olarak en yüksek oranın ev hanımı olduğu; Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerden % 13'ünün annesinin mesleğinin "İşçi" olduğu; Karşılaştırma grubunda ise % 20'lik oranın anne mesleğinin "serbest meslek", % 15'lik oranın ise anne mesleğinin "memur" olduğu görülmektedir.

Tablo 13
Evden Kaçma Davranışı-Babanın Mesleği

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Baba Meslek				
İşçi	26	26	9	9,1
Memur	2	2	23	23,2
Serbest Meslek	40	40	49	49,5
Ara-Geçici	11	11	-	-
İşler				
İşsiz	10	10	1	1
Çiftçi	4	4	-	-
Emekli	7	7	16	16,2
Diğer	-	-	1	1

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; babalarının meslek durumuna göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenlerin babalarının meslek durumu açısından iki grup karşılaştırıldığında evden kaçma davranışı gösteren grupta en yüksek oranın % 40 ile “serbest meslek” olduğu, % 26’lık bir oranın ise “İşçi” olduğu görülmektedir. Karşılaştırma grubunda ise en yüksek oranın % 49,5 oranla “memur” olduğu görülmektedir.

Tablo 14
Evden Kaçma Davranışı-Anne-Babanın Medeni Durumu

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Anne –Babanın Medeni Durumu				
Resmi nikah İle evli	50	49,5	70	70,7
İmam nikahı İle evli	12	11,9	-	-
Boşanmış	29	28,7	28	28,3
Boşanmış, Yeniden evlenmiş	1	1	-	-
Bekar	9	8,9	1	1

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; anne ve babalarının medeni durumlarına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenlerin anne ve babalarının medeni durumu açısından evden kaçma davranışı gösteren grubun anne ve babalarının % 11,9'unun imam nikahlı olduğu; her iki grupta da anne-babaların boşanma oranlarının benzerlik gösterdiği saptanmıştır.

Tablo 15
Evden Kaçma Davranışı-Ailenin Aylık Geliri

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Ailenin Aylık Geliri				
500 TL ve altı	20	19,8	2	2
500-750 TL	24	23,8	4	4
750-1000 TL	25	24,8	7	7,1
1000-1500 TL	12	11,9	10	10,1
1500-2000 TL	8	7,9	28	28,3
2000 TL ve üstü	12	11,9	48	48,5

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; ailenin aylık gelirine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenlerin ailelerinin aylık geliri açısından evden kaçma davranışı gösteren grubun aylık gelirinin % 24,8'inin 1000-1500 TL arasında olduğu; karşılaştırma grubunun ise aylık gelirinin % 48,5'inin 2000 TL ve üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 16
Evden Kaçma Davranışı-Ailenin Göç Durumu

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Ailenin Göç Durumu				
Evet	48	47,5	25	25,3
Hayır	52	52,5	75	74,7

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; ailenin göç durumuna göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.001$, $p<0.05$).

Ergenlerin ailelerinin göç etme durumu açısından evden kaçma davranışı gösteren grubun ailelerinin % 47,5'inin göç ettiği; karşılaştırma grubunun ise % 25,3'ünün ailelerinin göç ettiği görülmektedir.

Tablo 17
Evden Kaçma Davranışı-Aileden beklentiler

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Aileden Beklentiler				
Ekonomik Durumları daha İyi olsaydı	13	13	18	32,7
Boşanmamış Olsalardı	9	9	2	3,6
Bana şiddet Göstermeselerdi	18	18	1	1,8
Bana karşı anlayışlı Davransalardı	56	56	27	49,1
Kendi aralarında Kavga etmeselerdi	3	3	6	10,9
Diğer	1	1	1	1,8

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; ailelerinden beklentilerine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.001$, $p<0.05$).

Ergenlerin ailelerinden beklentileri açısından evden kaçma davranışı gösteren grubun % 56'sının ailelerinden beklentileri kendilerine daha anlayışlı davranılması yönünde iken; bu oran karşılaştırma grubunda %49,1'dir. Evden kaçma davranışı gösteren grupta aileden beklentiler anlamında ikinci sırayı % 18'lik oranla "Bana karşı şiddet göstermeselerdi" seçeneği almaktadır.

Tablo 18

Evden Kaçma Davranışı-İntihar Girişimi

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
İntihar Girişimi				
Evet	56	55,4	8	7,1
Hayır	44	44,6	92	92,9

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; intihar girişiminde bulunma göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenlerin intihar girişiminde bulunma durumları açısından değerlendirildiğinde evden kaçma davranışı gösteren grubun % 56'sının; karşılaştırma grubunun ise %7,1'inin intihar girişiminde bulunduğu görülmektedir.

Tablo 19

Evden Kaçma Davranışı-İntihar Sebepleri

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
İntihar Sebep				
Aile içi Anlaşmazlık	16	28,6	2	28,6
Aile Baskısı	7	12,5	-	-
Ailede Şiddet Arkadaş-	11	19,6	1	14,3

Sevgili	15	26,8	4	57,1
Kötü alışkanlık (Alkol-madde)	6	10,7	-	-
Diğer	1	1,8	-	-

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; intihar girişiminde bulunma sebeplerine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p=.587$, $p>0.05$).

Ergenler, intihar girişiminde bulunma sebepleri açısından değerlendirildiğinde; her iki grupta da “Arkadaş-sevgili” seçeneğinin yüksek oranda bulunduğu; Ancak evden kaçma davranışı gösteren grup içerisinde en yüksek oranın “Aile içi anlaşmazlık” olduğu görülmektedir.

Tablo 20

Evden Kaçma Davranışı-Aile İle İlgili Düşünceler

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Aile ile ilgili Düşünceler				
Ailemden Memnunum	13	12,9	81	81,8
Ailemden Nefret ediyorum	30	29,7	1	1
Ailemin bana karşı Davranışları düzelse Ailemle mutluyum	32	31,7	14	14,1
Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	24,8	3	3
Diğer	1	1	-	-

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; Aile ile ilgili düşüncelerine göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenler; ailelerine yönelik düşüncelerine göre değerlendirildiğinde; Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 32’sinin ailenin davranış değişimine yönelik

beklentisinin olduğu; karşılaştırma grubunun ise % 81,8'inin ailesinden memnun olduğu görülmektedir.

Tablo 21

Evden Kaçma Davranışı-Bu davranışı Gösteren Tanıdık

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Evden kaçma Davranışı gösteren Tanıdık				
Arkadaşım	49	55,7	29	85,3
Kardeşim	11	12,5	4	11,8
Akrabam	24	27,3	1	2,9
Diğer	4	4,5	-	-

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; evden kaçma davranışı gösteren tanıdıklarına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.007$, $p<0.05$).

Ergenler, evden kaçma davranışı gösteren tanıdıkları açısından değerlendirildiğinde; her iki grupta da “Arkadaşım” seçeneğinin yüksek oranda bulunduğu; Evden kaçan grupta ikinci sırada “Akraba” seçeneğinin yer aldığı görülmektedir.

Tablo 22

Evden Kaçma Davranışı-Aileyle Sorun Yaşama Durumu

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Aile ile sorun Yaşama durumu				
Evet	97	96	24	24,2
Hayır	4	4	75	75,8

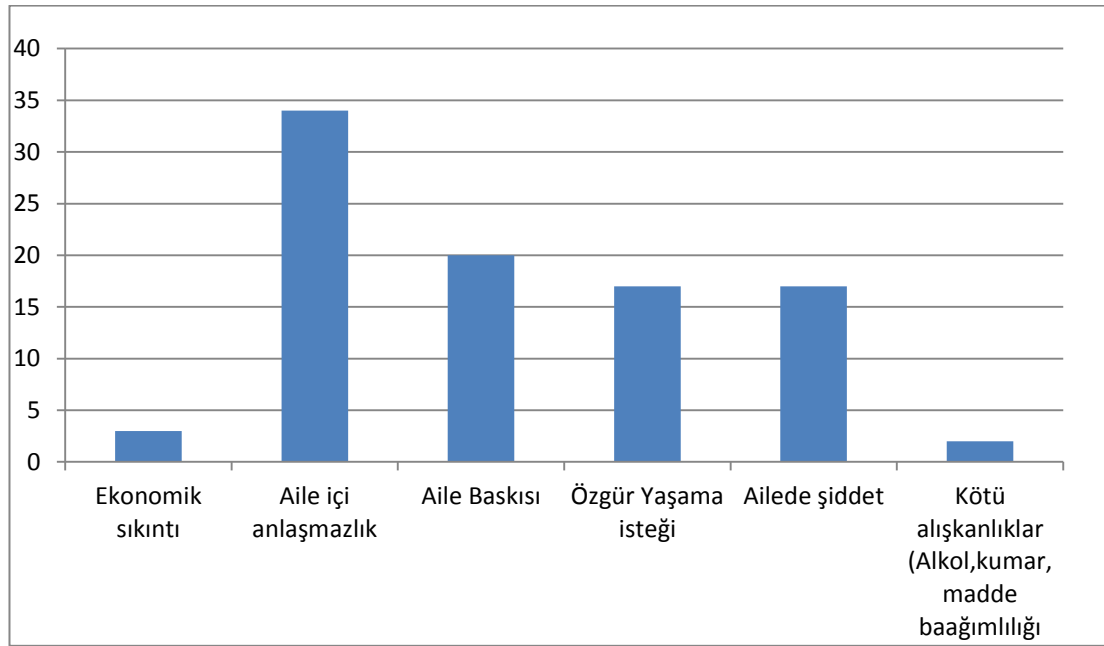
Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; aile ile sorun yaşama durumlarına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenler, aile ile sorun yaşama durumu açısından değerlendirildiğinde; Evden kaçma davranışı gösteren grubun % 96'sının; karşılaştırma grubunun ise % 24,2'sinin aileleri ile sorun yaşadığı görülmektedir.

Şekil 5

Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Evi Terk Etme Sebepleri

Şekil 2’de evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin evi terk etme sebeplerine yer verilmiş olup; % 34,3 ile en büyük oranı “Aile içi anlaşmazlık” oluşturmaktadır. Bunu % 20,2 ile “aile baskısı”, % 17,2 ile Ailede şiddet ve özgür yaşama isteği, % 3 ile “ekonomik sıkıntı” ve % 2 ile “Kötü alışkanlıklar (Alkol, kumar, madde bağımlılığı)” izlemektedir.

Tablo 23

Evden Kaçma Davranışı-Anne Babanın Birlikte-Ayrı Oluşu

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Anne Babanın Birliktelik Durumu				
Birlikte	60	62,5	70	70,7
Ayrı	36	37,5	29	29,3

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; anne-babalarının birlikte-ayrı oluşuna göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p=.224$, $p>0.05$).

Tablo 24

Evden Kaçma Davranışı-Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı				
Evet	74	73,3	20	20,2
Hayır	27	26,7	79	79,8

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; alışkanlık yapıcı madde kullanımına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 74'ünün; karşılaştırma grubunun ise % 20'sinin alışkanlık yapıcı madde kullandığı görülmektedir.

Tablo 25

Evden Kaçma Davranışı-Annelerin Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Annelerin Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı				
Evet	17	16,8	40	40,4
Hayır	84	83,2	59	59,6

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; Annelerinin alışkanlık yapıcı madde kullanımına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 17'sinin; karşılaştırma grubunun ise % 40'ının annelerinin alışkanlık yapıcı madde kullandığı görülmektedir.

Tablo 26

Evden Kaçma Davranışı-Babanın Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı

	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
Babanın Alışkanlık Yapıcı Madde Kullanımı				
Evet	46	45,5	43	43,4
Hayır	55	54,5	56	56,6

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; babalarının alışkanlık yapıcı madde kullanımına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p=.764$, $p<0.05$).

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 46'sının; karşılaştırma grubunun ise % 43'ünün babalarının alışkanlık yapıcı madde kullandığı görülmektedir.

Tablo 27

Evden Kaçma Davranışı-Doğum Sırası

Doğum Sırası	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
1.	28	27,7	50	50,5
2.	32	31,7	36	36,4
3.	20	19,8	11	11,1
4.	6	5,9	1	1
5.	15	14,9	1	1

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; doğum sırasına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenler, doğum sırası açısından değerlendirildiğinde; Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin yüksek oranda (%31,7) ailenin ikinci çocuğu olduğu görülmektedir.

Tablo 28
Evden Kaçma Davranışı-Kardeş Sayısı

Kardeş Sayısı	Evden Kaçma Davranışı Olan		Olmayan	
	Sayı	%	Sayı	%
1	13	12,9	16	16,2
2	18	17,8	58	58,6
3	27	26,7	16	16,2
4	14	19,9	6	6,1
5 ve üstü	29	28,7	3	3

Evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler; kardeş sayısına göre karşılaştırıldığında; iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($p=.000$, $p<0.05$).

Ergenler, kardeş sayısı açısından değerlendirildiğinde; Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin yüksek oranda (%31,7) 5 ve üstü sayıda kardeş sahibi olduğu görülmektedir.

4.1.2.Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenler ile Karşılaştırma Grubunda Yer Alan Ergenlerin Ailelerinin Aile İşlevlerine İlişkin Bulgular

Evden kaçma davranışı gösteren ve karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin ailelerinin aile işlevleri yönünden farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla bağımsız grupların karşılaştırılmasında kullanılan t testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 29’da gösterilmiştir.

Tablo 29 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenler ile Karşılaştırma Grubunda Yer Alan Ergenlerin Ailelerinin Aile Değerlendirme Ölçeği’nden

Aldıkları Puanların n , $\bar{X}$ ve S_s Değerleri

	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	p
Problem Çözme	Evden Kaç. Dav. Gösteren	100	3,0776	.86428	,000*
	Karşılaştırma Grubu	100	1,9663	.73732	
İletişim	Evden Kaç. Dav. Gösteren	100	2,9285	.73763	,000*
	Karşılaştırma Grubu	100	1,8653	.60552	
Roller	Evden Kaç. Dav. Gösteren	100	2,6526	.56149	,000*
	Karşılaştırma Grubu	100	2,1524	.45303	
Duygusal Tepki Verebilme	Evden Kaç. Dav. Gösteren	100	2,5898	.69735	,000*
	Karşılaştırma Grubu	100	1,7626	.61172	
Gereken İlgiyi Gösterme	Evden Kaç. Dav. Gösteren	100	2,5898	.42650	,000*
	Karşılaştırma Grubu	100	2,2987	.39208	
Davranış Kontrolü	Evden Kaç. Dav. Gösteren	100	2,4763	.42610	,000*
	Karşılaştırma Grubu	100	1,9551	.29904	
Genel İşlevler	Evden Kaç. Dav. Gösteren	100	2,9752	.78798	,000*
	Karşılaştırma Grubu	100	1,7407	.59379	

p<.05

Tablo 29’da görüldüğü gibi Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aileleri ile karşılaştırma grubunun aileleri karşılaştırıldığında; aile işlevlerinin alt boyutları olan Problem Çözme ($p=.000$; $p<.005$), İletişim ($p=.000$; $p<.005$), Roller ($p=.000$; $p<.005$), Duygusal tepki verebilme ($p=.000$; $p<.005$), Gereken ilgiyi gösterme ($p=.000$; $p<.005$), Davranış kontrolü ($p=.000$; $p<.005$) ve Genel işlevler ($p=.000$; $p<.005$) boyutuna göre birbirleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.3.Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Bazı Sosyo-demografik Özelliklerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde ADÖ’ ye ait her bir alt boyutun sosyo-demografik ve diğer değişkenlere göre karşılaştırılması yapılmıştır. Bu temelde sosyo-demografik ve diğer değişkenler eğitim durumu, anne ve babanın eğitim durumu, anne-babanın medeni durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, aylık gelir, göç, intihar, aileye ilişkin düşünceler, madde kullanımınıdır. Dolayısıyla ADÖ’ nin bu temel demografik değişkene göre hangi düzeylerde farklılık gösterdiği anlaşılmaya çalışılmıştır. Bağımlı değişkenler aile değerlendirme ölçeğinin alt boyutlarından oluşmaktadır. Bağımsız değişkenler ise yukarıda sayılan sosyo-demografik ve diğer özellikler olarak belirlenen kategorik değişkenlerden oluşmaktadır. Analizde t testi, Anova ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerde Aile İşlevlerinin alt boyutları olan problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler açısından anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?” sorusunu incelemek amacıyla yapılan istatistiksel analizlere ait bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 30 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss
Problem Çözme	Okur-yazar	26	3,0833	,92886
	İlköğretim	34	2,9559	,95638
	Mezunu			
	İlköğretim terk	19	3,3070	,66728
	İlköğretim	2	2,5833	1,53206
İletişim	Ortaöğretim	20	3,1083	,74590
	Okur-yazar	26	3,0940	,72602
	İlköğretim	34	2,8072	,81296
	Mezunu			
	İlköğretim terk	19	2,9883	,71712
Roller	İlköğretim	2	2,5833	1,53206
	Ortaöğretim	20	2,9556	,58617
	Okur-yazar	26	2,7622	,61015
	İlköğretim	34	2,5455	,57670
	Mezunu			
Duygusal Tepki Verebilme	İlköğretim terk	19	2,7799	,55158
	İlköğretim	2	2,1818	,89995
	Ortaöğretim	20	2,6182	,42803
	Okur-yazar	26	2,9231	,73671
	İlköğretim	34	2,7108	,72510
Gereken İlgiyi Gösterme	Mezunu			
	İlköğretim terk	19	2,9298	,70780
	İlköğretim	2	2,0000	,47140
	Ortaöğretim	20	2,6750	,55797
	Okur-yazar	26	2,7582	,34468
Davranış Kontrolü	İlköğretim	34	2,4328	,50659
	Mezunu			
	İlköğretim terk	19	2,5639	,39976
	İlköğretim	2	2,7857	,10102
	Ortaöğretim	20	2,6429	,33583
Genel İşlevler	Okur-yazar	26	2,5897	,47325
	İlköğretim	34	2,4575	,38174
	Mezunu			
	İlköğretim terk	19	2,5497	,50031
	İlköğretim	2	1,8333	,39294
	Ortaöğretim	20	2,3556	,28293
	Okur-yazar	26	3,9662	,81911
	İlköğretim	34	2,8603	,82438
	Mezunu			
	İlköğretim terk	19	3,0833	,84117
	İlköğretim	2	2,1667	1,17851
	Ortaöğretim	20	2,9917	,58044

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin eğitim durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ortalama puanları arasında farklılaşma olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıkların kaynağını incelemek amacıyla analizler tek yönlü varyans analizleriyle (ANOVA) yapılarak elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 31 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Eğitim Durumuna Ait ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	2,012	4	,503	,664	,618	
	Gruplar içi	72,686	96	,757			
	Toplam	74,698	100				
İletişim	Gruplar Arası	3,019	4	,755	1,410	,236	
	Gruplar içi	51,390	96	,535			
	Toplam	54,409	100				
Roller	Gruplar arası	1,478	4	,369	1,180	,324	
	Gruplar içi	30,049	96	,313			
	Toplam	31,527	100				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	2,556	4	,639	1,331	,264	
	Gruplar içi	46,074	96	,480			
	Toplam	48,630	100				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	1,722	4	,430	2,509	,047*	Okur-yazar/ İlköğretim
	Gruplar içi	16,648	96	,172			
	Toplam	18,130	100				
Davranış Kontrolü	Gruplar arası	1,567	4	,392	2,268	,067	
	Gruplar içi	16,589	96	,173			
	Toplam	18,156	100				
Genel İşlevler	Gruplar arası	2,364	4	,591	,950	,439	
	Gruplar içi	59,727	96	,622			
	Toplam	62,091	100				

*p<.05

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin eğitim durumlarına göre aile işlevleri ait alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde aile işlevleri alt boyutlarından olan problem çözme (p=,618), iletişim (p=,236), roller (p= ,324),

duygusal tepki verebilme ($p=,264$), davranış kontrolü ($p=,067$) ve genel işlevler ($p=,439$) boyutlarında önemli farklılıkların bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte gereken ilgiyi gösterme boyutunda önemli farklılığın olduğu ($p= ,047$), farklılığın kaynağının okur-yazar olanların ilköğretim mezunlarına göre daha sağlıklı puan ortalamalarına sahip olmaları olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 32 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Annelerinin Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Anne Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss
Problem Çözme	Okur-yazar	28	3,0596	,89440
	Değil			
	Okur-yazar	18	3,2500	,82891
	İlkokul	31	3,3656	,77030
	Ortaokul	10	2,7000	,68403
	Ortaokul terk	2	3,1667	,94281
	Lise	6	2,1389	,99675
	Lise terk	1	1,8333	-
	Üniversite	4	2,8750	,79786
Üniversite terk	1	2,8333	-	
İletişim	Okur-yazar	28	2,9167	,80897
	Değil			
	Okur-yazar	18	3,0000	,73407
	İlkokul	31	3,0932	,69513
	Ortaokul	10	2,6333	,68903
	Ortaokul terk	2	2,3889	,23570
	Lise	6	2,8148	,77513
	Lise terk	1	2,4444	-
	Üniversite	4	3,0556	,60519
Üniversite terk	1	1,5556	-	
Roller	Okur-yazar	28	2,7987	,60675
	Değil			
	Okur-yazar	18	2,6768	,56146
	İlkokul	31	2,6686	,53554
	Ortaokul	10	2,2909	,50851
	Ortaokul terk	2	2,7727	,44998
	Lise	6	2,3333	,62103
	Lise terk	1	3,0000	-
	Üniversite	4	2,6818	,38211
Üniversite terk	1	2,4545	-	
Duygusal Tepki Verebilme	Okur-yazar	28	2,8512	,74858
	Değil			
	Okur-yazar	18	2,7500	,74950
	İlkokul	31	2,9032	,70155
	Ortaokul	10	2,5500	,72030
Ortaokul terk	2	2,9167	,58926	

	Lise	6	2,5556	,59317
	Lise terk	1	2,6667	-
	Üniversite	4	2,5417	,47871
	Üniversite terk	1	2,5000	-
Gereken İlgiyi Gösterme	Okur-yazar	28	2,5306	,50374
	Değil			
	Okur-yazar	18	2,5714	,41288
	İlkokul	31	2,6267	,35570
	Ortaokul	10	2,5143	,41074
	Ortaokul terk	2	2,6429	,10102
	Lise	6	2,9286	,46730
	Lise terk	1	3,0000	-
	Üniversite	4	2,5714	,23328
	Üniversite terk	1	1,7143	-
Davranış Kontrolü	Okur-yazar	28	2,5962	,50077
	Değil			
	Okur-yazar	18	2,5185	,35342
	İlkokul	31	2,4695	,43196
	Ortaokul	10	2,2111	,37934
	Ortaokul terk	2	2,1667	,39284
	Lise	6	2,3148	,25740
	Lise terk	1	2,6667	-
	Üniversite	4	2,3889	,14344
	Üniversite terk	1	3,0000	-
Genel İşlevler	Okur-yazar	28	3,0565	,92687
	Değil			
	Okur-yazar	18	2,9954	,80768
	İlkokul	31	3,1263	,71843
	Ortaokul	10	2,5250	,73288
	Ortaokul terk	2	2,9583	,88388
	Lise	6	2,6667	,63901
	Lise terk	1	3,0000	-
	Üniversite	4	2,9375	,41037
	Üniversite terk	1	2,1667	-

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin annelerinin eğitim durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde problem çözme boyutunda ortalama puanlar arasında farklılaşma olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıkların kaynağını incelemek amacıyla analizler tek yönlü varyans analizleriyle (ANOVA) yapılarak elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 33 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Annelerinin Eğitim Durumuna Ait ANOVA sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	11,616	8	1,452	2,118	,042*	Lise terk- okur- yazar
	Gruplar içi	63,082	92	,686			
	Toplam	74,698	100				
İletişim	Gruplar Arası	4,652	8	,581	1,075	,387	
	Gruplar içi	49,758	92	,541			
	Toplam	54,409	100				
Roller	Gruplar arası	2,728	8	,341	1,089	,378	
	Gruplar içi	28,799	92	,313			
	Toplam	31,527	100				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	1,813	8	,227	,445	,891	
	Gruplar içi	46,817	92	,509			
	Toplam	48,630	100				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	1,834	8	,229	1,289	,259	
	Gruplar içi	16,357	92	,178			
	Toplam	18,190	100				
Davranış Kontrolü	Gruplar arası	1,822	8	,228	1,283	,262	
	Gruplar içi	16,334	92	,178			
	Toplam	18,156	100				
Genel İşlevler	Gruplar arası	4,159	8	,520	,826	,582	
	Gruplar içi	57,932	92	,630			
	Toplam	62,091	100				

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin annelerinin eğitim durumlarına göre aile işlevleri ait alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde; aile işlevleri alt boyutlarından olan iletişim ($p=,387$), roller ($p=,378$), duygusal tepki verebilme ($p=891$), gereken ilgiyi gösterme ($p=,259$), davranış kontrolü ($p=,262$) ve genel işlevler ($p=,582$) boyutlarında önemli farklılıkların bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte problem çözme ($p=,047$) boyutunda önemli farklılığın olduğu, farklılığın kaynağının okur-yazar olmayanların lise terk olanlara göre daha sağlıklı puan ortalamalarına sahip olmaları olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 34 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Babalarının Eğitim Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Baba Eğitim	n	$\bar{X}$	Ss
Problem çözme	Okur-yazar	14	2,8214	,89506
	Değil			
	Okur-yazar	14	3,1548	,78573
	İlkokul	40	3,1542	,98376
	Ortaokul	15	3,2667	,78881
	Lise	5	3,4000	,75093
	Lise terk	7	2,7143	,61399
	Üniversite	1	3,1667	-
	Üniversite terk	5	2,5667	,43461
İletişim	Okur-yazar	14	2,6190	,74817
	Değil			
	Okur-yazar	14	2,9841	,87038
	İlkokul	40	3,0472	,74722
	Ortaokul	15	2,8815	,78844
	Lise	5	2,8889	,66667
	Lise terk	7	3,0000	,64470
	Üniversite	1	2,5556	-
	Üniversite terk	5	2,8444	,28974
Roller	Okur-yazar	14	2,4870	,41061
	Değil			
	Okur-yazar	14	2,6558	,67484
	İlkokul	40	2,7864	,60357
	Ortaokul	15	2,7515	,59857
	Lise	5	2,6182	,32397
	Lise terk	7	2,3117	,31865
	Üniversite	1	2,5455	-
	Üniversite terk	5	2,2727	,30151
Duygusal Tepki Verebilme	Okur-yazar	14	2,4405	,62569
	Değil			
	Okur-yazar	14	2,7619	,83132
	İlkokul	40	2,9250	,72299
	Ortaokul	15	2,8444	,67691
	Lise	5	3,2667	,48016
	Lise terk	7	2,5238	,53945
	Üniversite	1	2,1667	-
	Üniversite terk	5	2,5333	,24721
Gereken İlgiyi Gösterme	Okur-yazar	14	2,3265	,56153
	Değil			
	Okur-yazar	14	2,6939	,41878
	İlkokul	40	2,6643	,34925
	Ortaokul	15	2,5048	,45454
	Lise	5	2,6571	,38598

Davranış Kontrolü	Lise terk	7	2,4898	,50073
	Üniversite	1	2,5714	-
	Üniversite terk	5	2,7714	,29823
	Okur-yazar	14	2,4048	,53838
	Değil			
	Okur-yazar	14	2,5159	,33364
	İlkokul	40	2,5694	,42042
	Ortaokul	15	2,5259	,45902
	Lise	5	2,3778	,37351
	Lise terk	7	2,2698	,16798
Genel İşlevler	Üniversite	1	2,2222	-
	Üniversite terk	5	2,1111	,45134
	Okur-yazar	14	2,6726	,83555
	Değil			
	Okur-yazar	14	2,9167	1,00160
	İlkokul	40	3,1417	,77008
	Ortaokul	15	3,0444	,78545
	Lise	5	3,2000	,66823
	Lise terk	7	2,7500	,59706
	Üniversite	1	2,6147	-
Üniversite terk	5	2,6500	,28504	

Tablo 35 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Babalarının Eğitim Durumuna Ait ANOVA sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	4,530	7	,647	,858	,543	
	Gruplar içi	70,168	93	,754			
	Toplam	74,698	100				
İletişim	Gruplar Arası	2,199	7	,314	,560	,787	
	Gruplar içi	52,211	93	,561			
	Toplam	54,409	100				
Roller	Gruplar arası	2,799	7	,400	1,294	,262	
	Gruplar içi	28,728	93	,309			
	Toplam	31,527	100				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	4,843	7	,692	1,469	,188	
	Gruplar içi	43,787	93	,471			
	Toplam	48,630	100				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	1,710	7	,244	1,379	,223	
	Gruplar içi	16,480	93	,177			

Davranış Kontrolü	Toplam	18,190	100			
	Gruplar arası	1,556	7	,222	1,245	,286
	Gruplar içi	16,601	93	,179		
Genel İşlevler	Toplam	18,106	100			
	Gruplar arası	3,959	7	,566	,905	,506
	Gruplar içi	58,132	93	,625		
	Toplam	62,091	100			

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin babalarının eğitim durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde; aile işlevleri alt boyutları olan problem çözme ($p= ,543$), iletişim ($p= ,787$), roller ($p= ,262$), duygusal tepki verme ($p= ,188$), gereken ilgiyi gösterme ($p= ,223$), davranış kontrolü ($p= ,286$) ve genel işlevler ($p= ,506$) boyutunda önemli farklılık olmadığı görülmektedir. Kısaca evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde babalarının eğitim durumlarına göre önemli farklılık bulunmamıştır.

Tablo 36 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Anne babalarının Medeni Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	Ss
Problem Çözme	Resmi nikah ile evli	50	2,8200	,90216
	İmam Nikahı ile evli	12	3,6528	,46849
	Boşanmış	29	3,2414	,76711
	Boşanmış,yeniden Evlenmiş	1	3,8333	-
	Bekar	9	3,2407	,94332
İletişim	Resmi nikah ile evli	50	2,8000	,76816
	İmam Nikahı ile evli	12	3,3611	,66011
	Boşanmış	29	2,9310	,63788
	Boşanmış,yeniden Evlenmiş	1	2,3333	-
	Bekar	9	3,1235	,83230

Roller	Resmi nikah ile evli	50	2,4655	,54348
	İmam Nikahı ile evli	12	3,0379	,53777
	Boşanmış	29	2,7649	,47581
	Boşanmış,yeniden	1	2,2727	-
	Evlenmiş			
Duygusal Tepki Verebilme	Bekar	9	2,8586	,62343
	Resmi nikah ile evli	50	2,6100	,66292
	İmam Nikahı ile evli	12	3,0833	,62965
	Boşanmış	29	2,8966	,73923
	Boşanmış,yeniden	1	2,8333	-
Gereken İlgiyi Gösterme	Evlenmiş			
	Bekar	9	3,0000	,71200
	Resmi nikah ile evli	50	2,5571	,43027
	İmam Nikahı ile evli	12	2,8690	,35758
	Boşanmış	29	2,5665	,41030
Davranış Kontrolü	Boşanmış,yeniden	1	2,5714	-
	Evlenmiş			
	Bekar	9	2,4762	,48445
	Resmi nikah ile evli	50	2,4200	,36562
	İmam Nikahı ile evli	12	2,6944	,34532
Genel İşlevler	Boşanmış	29	2,4751	,40922
	Boşanmış,yeniden	1	2,5556	-
	Evlenmiş			
	Bekar	9	2,4938	,77998
	Resmi nikah ile evli	50	2,7533	,81666
	İmam Nikahı ile evli	12	3,4236	,70483
	Boşanmış	29	3,1552	,63960
	Boşanmış,yeniden	1	2,5000	-
	Evlenmiş			
	Bekar	9	3,0833	,89073

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin anne-babalarının medeni durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ortalama puanları arasında farklılaşma olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıkların kaynağını incelemek amacıyla analizler tek yönlü varyans analizleriyle (ANOVA) yapılarak elde edilen sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 37 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Anne-babalarının Medeni Durumlarına Ait ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	8,365	4	2,091	3,047	,021*	İmam Nikahlı-Bekar
	Gruplar içi	66,333	96	,691			
	Toplam	74,698	100				
İletişim	Gruplar Arası	3,768	4	,942	1,786	,138	
	Gruplar içi	50,642	96	,528			
	Toplam	54,409	100				
Roller	Gruplar arası	4,424	4	1,106	3,918	,005*	İmam nikahlı-resmi nikah
	Gruplar içi	27,103	96	,282			
	Toplam	31,527	100				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	3,378	4	,845	1,792	,137	
	Gruplar içi	45,251	96	,471			
	Toplam	48,630	100				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	1,121	4	,280	1,577	,187	
	Gruplar içi	17,069	96	,178			
	Toplam	18,190	100				
Davranış Kontrolü	Gruplar arası	,739	4	,185	1,018	,402	
	Gruplar içi	17,418	96	,181			
	Toplam	18,156	100				
Genel İşlevler	Gruplar arası	6,144	4	1,536	2,636	,039*	Bekar-resmi nikah
	Gruplar içi	55,946	96	,583			
	Toplam	62,091	100				

*P<.05

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin medeni durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde aile işlevleri alt boyutlarından olan problem çözme ($p=,021$), roller ($p=,005$) ve genel işlevler ($p=,039$) boyutlarında önemli farklılıkların bulunduğu; farklılığın kaynağının problem çözme alt boyutunda bekar olanların imam nikahlı olanlara göre; roller boyutunda anne-babaları imam nikahlı olanların resmi nikah ile evli olanlara göre ve genel işlevler boyutunda bekar olanların resmi nikah ile evli olanlara göre daha yüksek (sağsızsız) puan ortalamalarına sahip olmaları olduğu anlaşılmıştır. Bunun

yanında İletişim ($p=,138$), duygusal tepki verebilme ($p=,137$), gereken ilgiyi gösterme ($,187$) ve davranış kontrolü ($p=,402$) boyutlarında anlamlı derecede farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 38 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Kardeş Sayılarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	Ss
Problem Çözme	1	13	2,6282	,72058
	2	18	2,9537	1,00132
	3	27	3,2593	,81824
	4	14	3,0357	,89438
	5 ve üstü	29	3,2069	,83054
İletişim	1	13	2,7094	,65190
	2	18	2,7222	,71222
	3	27	2,9506	,77859
	4	14	3,0476	,58586
	5 ve üstü	29	3,0766	,80677
Roller	1	13	2,5944	,44631
	2	18	2,4899	,59092
	3	27	2,7306	,52918
	4	14	2,7338	,59181
	5 ve üstü	29	2,6677	,61479
Duygusal Tepki Verebilme	1	13	2,3846	,65044
	2	18	2,7870	,68075
	3	27	2,8148	,70002
	4	14	2,7500	,70027
	5 ve üstü	29	2,9540	,69707
Gereken İlgiyi Gösterme	1	13	2,5934	,41587
	2	18	2,6429	,38348
	3	27	2,5397	,47436
	4	14	2,5714	,46545
	5 ve üstü	29	2,6108	,41456
Davranış Kontrolü	1	13	2,1795	,26658
	2	18	2,3889	,39652
	3	27	2,5597	,43959
	4	14	2,4365	,51652
	5 ve üstü	29	2,6054	,38557
Genel İşlevler	1	13	2,6538	,52025
	2	18	2,8519	,74566
	3	27	2,9599	,88294
	4	14	2,9881	,74382
	5 ve üstü	29	3,2040	,81910

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin kardeş sayılarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ortalama puanları arasında bir takım farklılaşma olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıkların kaynağını incelemek amacıyla analizler tek yönlü varyans analizleriyle (ANOVA) yapılarak elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 39 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Kardeş Sayısına Ait ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	4,32	4	1,076	1,467	,218	
	Gruplar içi	70,396	96	,733			
	Toplam	74,698	100				
İletişim	Gruplar Arası	2,238	4	,560	1,030	,396	
	Gruplar içi	52,171	96	,543			
	Toplam	54,409	100				
Roller	Gruplar arası	,784	4	,196	,612	,655	
	Gruplar içi	30,743	96	,320			
	Toplam	31,527	100				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	2,954	4	,738	1,552	,193	
	Gruplar içi	45,676	96	,476			
	Toplam	48,630	100				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	,136	4	,034	,181	,948	
	Gruplar içi	18,054	96	,188			
	Toplam	18,190	100				
Davranış Kontrolü	Gruplar arası	1,976	4	,494	2,930	,025*	1 ile 5 ve üstü
	Gruplar içi	16,181	96	,169			
	Toplam	18,156	100				
Genel İşlevler	Gruplar arası	3,143	4	,786	1,280	,283	
	Gruplar içi	58,947	96	,614			
	Toplam	62,091	100				

*P<.05

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin kardeş sayılarına göre aile işlevleri ait alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde aile işlevleri alt boyutlarından olan problem çözme (p=,218), iletişim (p=,396), roller (p= ,655), duygusal tepki

verebilme ($p=193$), gereken ilgiyi gösterme ($p=,948$) ve genel işlevler ($p=,283$) boyutlarında önemli farklılıkların bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte davranış kontrolü boyutunda ($p= ,025$) önemli farklılığın olduğu; farklılığın kaynağının 5 ve üstü sayıda kardeşe sahip olanların 1 kardeşe sahip olanlara göre daha sağlıklı puan ortalamalarına sahip olmaları olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 40 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Doğum Sıralarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Doğum Sırası	n	$\bar{X}$	Ss
Problem Çözme	1.	28	2,8571	,76405
	2.	32	3,1562	,95877
	3.	20	3,1500	,82699
	4.	6	3,2748	,77220
	5.	15	3,1444	,94463
İletişim	1.	28	2,8016	,60053
	2.	32	2,9618	,74274
	3.	20	2,9222	,82843
	4.	6	2,9074	,54168
	5.	15	3,1111	,92867
Roller	1.	28	2,5942	,42315
	2.	32	2,7074	,63730
	3.	20	2,5636	,54354
	4.	6	2,6667	,58822
	5.	15	2,7576	,66775
Duygusal Tepki Verebilme	1.	28	2,6250	,62464
	2.	32	2,8646	,71522
	3.	20	2,6833	,71920
	4.	6	2,9167	,55528
	5.	15	3,0000	,79931
Gereken İlgiyi Gösterme	1.	28	2,5459	,48726
	2.	32	2,5670	,39664
	3.	20	2,6000	,40032
	4.	6	2,4762	,41074
	5.	15	2,7524	,41987
Davranış Kontrolü	1.	28	2,3492	,34175
	2.	32	2,5556	,47056
	3.	20	2,4111	,41276
	4.	6	2,4815	,55184
	5.	15	2,6296	,40427
Genel İşlevler	1.	28	2,8155	,57573
	2.	32	3,0469	,79985
	3.	20	2,7458	,97238
	4.	6	3,3056	,56928
	5.	15	3,2944	,82848

Tablo 41 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Doğum Sırasına Ait ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	1,971	4	,493	,650	,628	
	Gruplar içi	72,727	96	,758			
	Toplam	74,698	100				
İletişim	Gruplar Arası	,990	4	,248	,445	,776	
	Gruplar içi	53,419	96	,556			
	Toplam	54,409	100				
Roller	Gruplar arası	,516	4	,129	,400	,808	
	Gruplar içi	31,011	96	,323			
	Toplam	31,527	100				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	1,924	4	,481	,988	,418	
	Gruplar içi	46,706	96	,487			
	Toplam	48,630	100				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	,547	4	,137	,744	,565	
	Gruplar içi	17,644	96	,184			
	Toplam	18,190	100				
Davranış Kontrolü	Gruplar arası	1,091	4	,273	1,534	,198	
	Gruplar içi	17,065	96	,178			
	Toplam	18,156	100				
Genel İşlevler	Gruplar arası	4,114	4	1,029	1,703	,156	
	Gruplar içi	57,976	96	,604			
	Toplam	62,091	100				

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin doğum sırasına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde aile işlevleri alt boyutları olan problem çözme ($p= ,628$), iletişim ($p= ,776$), roller ($p= ,808$), duygusal tepki verme ($p= ,418$), gereken ilgiyi gösterme ($p= ,565$), davranış kontrolü ($p= ,198$) ve genel işlevler ($p= ,156$) boyutunda önemli farklılık olmadığı görülmektedir. Kısaca evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde doğum sıralarına göre önemli farklılık bulunmamıştır.

Tablo 42 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Aylık Gelir Durumuna Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Aylık Gelir	n	$\bar{X}$	Ss
Problem Çözme	500 TL ve altı	20	2,9750	1,00040
	500-750 TL	24	3,3472	,81489
	750-1000 TL	25	3,1400	,81462
	1000-1500 TL	12	3,1667	,80716
	1500-2000 TL	8	2,8542	,85188
İletişim	2000 TL ve üstü	12	2,6389	,81907
	500 TL ve altı	20	2,7833	,98756
	500-750 TL	24	3,1898	,64246
	750-1000 TL	25	2,8800	,64623
	1000-1500 TL	12	3,0185	,65961
Roller	1500-2000 TL	8	2,7361	,59964
	2000 TL ve üstü	12	2,7870	,75724
	500 TL ve altı	20	2,6636	,66876
	500-750 TL	24	2,9205	,52073
	750-1000 TL	25	2,6327	,53492
Duygusal Tepki Verebilme	1000-1500 TL	12	2,4545	,50094
	1500-2000 TL	8	2,4545	,45584
	2000 TL ve üstü	12	2,4697	,56149
	500 TL ve altı	20	2,8333	,90483
	500-750 TL	24	3,0347	,66300
Gereken İlgiyi Gösterme	750-1000 TL	25	2,7933	,66542
	1000-1500 TL	12	2,7639	,55258
	1500-2000 TL	8	2,4792	,66331
	2000 TL ve üstü	12	2,4167	,42343
	500 TL ve altı	20	2,6571	,40246
Davranış Kontrolü	500-750 TL	24	2,6310	,38128
	750-1000 TL	25	2,5200	,44964
	1000-1500 TL	12	2,6905	,50170
	1500-2000 TL	8	2,5357	,52766
	2000 TL ve üstü	12	2,4762	,38686
Genel İşlevler	500 TL ve altı	20	2,4667	,47634
	500-750 TL	24	2,6481	,44283
	750-1000 TL	25	2,4889	,49690
	1000-1500 TL	12	2,3426	,30871
	1500-2000 TL	8	2,3472	,12511
Genel İşlevler	2000 TL ve üstü	12	2,3426	,29761
	500 TL ve altı	20	2,8250	1,07466
	500-750 TL	24	3,2049	,75421
	750-1000 TL	25	3,0700	,64982
	1000-1500 TL	12	3,0972	,73326
Genel İşlevler	1500-2000 TL	8	2,8125	,69828
	2000 TL ve üstü	12	2,5556	,53576

Tablo 43 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Anne-babalarının Aylık Gelirlerine Ait Ait ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	4,857	5	,971	1,321	,262	
	Gruplar içi	69,841	95	,735			
	Toplam	74,698	100				
İletişim	Gruplar Arası	2,753	5	,551	1,012	,415	
	Gruplar içi	51,657	95	,544			
	Toplam	54,409	100				
Roller	Gruplar arası	2,920	5	,584	1,939	,095	
	Gruplar içi	28,607	95	,301			
	Toplam	31,527	100				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	3,927	5	,785	1,669	,150	
	Gruplar içi	44,703	95	,471			
	Toplam	48,630	100				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	,553	5	,111	,596	,703	
	Gruplar içi	17,637	95	,186			
	Toplam	18,190	100				
Davranış Kontrolü	Gruplar arası	1,277	5	,255	1,437	,218	
	Gruplar içi	16,880	95	,178			
	Toplam	18,156	100				
Genel İşlevler	Gruplar arası	4,445	5	,889	1,465	,208	
	Gruplar içi	57,645	95	,607			
	Toplam	62,091	100				

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aylık gelir durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde aile işlevleri alt boyutları olan problem çözme ($p= ,262$), iletişim ($p= ,415$), roller ($p= ,095$), duygusal tepki verme ($p= ,150$), gereken ilgiyi gösterme ($p= ,703$), davranış kontrolü ($p= ,218$) ve genel işlevler boyutlarıyla ($p= ,208$) boyutunda önemli farklılık olmadığı görülmektedir. Kısaca evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde ailelerinin aylık gelirlerine göre önemli farklılık bulunmamıştır.

Tablo 44 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Ailelerinin Göç Etme Durumuna Göre İncelenmesi

Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin ailelerinin göç durumuna Göre incelenmesi amacıyla parametrik olmayan tekniklerden olan Mann Whitney *U* testi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Değişkenler	Göç	n	Kareler ortalama sı	Kareler Toplamı	<i>U</i>	<i>p</i>
Problem Çözme	Evet	48	57,35	2753,00	967,000	,035*
	Hayır	53	45,25	2398,00		
İletişim	Evet	48	54,57	2619,50	1,100E3	,242
	Hayır	53	47,76	2531,50		
Roller	Evet	48	55,62	2670,00	1,050E3	,130
	Hayır	53	46,81	2481,00		
Duygusal Tepki Verebilme	Evet	48	54,44	2613,00	1107,00	,260
	Hayır	53	47,89	2538,00		
Gereken İlgiyi Gösterme	Evet	48	49,98	2399,00	1223,00	,737
	Hayır	53	51,92	2752,00		
Davranış Kontrolü	Evet	48	56,28	2701,50	1018,50	,084
	Hayır	53	46,22	2449,50		
Genel İşlevler	Evet	48	55,44	2661,00	1059,00	,147
	Hayır	53	46,98	2490,00		

* $p < .05$

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin göç etme durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait farklılıkların olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan Mann Whitney *U* analizleri sonuçlarına göre aile işlevleri alt boyutları olan, iletişim ($U=1,100E3$, $p= ,242$), roller ($U=1,050E3$, $p=,130$), duygusal tepki verme ($U= 1107,00$, $p= ,260$), davranış kontrolü ($U= 101850$, $p= ,084$) ve genel işlevler ($U= 1059,00$, $p= ,147$) ve gereken ilgiyi gösterme ($U=1223,00,p=,737$) boyutlarında ailelerinin göç etme durumlarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yalnızca problem çözme ($U=967,000$, $p= ,035$) boyutunda anlamlı fark olduğu

görülmüştür. Kısaca ailelerinde göç geçmişi bulunan ergenler problem çözme boyutunda daha yüksek (sağlıksız) ortalamalara sahiptir.

Tablo 45 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların İntihar Girişiminde Bulunma Durumuna Göre İncelenmesi

Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların İntihar girişiminde bulunma Durumuna Göre incelenmesi amacıyla parametrik olmayan tekniklerden olan Mann Whitney *U* testi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Değişkenler	İntihar Durumu	n	Kareler ortalaması	Kareler Toplamı	<i>U</i>	<i>p</i>
Problem	Evet	56	59,52	3333,00	783,000	,001*
Çözme	Hayır	45	40,40	1818,00		
İletişim	Evet	56	57,94	3244,50	871,500	,008*
	Hayır	45	42,37	1906,50		
Roller	Evet	56	60,41	3383,00	733,000	,000*
	Hayır	45	39,29	1768,00		
Duygusal Tepki	Evet	56	60,92	3411,50	704,500	,000*
Verebilme	Hayır	45	38,66	1739,50		
Gereken	Evet	56	51,09	2861,00	1255,000	,973
İlgii	Hayır	45	50,89	2290,00		
Gösterme						
Davranış	Evet	56	58,51	3276,50	839,500	,004*
Kontrolü	Hayır	45	41,66	1874,50		
Genel	Evet	56	60,28	3375,50	740,500	,000*
İşlevler	Hayır	45	39,46	1775,50		

* $p < .05$

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin intihar girişiminde bulunma durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait farklılıkların olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan Mann Whitney *U* analizleri sonuçlarına göre; aile işlevleri alt boyutları olan problem çözme ($U=783,000$, $p= ,001$), iletişim ($U=871,500$, $p= ,008$), roller ($U=733,00$, $p=,000$), duygusal tepki verme ($U=704,500$, $p= ,000$), davranış kontrolü ($U= 839,500$, $p= ,004$) ve genel işlevler ($U=$

740,500, $p=,000$) boyutunda anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüş; yalnızca gereken ilgiyi gösterme boyutunda ($U=1255,000$, $p=,973$) onların intihar girişiminde bulunmalarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 46 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Aileleri İle İlgili Düşüncelerine Ait Betimsel İstatistik Sonuçları

Değişkenler	Aile ile ilgili Düşünceler	n	$\bar{X}$	Ss
Problem Çözme	Ailemden Memnunum	13	2,3590	,86561
	Ailemden nefret Ediyorum	30	3,4000	,69975
	Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum	32	2,8542	,82929
	Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	3,3133	,82960
	Diğer	1	4,0000	-
İletişim	Ailemden Memnunum	13	2,2735	,79945
	Ailemden nefret Ediyorum	30	3,1370	,62832
	Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum	32	2,7812	,66815
	Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	3,1867	,70545
	Diğer	1	3,4444	-
Roller	Ailemden Memnunum	13	2,1958	,51938
	Ailemden nefret Ediyorum	30	2,8091	,51832
	Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum	32	2,5057	,51526
	Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	2,8727	,52944
	Diğer	1	3,0909	-
Duygusal Tepki Verebilme	Ailemden Memnunum	13	2,1026	,59137
	Ailemden nefret	30	3,1722	,57149

	Ediyorum			
	Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum	32	2,5313	,57648
	Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	2,9733	,66611
	Diğer	1	3,5000	-
Gereken İlgii Gösterme	Ailemden Memnunum	13	2,4396	,46460
	Ailemden nefret Ediyorum	30	2,6143	,45043
	Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum	32	2,5893	,35320
	Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	2,6571	,46657
	Diğer	1	2,1429	-
Davranış Kontrolü	Ailemden Memnunum	13	2,1538	,36722
	Ailemden nefret Ediyorum	30	2,6296	,42117
	Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum	32	2,3750	,32882
	Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	2,5556	,44560
	Diğer	1	3,3333	-
Genel İşlevler	Ailemden Memnunum	13	2,0962	,79919
	Ailemden nefret Ediyorum	30	3,3278	,59850
	Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum	32	2,7604	,69392
	Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok	25	3,2533	,68697
	Diğer	1	3,7500	-

Tablo 47 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Aile İle İlgili Düşüncelerine Ait ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı
Problem Çözme	Gruplar arası	5,902	5	1,180	1,621	,162	
	Gruplar içi	68,459	94	,728			
	Toplam	74,361	99				
İletişim	Gruplar Arası	1,344	5	,269	,478	,792	
	Gruplar içi	52,925	94	,563			
	Toplam	54,269	99				
Roller	Gruplar arası	1,213	5	,243	,756	,584	
	Gruplar içi	30,168	94	,321			
	Toplam	31,381	99				
Duygusal Tepki Verebilme	Gruplar arası	2,258	5	,452	,928	,467	
	Gruplar içi	45,749	94	,487			
	Toplam	48,007	99				
Gereken İlgiyi Gösterme	Gruplar arası	,397	5	,079	,427	,828	
	Gruplar içi	17,442	94	,186			
	Toplam	17,839	99				
Davranış Kontrolü	Gruplar arası	1,270	5	,254	1,420	,224	
	Gruplar içi	16,821	94	,179			
	Toplam	18,091	99				
Genel İşlevler	Gruplar arası	2,585	5	,517	,838	,526	
	Gruplar içi	57,990	94	,617			
	Toplam	60,575	99				

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aileleri ile ilgili düşüncelerine göre aile işlevleri alt boyutlarına ait ANOVA sonuçları incelendiğinde aile işlevleri alt boyutları olan problem çözme ($p= ,162$), iletişim ($p= ,792$), roller ($p= ,584$), duygusal tepki verme ($p= ,467$), gereken ilgiyi gösterme ($p= ,828$), davranış kontrolü ($p= ,224$) ve genel işlevler ($p= ,526$) boyutunda önemli farklılık olmadığı görülmektedir. Kısaca evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde aileleri ile ilgili düşüncelerine göre önemli farklılık bulunmamıştır.

Tablo 48 Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların Madde Kullanım Durumuna Göre İncelenmesi

Evden Kaçma Davranışı Gösteren Ergenlerin Ailelerinin Çeşitli Aile İşlevlerini Gerçekleştirme Düzeylerinin Onların madde kullanım durumuna Göre incelenmesi amacıyla parametrik olmayan tekniklerden olan Mann Whitney *U* testi yapılarak elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Değişkenler	Madde kullanımı	n	Kareler ortalaması	Kareler Toplamı	<i>U</i>	<i>p</i>
Problem Çözme	Evet	74	56,47	4178,50	594,500	,002*
	Hayır	27	36,02	972,50		
İletişim	Evet	74	55,05	4073,50	699,500	,021*
	Hayır	27	39,91	1077,50		
Roller	Evet	74	56,02	4145,50	627,500	,004*
	Hayır	27	37,34	1005,50		
Duygusal Tepki Verebilme	Evet	74	55,75	4125,50	647,500	,007*
	Hayır	27	37,98	1025,50		
Gereken İlgiyi Gösterme	Evet	74	53,78	3980,00	793,000	,111
	Hayır	27	43,37	1171,00		
Davranış Kontrolü	Evet	74	55,28	4091,00	682,000	,015*
	Hayır	27	39,26	1060,00		
Genel İşlevler	Evet	74	55,43	4101,50	671,500	,012*
	Hayır	27	38,87	1049,50		

* $p < .05$

Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin madde kullanım durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarına ait farklılıkların olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan Mann Whitney *U* analizleri sonuçlarına göre aile işlevleri alt boyutları olan problem çözme ($U=594,500, p=,002$), iletişim ($U=699,500, p=,021$), roller ($U=627,500, p=,004$), duygusal tepki verme ($U=647,500, p=,007$), davranış kontrolü ($U=682,000, p=,015$) ve genel işlevler ($U=671,500, p=,012$) boyutlarında madde kullanım durumlarına göre anlamlı farklılık bulunmuştur. Yalnızca gereken ilgiyi gösterme ($U=793,000, p=,111$) boyutunda anlamlı fark olmadığı görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Ergenlerde evden kaçma davranışının sosyo-demografik özellikler ve aile işlevleri açısından değerlendirilmesi ve bu iki boyut arasındaki ilişkinin incelenmesiyle elde edilen bulguların sonuçları, tartışması ve konuyla ilgili öneriler yer almaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda incelenmiş ve tartışılmıştır.

5.1. Evden Kaçma Davranışı- Sosyo-demografik Özellikler

Araştırmanın ilk alt amacı olan evden kaçma davranışının sosyo-demografik özelliklerle ilişkisini anlamaya yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre, evden kaçma davranışı, yaş açısından incelendiğinde evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 44'ünün 15 yaşında olduğu; bunu sırasıyla 16 (%29,7), 17 (%24,8) ve 18 (%2)'in izlediği görülmektedir. Bu bulgu 15 yaşın evden kaçma davranışı için riskli bir yaş olduğu sonucunu düşündürmektedir. Araştırma sonuçlarına göre yaşın artması ile evden kaçma davranışında azalma olduğu görülmektedir. Amerika'da yapılan araştırmalar 18 yaşına kadar her sekiz çocuktan birinin 14-16 yaşları arasında evden kaçtığını göstermektedir (Son, 2002; Akt: Dönmez, 2007). Ögel ve arkadaşlarının (2004) "İstanbul'da öğrencilerde riskli davranışlar araştırması" sonuçlarına göre evden ilk kaçma yaşının % 42,6 oranında 13-15 yaş aralığında olduğu belirtilmektedir. Bu bilgi araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Yaş büyüdükçe evden kaçma davranışı açısından risk azaldığı sonucu ile birlikte bu davranışı gösteren ergenlere yapılacak koruyucu ve önleyici çalışmaların daha erken yaşlarda başlaması gerektiği sonucunu düşündürmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler cinsiyetlerine göre karşılaştırılması sonucu anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun sebebi; araştırmanın evden kaçma sebebiyle uygulama sürecinde İlk Kabul ve Alsancak ÇOGEM’de bulunan ve karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin sayılarının benzer olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Evden kaçma davranışı ve eğitim ilişkisine bakıldığında; evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin eğitim düzeylerinin düşük olduğu ve eğitimlerini yarıda bıraktıkları sonucuna ulaşılmıştır. Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin %33,7’si İlköğretimi bitirmesinin ardından eğitimlerine devam etmemiştir. Eğitimlerini bırakma sebepleri açısından incelendiğinde ise ergenlerin büyük çoğunluğunun (%27,8) bir işte çalışmaya başlamış olması sebebiyle eğitimlerine devam etmedikleri görülmektedir. Bu durum ailenin ekonomik düzeyinin düşüklüğü ile ilişkilendirilebilir.

Baştaymaz (1990), çalışan çocukların sosyo-ekonomik durumlarını belirlemek ve analiz etmek amacıyla, 38 sorudan oluşan bir anket formunu tesadüfi olarak belirlenen ve ulaşılabilen 249 çocuğa uygulamıştır. “6-15 Yaş Grubu Bursa’da Çalışan Çocuklar Üzerine Bir Araştırma” isimli bu çalışmada enformel çıraklara da yer verilmekle birlikte örneklem içinde “sokakta çalışan çocukların” oranının %87,91 olduğu görülmektedir. Araştırmada, çalışan çocukların büyük bir çoğunluğunun, Bursa’ya yeni gelmiş ve kalabalık ailelerden geldiği, ailelerin çocuğun çalışmasını teşvik ettiği, çocuğun haftanın yedi günü ve uzun saatlerle çalıştığı, asgari ücret ve üzerinde gelir elde ettiği, eğitimlerine devam etmek istemelerine rağmen aile gelirine katkıda bulunmak için eğitimi yarıda bıraktığı bulunmuştur (Akt:Şişman,2006).

Evden kaçma davranışı ile anne ve baba eğitim düzeyleri ve meslek durumları karşılaştırıldığında evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenler arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin anne (% 30.7 İlkokul mezunu- %27.7 Okur-yazar değil) ve baba (% 40 İlkokul mezunu- %15 ortaokul mezunu) eğitim seviyelerinin düşük olduğu

görülmektedir. Bu bulgu riskli davranışlar gösteren ergenlerin anne eğitim düzeyinin düşüklüğünü ortaya koyan araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Araştırma sonucunda anne-babanın mesleki durumuna bakıldığında ise evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin annelerinin % 74,3'ünün ev hanımı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum anne eğitim düzeyi düşüklüğü ile ilişkilendirilebilir. Ergenlerin babalarının mesleki durumu açısından % 40'ının serbest meslek, % 26'sının ise işçi statüsünde çalıştığı görülmektedir.

Güneysu'nun (1986) yaptığı çalışma sonucuna göre babaların eğitim düzeyi yükseldikçe çocuğa karşı sevgi gösterme artmakta, cezalandırma ise azalmakta dolayısıyla çocuklar sağlıklı davranışlar geliştirmektedirler.

Anne babanın eğitim düzeyi ergenle kurulan iletişimin düzeyini ve paylaşımın kalitesini etkileyebilir. Yavuzer'e (1996) göre anne baba için eğitilmiş olmak hiç değilse kendi davranışlarını eleştirme ve denetleme olanağı vermektedir. Suçlu çocukların ailelerinin sorunlarından birinin de eğitimsizlik olduğunu belirtirken; Fray ve Mark (1987) eğitim seviyesi düşük anne ve babaların çocuklarıyla sağlıklı ilişki kuramadıkları, dolayısıyla saldırgan bireyler yetiştirdiklerini vurgulamaktadır (Savi, 2008). Siyez (2006), 15-17 yaş arası ergenlerde görülen problem davranışların koruyucu ve risk faktörleri açısından incelenmesi isimli çalışmasında annenin eğitim düzeyinin düşmesi ve annenin ölmüş olması ile problem davranışların görülme sıklığında bir artış olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Genellikle anne-babanın eğitim düzeyi, mesleklerini, sosyo-ekonomik düzey ve sosyo-kültürel çevrelerini, konuştukları dili ve sonuçta çocuğun zihinsel kapasitesini belirleme özelliğine sahiptir. Bu açıdan anne-babasının eğitim düzeyi yüksek olan bir çocuğun olay ve olguları algılama ve değerlendirme düzeyi ile anne-babasının eğitim düzeyi düşük, alt sosyo-kültürel bir çevrede büyüyen ve bu nedenle de sınırlı ya da yetersiz bilgilerle yetiştirilmiş bir çocuğun aynı olay ve olguları algılama ve değerlendirmesi farklı olacaktır. Anne-babanın eğitim düzeyinin düşüklüğü, genellikle sahip oldukları değerler sisteminin ve ekonomik düzeylerinin de düşük olmasına ve bu durumlarının çocuklarına yansiyarak onların okul ve toplumsal

çevrelerinde olumsuz koşulların oluşmasına ve bir takım sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar, toplumda normlardan sapan davranışlar sergileyen çocukların anne-babalarının eğitim düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir. Örneğin suçlu çocuklar (delinquent childs) üzerinde yapılan araştırmalar bunların annelerinin % 76.6'sının, babalarının da % 40.7'sinin okuma-yazma bilmediğini göstermiştir. Yine aynı araştırmada suçlu çocukların babalarının % 54.5'inin çiftçi, % 13.7'sinin işçi % 31.8'inin ise diğer mesleklerden olduğu tespit edilmiştir. Bu açıdan saygın mesleklerin yüksek bir eğitim sonucu elde edildiği ve iyi bir gelir getirdiği göz önüne alındığında, anne-babanın eğitim düzeyleri ve mesleki durumlarıyla gençlerin toplumsal uyumları arasında pozitif bir korelasyon (correlation) olduğu söylenebilir (Avcı, 2006).

Evden kaçma davranışı ve anne-babanın medeni durumu ilişkisine bakıldığında evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin yarıya yakınının (%49,5) anne ve babasının resmi nikah ile evli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada dikkat çeken nokta evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin % 11,9'unun anne ve babasının resmi nikah olmaksızın imam nikahlı oldukları sonucudur. Bu durumun anne ve babaların eğitim düzeyinin düşüklüğü ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Ergenlerin % 19'unun ise anne ve babası boşanmıştır. Araştırmada bir diğer dikkat çeken husus evden kaçma davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin anne ve babalarının boşanma oranlarının benzerlik göstermesidir. Bu oran evden kaçma davranışı gösteren ergenlerde % 28,7; göstermeyen ergenlerde ise % 28,3 olarak bulunmuştur. Bu durum Araştırmanın gerçekleştirildiği İzmir ilinde boşanma oranlarının yüksek oluşu ile açıklanabilir. Bu araştırma sonuçları Hoffman' ın (2006) ergenlerin aile yapısı ve problem davranışları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı araştırma sonucu ile farklılık göstermektedir. Hoffman'a göre, anne babası boşanmış, tek başına annesi ile, tek başına babası ile ya da annesi ve üvey babası ile birlikte yaşayan ergenlerde problem davranışların görülme oranı daha yüksek bulunmuştur. Bulut'un (2010) ergenlerde görülen kural dışı davranışların aile işlevselliği, aile risk faktörü ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi isimli çalışmasında ise anne babalarının birlikte ya da ayrı yaşama durumuna göre, ergenlerin kural dışı davranışlarının anlamlı biçimde farklılaşmadığı görülmektedir.

Aras ve arkadaşlarının (2007) “İzmir ilinde lise öğrencilerinin riskli davranışları” isimli araştırmasında da benzer olarak anne-babanın ayrı olma durumu ile riskli davranış arasında anlamlı açıdan farklılık bulunmamıştır. Bu durum; ergenin yaşamındaki ebeveynin niteliğinin her iki ebeveyne de sahip olma durumundan daha önemli olduğunu düşündürmektedir.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailenin aylık geliri bakımından düşük ekonomik düzeye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu Kızıltan’ın araştırması ile paralellik göstermektedir. Kızıltan (1987) çocukların ailelerinin niteliklerini, sosyo-ekonomik düzeylerini ve davranış özelliklerini incelemiş ve alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklarda ekonomik yetersizlikler, eğitim, eğlence, iş vb. konularındaki olanaksızlıklar nedeniyle uyum bozukluklar gösterdikleri saptanmıştır (Savi, 2008). Maddi problemlerin aile içi ilişkilerde olumsuz yansımalarının olduğu düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren grubun ailelerinin % 47,5’inin göç geçmişinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. En fazla göç Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi’ndendir. Bu bulgu Alanyazında göçün ergene olumsuz yansımalarına işaret eden araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Gün ve Bayraktar (2008) “Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü” isimli araştırmalarında kültürel bağlam açısından farklılaşan bölgelere göç etmenin ergen ruh sağlığında birçok olumsuzlukla ilişkili olduğuna işaret etmektedir. Akduman ve arkadaşları (2007) suçlu ergenlerin göç etme durumuna göre anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada suça karışan ergenlerin %94,7’sinin Türkiye’nin çeşitli bölgelerinden göç ettiği ve göçün en fazla İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden olduğu dikkat çekmektedir.

Evden kaçma davranışının aileden beklentiler açısından değerlendirilmesi sonucunda evden kaçma davranışı gösteren grubun % 56’sının ailelerinden beklentileri kendilerine daha anlayışlı davranılması yönünde iken; ikinci sırayı % 18’lik oranla “Bana karşı şiddet göstermeselerdi” düşüncesinin aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç aile içi şiddet durumunun evden kaçma davranışı için önemli

bir risk faktörü olduğunu düşündürmektedir. Çırak ve Çivitçi'nin (2004) "Malatya ilinde sokakta çalışan çocuklar üzerine bir inceleme" isimli çalışmasına göre Sokakta çalışan çocukların %10.27'si en az bir defa evden kaçtıklarını belirtmişlerdir. Evden kaçmayı düşünenlerin oranının ise %15.07 olduğu görülmektedir. Evden kaçma nedeni olarak ilk sırada aile içi şiddet (%86.66) belirtilmiştir. Bu sonuç şiddetin evden kaçma davranışında önemli bir risk faktörü olduğu düşüncesini desteklemektedir.

Araştırma sonuçlarına göre intihar evden kaçma davranışı ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Araştırmanın diğer bulguları ile birlikte düşünüldüğünde bu sonuç alanyazındaki araştırmalar ile tutarlılık göstermektedir. Literatürde intihar girişimi olanların stres verici ev ortamına sahip oldukları bildirilmiştir. Bu aileler iletişim eksikliği, problem çözmede güçlükler, destek ve empati eksikliği, yoğun düşmanca ilişkiler ve aile üyelerinde rol çatışmalarının olduğu aileler olarak tanımlanmaktadır (Palabıyıkoglu ve ark., 1993). Türkiye'de tüm intihar girişimlerinin %30-35'i 14-15 yaş grubu arasında görüldüğü, en fazla 15-16 yaş grubunda olduğu (%46.6) ve bunu 11-14 yaş grubunun %41,4 oranında takip ettiği belirlenmiştir. Vakaların büyük çoğunluğunun (%89.7) 15-16 yaş grubunda görüldüğü ve kızların daha fazla girişimde bulunduğu; vakaların % 87,9'unun kentte yaşayan ve akademik başarısı düşük, alt-orta sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerden gelen ergenlerin olduğu görülmüştür (Aktepe ve ark., 2006; Akt: Savi, 2008). Yoder ve arkadaşları (1998) evden kaçıp sokakta yaşayan 297 genç arasında yaptıkları incelemede %53,9'unun kendini öldürmeyi düşündüğünü ve %26,3'ünün de kendilerini öldürmek için girişimde bulduklarını göstermişlerdir (Akt. Eskin, 2000). G. Erdem, C. Y. Eke, K. Ögel ve Taner' in "Lise öğrencilerinde arkadaş özellikleri ve madde kullanımı" isimli araştırmasında; araştırmalara göre, ergenlerde, silah taşıma, suç işleme, kavgaya karışma gibi şiddet içeren davranışlar madde kullanımı ile birlikte görülebilmektedir. Evden kaçma, erken yaşta ve korunmasız cinsel ilişkiye girme, akademik başarısızlık, intihara teşebbüs, kendine zarar verme davranışı da madde kullanımı ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Erdem ve ark., 2006).

Ergenler; ailelerine yönelik düşüncelerine göre değerlendirildiğinde; Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin büyük oranda ailenin davranış değişimine yönelik beklentisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç karşılaştırma grubunda yüksek aileden memnuniyet şeklindedir. Araştırmanın bu sonucu evden kaçan ergenlerin aileleri ile sorun yaşadığı düşüncesini destekler niteliktedir.

Ergenler, evden kaçma davranışı gösteren tanıdıkları açısından değerlendirildiğinde; yüksek oranda arkadaşlarının da aynı davranışı gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum ergenlik döneminde akran etkisinin önemli olduğu sonucu ile açıklanabilir. Ergenlerde riskli davranışların ortaya çıkmasının temelinde kişisel ve çevresel pek çok farklı neden yer alabilir. Riskli davranışların tek bir değişkenle açıklanamayacağı, birçok etkenin bir arada bu davranışlara neden olduğu ifade edilmektedir. Çevresel etkenler arasında özellikle, aile, okul ve akranlarla ilgili etkenler riskli davranışların ortaya çıkmasında temel oluşturmaktadır (Ögel, 2007). Araştırmacılara göre çocuğun varlık merkezi olan aile, değerlerin öğretilmesinde ve kişisel güvenin kazandırılmasında akran grubunun başarısına ulaşamaz (Demir ve ark., 2005). Bu açıdan ergenin ne tür bir arkadaş grubunun üyesi olacağı yaşadığı toplumsal çevreyle, anne-babanın ekonomik ve eğitim düzeyiyle, aile içi ilişkilerin yapısı vb. ile ilişkilidir. Sağlıklı ilişkilerin söz konusu olduğu ailelerin çocuklarının genellikle, gelişimsel özelliklerine katkıda bulunan ve üyesi oldukları toplumla ilerleyen dönemlerde uyumlu bir ilişki süreci kurmalarına yardımcı olacak gruplara girmeyi tercih ettikleri söylenebilir. Yörükoğlu'na göre dengesizliğin, geçimsizliğin, kargaşanın ve baskının söz konusu olduğu ailelerin çocuklarının ise, sağlıklı bir gruptan ziyade toplumun normlarıyla çatışan ya da ters düşen gruplara girme olasılığı daha fazladır. Bu tarz gruplara giren gençlerin ise aile, okul gibi toplumsal çevrelerde uyumsuz ya da suçlu davranışlar sergilemesi söz konusu olabilmektedir (Avcı,2006).

Araştırma sonuçlarına göre evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin evi terk etme sebepleri olarak en büyük oranı “Aile içi anlaşmazlık” oluşturmaktadır. Bunu aile baskısı, ailede şiddet, özgür yaşama isteği, ekonomik sıkıntı ve Kötü alışkanlıklar (Alkol, kumar, madde bağımlılığı) izlemektedir. Araştırma sonucunun Alanyazın ile oranlarda benzerlik ve farklılık gösterdiği; ancak sebeplerin aynı

nitelik taşıdığı görülmüştür. Örneğin Çırak ve Çivitçi'nin (2004) "Malatya ilinde sokakta çalışan çocuklar üzerine bir inceleme" isimli çalışmasına göre Sokakta çalışan çocukların %10.27'si en az bir defa evden kaçtıklarını belirtmişlerdir. Evden kaçmayı düşünenlerin oranının ise %15.07 olduğu görülmektedir. Evden kaçma nedeni olarak ilk sırada aile içi şiddet (%86.66) belirtilmiştir. Evden kaçmayı düşünme nedenleri olarak da yine ilk sırada aile içi şiddet (%68.18) gelmektedir. Yine, evden kaçmayı düşünenlerin %13.64'ü tek başına yaşamak istedikleri için, %9.09'u ise çalışmak için kaçmak istediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmaya paralel olarak; Rosenthal'ın (2006), evsiz gençlerin evden ayrılma sebeplerine ilişkin yapmış olduğu çalışmada; Evden ayrılan gençlerin üçte ikisi ebeveynleri ile anlaşmazlıkları nedeniyle evden ayrıldıklarını bildirmişlerdir. Wasserstein ve La Greca (1996)'da yaptıkları çalışmalarında düşük sosyal desteğe sahip olan öğrencilerin daha yüksek düzeyde aile içinde uyuşmazlık ve çatışma algıladığı ve bu öğrencilerin davranış problemlerinin daha fazla olduğunu belirtmişlerdir (Akt: Eşkisü, 2009). Şen (2011), Türkiye'nin 65 ilinde 5765 katılımcı ile yapılmış ve sonuçlandırılmış olan "Türkiye'de Ergen Profili" isimli araştırmasına göre; Ergenlerin bir kısmının (%5.6) evden kaçma fiilinde bulduklarını söylediği; Evden kaçan ergenlerin evden kaçmalarına sebep olan başlıca nedenlerin ailevi sorunlar (%56,4), ailenin izin vermediği bir yere gitme (%16,1), kız/erkek arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunlar (%9,7) olduğu ortaya çıkmıştır. Ulusoy ve arkadaşlarının (2005) ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemlerini ele aldıkları çalışmalarında Ebeveynlerin çocuk yetiştirme biçimi ile gencin evden kaçması arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. İlgisiz ebeveynlerin %32.00'inin, baskıcı otoriter ebeveynlerin %24.60'nın, tatlı sert ebeveynin %17.80'inin çocuklarının evden kaçtığı tespit edilmiş olup; sonuçlar ilgisiz ve baskıcı ebeveynlerin çocuklarının evden kaçmaya daha meyilli olduklarını göstermiştir. "Aile içi anlaşmazlık" kapsamının ebeveyn tutumları ile ilişkili olabileceği düşünüldüğünde bu sonuçların araştırmanın sonuçları ile tutarlılık gösterdiği sonucuna ulaşılacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya göre madde kullanımı evden kaçma davranışı ile anlamlı düzeyde ilişkili bulunmuştur. Bu sonuç alanyazındaki ilgili araştırmaları destekler niteliktedir. Sokakta kalmanın risk alma davranışı ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmada, sokakta ve sığınma evlerinde yaşayanlarda evden kaçma yaşantısı olan ve

olmayanları ve onların risk alma davranışını karşılaştırmışlardır. Evden kaçma yaşantısı olanlar, olmayanlardan intihar girişimi, alkol kullanımı, mariuana suçları gibi davranışları daha fazla göstermektedirler. Bu fark hem sığınma evi hem de sokakta yaşayan ergenlerde gözlenmiştir (Ringwalt, Gren ve Robertson, 1998: Akt: Yılmaz, 2000). G. Erdem, C. Y. Eke, K. Ögel ve Taner’ in “Lise öğrencilerinde arkadaş özellikleri ve madde kullanımı” isimli araştırmasında; araştırmalara göre, ergenlerde, silah taşıma, suç işleme, kavgaya karışma gibi şiddet içeren davranışlar madde kullanımı ile birlikte görülebilmektedir. Evden kaçma, erken yaşta ve korunmasız cinsel ilişkiye girme, akademik başarısızlık, intihara teşebbüs, kendine zarar verme davranışı da madde kullanımı ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Erdem ve ark., 2006).

Araştırma sonuçlarına göre anne ve babanın alışkanlık yapıcı madde kullanımı ile evden kaçma davranışı arasında ilişki bulunmamıştır. Bu sonuç ergenin riskli davranışlara yönelmesinde anne-babanın alışkanlık yapıcı madde kullanımının etkili olduğu araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermemektedir.

Araştırma sonucunda Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin yüksek oranda (%31,7) 5 ve üstü sayıda kardeş sahibi olduğu görülmüştür. Araştırmalar kardeş sayısı arttıkça ailede algılanan sosyal destekte düşüş olduğunu göstermektedir (Ateş, 2012; Elbir, 2000; Kahriman, 2002; Şencan, 2009). Kardeş sayısının fazla olması, ailenin sosyo-ekonomik düzeyini, çocuklarla ilgilenme düzeyini, ailenin çocuğa sağladığı eğitim fırsatlarını ve çocukların akademik başarılarını olumsuz olarak etkileyebilir. Ayrıca anne babalar ile çocuklar arasında daha fazla çatışma yaşanmasına ve belki de ailede daha fazla fiziksel cezalara başvurulmasına neden olabilir. Az ilgi gördüğünü zanneden çocuğun, aile içinde ikinci planda kaldığını, kendisine karşı ilgisiz davranıldığını, kabul edilmediğini fark ettiği anda kendini fark ettirmek için yanlış yollara başvurmasına, arkadaş grubunda uyum ve davranış sorunları yaşamamasına ve suça karışmasına neden olabilmektedir (Aral, 1997; Dizman,2003; Akt: Akduman ve ark, 2007). Göker ve arkadaşları (2006) KTÜ Tıp Fakültesi Çocuk–ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniğine Son İki Yılda Başvuran Adli Olguların Değerlendirilmesi isimli çalışmalarında olguların % 60,2’sinin 4 ve daha fazla çocuklu ilaede yetişen çocuklar olduğu sonucuna

ulaşmışlardır. Yılmaz (2000) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre 1-3 kardeşi olan ergenlerin, 4 ve daha fazla kardeşi olan ergenlerden daha yüksek risk alma puanına sahip olduğu görülmüştür. Mengi (2011); Kardeş sayısının fazla olmasının aileden algılanan sosyal desteği düşürürken az kardeşli öğrencilerde bu desteğin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin doğum sırasına karşılaştırması sonucunda en fazla doğum sırası ikinci olanların evden kaçma davranışını gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılabilen Türkçe alanyazında riskli davranışlar ve doğum sırasını inceleyen araştırmaya rastlanamamıştır. Yirmi yıldır çocuk psikopatolojisi alanında yapılan izleme çalışmalarıyla, çocuklardaki davranış sorunlarına neden olan etkenler arasında yaş, cinsiyet, doğum sırası, aile büyüklüğü, ailenin ekonomik durumu, annenin gebeliği sırasında yaşanan güçlükler, stresli yaşam olayları gibi konular belirlenmiştir (Erol ve ark, 2008; Akt: Aktepe ve ark, 2010). Öztürk (1997), 10-13 yaşları arasındaki çocuk ve erken ergenlerde yaptığı araştırmasında çocukların yalnızlık ve umutsuzluk düzeylerinde doğum sırasına göre anlamlı bir farklılaşma olduğunu, ortanca çocukların umutsuzluk ve yalnızlık düzeylerinin ilk, tek ve son çocuklardan daha yüksek olduğunu bulmuştur.

5.2. Aile İşlevselliği ve Evden Kaçma Davranışı

Bireyin yaşamdan doyum sağlaması, işlevlerini etkin bir şekilde yerine getirmesi ve yaşadığı topluma uygun kişi olarak yetişmesi öncelikle aile çevresinde sağlanır. Kişilerin sağlıklı bireyler olmaları yaşadıkları ailenin işlevlerini sağlıklı biçimde yerine getirmesi ile mümkündür (Bulut, 1993).

Bu araştırmada evden kaçma davranışı gösteren ergenler ile karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin aile işlevlerinin alt boyutları olan Problem Çözme, İletişim, Roller, Duygusal tepki verebilme, Gereken ilgiyi gösterme, Davranış kontrolü ve Genel işlevler boyutuna göre anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin sağlıklı aile işlevlerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılabilen

alanyazın incelendiğinde doğrudan evden kaçma davranışı ve aile işlevlerini ele alan bir çalışmaya rastlamamıştır. Ancak davranış sorunları, riskli davranış vb. ile düşünüldüğünde ulaşılabilen alanyazındaki araştırma sonuçları şu şekildedir;

Savi (2008) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim ikinci kademe (6., 7. ve 8. sınıf) öğrencilerinin davranış sorunları ile aile işlevleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüş, ergenlerin aile işlevlerinden problem çözme işlevleri bozuldukça davranış sorularının arttığı, iletişim, duygusal tepki verebilme, ailedeki roller, davranış kontrolü, gereken ilgiyi gösterebilme ve genel aile işlevlerinde sağlıklılık düzeyi arttıkça davranış sorunlarının azaldığı belirlenmiştir.

Bulut'un (2010) 9, 10, 11 ve 12. sınıfa devam eden 695 lise öğrencisi ile gerçekleştirmiş olduğu ergenlerde görülen kural dışı davranışların aile işlevselliği, aile risk faktörleri ve yaşam kalitesi açısından incelenmesi isimli araştırmasından elde edilen bulgulara göre; problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler açısından sağlıklı işlev gösteren aileye sahip ergenler, sağlıklı işlev gösteren aileye sahip ergenlere kıyasla kuraldışı davranışları daha yüksek oranda göstermektedir.

Kalyencioğlu ve Kutlu (2010) Ergenlerin Aile İşlevi Algılarına Göre Uyum Düzeyleri isimli araştırmasında ailenin ergenler tarafından sağlıklı olarak algılanmasının uyum düzeyini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada aile işlevlerini sağlıklı algılayan öğrenciler okul başarısızlığı yaşamakta ve sigara içmek, düzensiz uyumak, yalnızlığı tercih etmek, içki içmek, internete yoğunlaşmak, zamansız ağlamak, TV izlemeye yoğunlaşmak, ilaç ve madde kullanmak gibi işlevsel olmayan başa çıkma mekanizmalarını daha fazla kullanmaktadırlar.

5.3. Sosyo-Demografik Özellikler ve Aile İşlevselliği

Araştırmada evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin eğitim düzeyleri ile aile değerlendirme boyutlarından problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler boyutlarında önemli farklılıkların bulunmadığı belirlenmiştir. Diğer bir alt boyut olan gereken ilgiyi gösterme

boyutunda ilköğretim mezunu olanlar okur-yazar olanlara göre daha sağlıklı bulunmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin annelerinin eğitim durumlarına göre aile işlevleri ait alt boyutlarından olan iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme, davranış kontrolü ve genel işlevler boyutlarında önemli farklılıkların bulunmadığı görülmektedir. Ancak anne eğitim düzeyi açısından problem çözme boyutunda okur-yazar olmayanların lise terk olanlara göre daha sağlıksız puan ortalamalarına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kapıkıran ve Fiyakalı ,2005'te yaptıkları araştırmada lise mezunu annelerin çocuklarının güvenli problem çözme yaklaşımına sahip olduklarını, ilköğretim mezunu annelerin çocuklarının da daha düşük problem çözme yaklaşımına sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bu sonuç araştırma bulgusunu desteklemektedir. Problem çözme boyutu, ailenin etkili işlevlerini yerine getirebileceği düzeyde maddi ve manevi sorunlarını çözebilme becerisini göstermektedir (Bulut, 1993). Problem çözme boyutunda anne eğitim düzeyine göre bulunan bu farklılığın okur-yazar olmayan annelerin genel olarak çalışma yaşamında bulunmaması sebebiyle özellikle ekonomik problemlerin çözümüne katkıda bulunamayacağı düşüncesi ile ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde babalarının eğitim durumlarına göre önemli farklılık bulunmamıştır. Bu sonuç Mete (2008) ve Teker (2010) araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Her iki araştırmada da Babanın eğitim durumu ile aile işlevleri alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin medeni durumlarına göre aile işlevleri alt boyutlarından olan problem çözme, roller ve genel işlevler boyutlarında önemli farklılıkların bulunduğu; problem çözme alt boyutunda bekar olanların imam nikahlı olanlara göre; roller boyutunda anne-babaları imam nikahlı olanların resmi nikah ile evli olanlara göre ve genel işlevler boyutunda bekar olanların resmi nikah ile evli olanlara göre daha yüksek (sağlıksız) puan ortalamalarına sahip olduğu belirlenmiştir. Ökte'nin (2001) ergenlerin

ailelerinin bazı değişkenler açısından aile işlevlerini incelediği çalışmasında da Evlilik durumuna göre problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme ve genel fonksiyonlar açısından anlamlı farklar görölmüş, evli olan ailelerin boşanmış veya ayrı yaşayanlara göre bu basamaklarda daha sağlıklı işlevlere sahip oldukları, ebeveynlerinden biri ölmüş olan gençlerin ebeveynleri boşanmış olanlara göre problem çözme ve iletişimde daha sağlıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mete'nin (2008) yapmış olduğu araştırmada ise anne babaları birlikte olan öğrenciler ile anne babaları ayrı yaşayan öğrencilerin davranış kontrolü ölçeği puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı anne babaları ayrı yaşayan öğrencilerin daha sağlıklı puan ortalamalarına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin kardeş sayılarına göre aile işlevleri alt boyutlarından olan problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, gereken ilgiyi gösterme ve genel işlevler boyutlarında önemli farklılıkların bulunmadığı görölmektedir. Bununla birlikte davranış kontrolü boyutunda 5 ve üstü sayıda kardeşe sahip olanların 1 kardeşe sahip olanlara göre daha sağlıklı puan ortalamalarına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Davranış kontrolü ailenin üyelerin davranışlarına standart koyma ve disiplin sağlama biçimidir (Bulut, 1990). Araştırmada elde edilen bulgunun ailedeki çocuk sayısı arttıkça çocuklara sağlanan destek ve kontrolün azalması ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Eşkisü'nün (2009) ergenlerin zorbalık düzeyleri ve aile işlevleri arasındaki ilişkiyi konu edinen araştırma sonuçlarına göre kardeş sayısı değişkenine göre de, problem çözme, iletişim ve duygusal tepki verebilme boyutlarında anlamlı farklılık bulunmuş, kardeş sayısı fazla olanların aile işlevlerindeki yetersizliğin bu boyutlarda daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda problem çözme alt boyutunda tek çocuğa sahip olan ailelerin sağlıklılık düzeyi iki çocuklu ailelere göre daha yüksek çıkmıştır.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde doğum sıralarına göre önemli farklılık bulunmamıştır. Karakoyun'un (2011) araştırmasına göre öğrencilerin doğum sıralarına göre aile işlevleri alt boyutları incelendiğinde problem çözme, roller, gereken ilgiyi gösterme,

davranış kontrolü boyutlarında önemli farklılıkların bulunmadığı görülmektedir. Bununla birlikte aile işlevleri alt boyutlarından iletişim, duygusal tepki verme ve genel işlevler boyutlarında doğum sırası 2 olan öğrencilerin doğum sırası 3 olanlara göre daha sağlıklı işlevlere sahip olduğu sonucu bulunmuştur. Cerit (2007) ise Ergenlerin aile İlişkilerini Algılamalarının Bazı Değişkenlere göre İncelenmesi isimli araştırmasında alt ölçek gruplarının sağlıklı olma durumunda doğum sırası ile genel işlevler alt ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olduğu diğer alt ölçeklerle anlamlı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde ailelerinin aylık gelirlerine göre önemli farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu Teker'in (2010) araştırması ile tutarlılık göstermektedir. Suçlu çocuklarda Sosyo-demografik Özellikler ile ebeveyn tutum algısının Çocuk suçluluğuna katkısı isimli bu çalışmada aile işlevlerinden problem çözme, iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel işlevler açısından farklı gelir düzeyine mensup aileler arasında istatistiksel anlamda bir farklılık gözlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu sonuçların yanı sıra Çakıcı (2006) tarafından yapılan çalışmada alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin problem çözme ve gereken ilgiyi gösterme boyutlarında; üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin ise iletişim, roller, duygusal tepki verebilme, davranış kontrolü ve genel fonksiyonlar boyutlarında daha sağlıklı puanlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin göç etme durumlarına göre yalnızca problem çözme boyutunda anlamlı fark olduğu görülmüştür. Kısaca ailelerinde göç geçmişi bulunan ergenler problem çözme boyutunda daha yüksek (sağlıksız) ortalamalara sahiptir. Problem çözme boyutunun ailenin etkili işlevlerini yerine getirebileceği düzeyde maddi ve manevi sorunlarını çözebilme becerisini gösterdiği (Bulut, 1993) göz önüne alındığında göç öyküsünün aileye yüklediği sorunlar (işsizlik, ekonomik problemler, uyum sorunu, kültür çatışması vb.) ilişkili olarak ergenler üzerindeki olumsuz etkisi düşünüldüğünde bu beklenen bir bulgudur.

Araştırma sonucunda Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin intihar girişiminde bulunma durumlarına göre aile işlevlerinin gereken ilgiyi gösterme boyutu dışında tüm boyutlarda anlamlı düzeyde farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İntihar girişiminde bulunan ve bulunmayan ergenlerle yapılan bir çalışmada, her iki gruptaki ergenlere ADÖ verilmiş, intihar girişiminde bulunan ergenlerin değerlendirmesine göre ADÖ'nün bütün alt ölçeklerinden alınan puanlar yüksek bulunmuştur. Elde edilen puanların aile işleyişinde bozukluk olduğuna işaret ettiği saptanmıştır (Ercan, 1998; Akt: Meydan, 2010). Bu bulgu çalışma ile tutarlılık göstermektedir. Bahçivan ve Gençöz'ün 2005 yılında yaptıkları çalışmada ailede, genel işlevlerde, duygusal tepki verebilmede ve rol dağılımında problem yaşanması, gençlerde görülen problem davranışlar ile ilişkili bulunmuştur. Şimşek'in (2011) yapmış olduğu çalışmada da benzer şekilde intihar düşüncesi ve girişimi olan öğrencilerin Aile Değerlendirme Ölçeği'nin tüm alt boyutlarında sağlıklı aile işlevleri gösterdikleri tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin aile işlevleri alt boyutlarının tümünde aileleri ile ilgili düşüncelerine göre önemli farklılık bulunmamıştır. Bu sonucun, evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin ailelerine yönelik düşüncelerinin büyük çoğunluğunu “Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluym” ve “Ailemden nefret ediyorum” seçeneklerini yanıtlamaları ve ailelerine yönelik düşüncelerinin olumsuzluğu ile aile işlevlerinin tüm alt boyutlarında sağlıksızlık göstermeleri ve “ailemden memnunum” seçeneğini işaretleyen ergenlerin de sağlıksız aile işlevleri ortalamalarına sahip olması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar aile bütünlüğüne ilişkin algılamada değişikliklerin ortaya çıktığını göstermiştir. Bu bulgulara göre ergenin aileye ilişkin algılarında bir değişiklik olmakta ve aile bütünlüğü giderek azalıyor gibi algılanmaktadır. Bu dönemde ana-babalarda aynı algının oluşmadığı bulunmuştur. Ergenler ana- babaları ve kendileri arasındaki yakınlığı giderek azalıyor olarak algılamaktadırlar. Bu algı değişiminin ergenin kendini daha az bağımlı hissetmesine neden olarak bireyselleşmesine katkıda bulunduğu ileri sürülmektedir (Noller ve Callan, 1989).

Araştırma sonucunda Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerin madde kullanım durumlarına göre aile işlevlerinin gereken ilgiyi gösterme boyutu dışında tüm boyutlarda anlamlı düzeyde farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Madde kullanımının etiolojisini ortaya çıkartmak için yapılan araştırmalarda aileye bağlı koruyucu ve risk artıran etkenlerin çocukların madde kullanımı ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Aileye bağlı bu etkenler arasında ön plana çıkanlar ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişim, uygulanan disiplin yöntemlerinin tutarlılığı ve etkinliği, ebeveynlerin çocuklarına model olmalarıdır (Patterson, 1982; Penning ve Barnes, 1982; Akt: Ögel ve ark.,2004). Araştırma sonucunda edinilen bulgunun madde bağımlılığının ailesel özelliklerle ilişkisine vurgu yapan Alanyazın göz önüne alındığında beklenen bir bulgu olduğu düşünülmektedir.

ÖNERİLER

Ergenlerde evden kaçma davranışı, ergeni bireysel olarak olumsuz etkilediği gibi; ergenin “dışarıda” birçok riskli durumla karşılaşma olasılığının yüksek olması, bu riskli davranışın ergen ve aileler açısından önlenmesine yönelik koruyucu, önleyici ve rehabilite edici çalışmaların önemini ortaya koymaktadır. Bu riskin önlenmesi noktasında;

Uygulamada;

- 1) Başta Okul Psikolojik Danışmanları olmak üzere ergenle birebir çalışan diğer disiplinlerin (Psikolog, Sosyal Hizmet Uzmanı vb.) evden kaçma davranışının olası riskleri konusunda ergenlere yönelik koruyucu ve önleyici çalışmalar yapılabilir.
- 2) Evden Kaçma Davranışının genel olarak sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelere sahip ergenlerde daha fazla görüldüğü bulgusundan hareketle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren Aile Danışma Merkezleri'nin yapmakla yükümlü olduğu ücretsiz eğitimlerin programlarına bu davranışın önlenmesine yönelik içeriğin eklenmesinin; davranışın önlenmesinde ailelerde farkındalık yaratmak adına faydalı olabilir.
- 3) Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren ve genel olarak hizmet alanı düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelere ve özellikle kadınlara (Annelere) yönelik olan Toplum Merkezleri'nde; Evden Kaçma Davranışının anne eğitim düzeyi, mesleği vb. özelliklerinden etkilendiği bulgusundan hareketle “Ergenlik Dönemi Sorunları”, “Aile İçi İlişkiler”, “Sağlıklı Aile İşlevleri” vb. konularda farkındalık oluşturuvcu çalışmaların yapılması yararlı olabilir.

Akademik alanda;

- 1) Yapılan çalışma bir temel niteliği taşımakta olup; örneklem gurubu ergenler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularından hareketle; bu davranışı gösteren ergenlerin ailelerine yönelik çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- 2) Yapılan çalışma, göç oranının fazla olduğu İzmir ilinde gerçekleştirilmiştir. Örneklem büyütülerek göç oranı yüksek ve düşük olan tüm şehirlerde çalışma gerçekleştirilebilir.
- 3) Evden kaçma davranışı gösteren ergenlerde madde kullanımı ve intihar girişiminin yüksek olduğu bulgusundan hareketle bu etkenler yalnız başına ayrı bir çalışma konusu olabilir.
- 4) Evden kaçma davranışı gösteren ergenler ve ailelerinde psikolojik sorunların varlığı, depresyon ve sosyal destek gibi değişkenlerle bu davranışın ilişkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

Akduman, G.G., Akduman, B., Cantürk, G. (2007), Ergen Suçluluğunda Bazı Kişisel ve Ailesel Özelliklerin İncelenmesi, **Türk Pediatri Arşivi**: 159

Aktepe, E., Demirci, K., Çalışkan Ali M., Sönmez Y. (2010) Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Polikliniğine Başvuran Hastalarda Belirti ve Tanı Dağılımları. **Düşünen Adam Dergisi** (23);2: 101

Aksoy, A. ve Ögel, K. (2003) Kendine Zarar Verme Davranışı. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, 4: 227.

Akyüz, H. (1992) **Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma**, MEB Yayınları, İstanbul : 241.

Alikaşifoğlu, M.(2008) Adolesan Sağlığı II, Sempozyum Dizisi, No:63; 55

Aras Ş., Günay T., Özcan S. ve Orçin E. (2007) İzmir İlinde Lise Öğrencilerinin Riskli Davranışları. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**; 8:187

Ateş, B. (2012) Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Destek Algılarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. **Akademik Bakış Dergisi**; 30:13

Avcı, M. (2006) Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, (7), 1: 40-54

Bahar G., Savaş H. A. ve Bahar A. (2009) Çocuk İstismarı ve İhmali: Bir Gözden Geçirme. **Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi**, (4), 12: 53

Bal, H. (2001) Bilimsel Araştırma Yöntem ve Teknikleri, Isparta: Fen-Edebiyat Fak. Yayınları :110

Baran, A.G. Erbaydar, N.P. (2009) “Yasak cinsel ilişki ensest” <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/ensest08012009.doc>, (erişim tarihi 11.03.2012).

Basut, E. ve Erden, G. (2005) Suça Yönelen ve Yönelmeyen Ergenlerin Stres Belirtileri ve Stresle Başa Çıkma Örüntüleri Yönünden İncelenmesi. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, (12), 2: 49

Bildik, T., Nagehan Büküşoğlu ve Hande Kesikçi (2004) Çalışan Ergenlerin Psikososyal Sorunları Ve Kendi Çözüm Önerileri. **Ege Tıp Dergisi**, (43),2 :107

Blacker, L. (1999) The Launching Phase of the Life Cycle B.Carter&M.Mcgoldrick (Ed), The Expanded Family Life Cycle, Individual, Family and Social Perspectives. Third Edition.

Bulut, F. (2010). Ergenlerde Görülen Kural Dışı Davranışların Aile işlevselliği, Aile Risk faktörü ve Yaşam Kalitesi Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Bulut, I. (1990). **Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) El Kitabı**, Özgüzelış Matbaası, Ankara

Bulut, I. (1993). **Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi**. Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.

Bulut, I. (1999). Aile Tedavisi ve Sosyal Grup Çalışması. Prof.Dr.Sema Kut’a Armağan:Yaşam Boyu Sosyal Hizmet, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokulu Dergisi**, 004: 154

Bülbül, H. S. (2004). Ergen Etiği. **Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi**, (3), 6: 206

Can,G. (2011). Kişilik Gelişimi, **Eğitim Psikolojisi**, Editör: Binnur Yeşilyaprak, Pegem A Yayıncılık, 8. Baskı, Ankara: 139

Carter, B ve McGoldrick, M. (1999).The Changing Family Life Cycle:A Framework for Family Therapy. Printed in the United States of America, Second Edition.

Çakıcı, S. (2006). Alt ve üst sosyoekonomik düzeydeki ailelerin aile işlevlerinin, anne-çocuk ilişkilerinin ve aile işlevlerinin anne-çocuk ilişkilerine etkisinin incelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çataloğlu, B. (2011) Madde Kullanan ve Kullanmayan Ergenlerin Psikolojik Sağlık ve Aile İşlevleri Açısından Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Cerit, T. (2007). Ergenlerin Aile İşlevlerini Algılamalarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Crespi, T.D. ve Sabatelli, R.M. (1993) Adolescent Runaways and Family Strife; a conflict-induced differentiation framework. **Adolescence**, 28: 867-878.

Çırak, Y. ve Çivitçi, N. (2004) Malatya İlinde Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Bir İnceleme. **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, (5),8

Demir, N.Ö. (2006) Ailedeki Madde Bağımlılığının Ergenin Sapmış Davranışlara Yönelmesindeki Etkisi: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, (23),1:120-125.

Demir, N.Ö., Baran, A.G., Ulusoy,D. (2005) Türkiye’de Ergenlerin Arkadaş-Akran Grupları İle İlişkileri ve Sapmış Davranışlar: Ankara Örnekleme. **Bilig**, 32: 83-85.

Dinçel, E. (2006) Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemler, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Dönmez E (2007), “Evden Kaçma Davranışı”, **Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler**, Editör: Kültegin ÖGEL, Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları, İstanbul: 422.

Durmuşoğlu N., Yıldırım-Doğru, S.S. (2006) Çocukluk örseleyici yaşantılarının ergenlikte yakın ilişkilerde bireye etkisinin incelenmesi. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**; 15: 238.

Duyan, G. Ç. (2000), Aile İşlevleri ile Ailenin Sosyal, Demografik ve Ekonomik Nitelikleri ve Yaşam Döngüsü Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Duyan, G. Ç. (2003) Aile Yaşam Döngüsü ve Gelişimsel Farklılıklar. **Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi**, (14), 2.

Elbir, N.(2000). Ortaöğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erdem, G., Eke, C. Y., Ögel, K. ve Taner, S. (2006) Lise Öğrencilerinde Arkadaş Özellikleri ve Madde Kullanımı. **Bağımlılık Dergisi**; 7.

Eryılmaz, A (2011) Ergenlerin Öznel İyi Oluşlarıyla Aile Ortamları Arasındaki İlişki. **T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi**, (7), 24: 95.

Eskin, M. (2000). Ergen Ruh Sağlığı Sorunları ve İntihar Davranışıyla İlişkileri. **Klinik Psikiyatri**, 3: 229.

Eşkisü, M. (2009). Liseli Öğrencilerin Zorbalık Düzeyleri İle Aile İşlevleri Ve Algılanan Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2004). **Çocuk ve ergen gelişimi**. (Yayına Hazırlayan Bekir Onur, Çev. Ali Dönmez, Nermin Çelen ve Bekir Onur). Ankara: İmge Kitabevi: 440

Gençtanırım Kuru, D. (2010) Ergenlerde Riskli Davranışların Yordanması, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gün Z. ve Bayraktar F. (2008) Türkiye’de İç Göçün Ergenlerin Uyumundaki Rolü. **Türk Psikiyatri Dergisi**, 19 (2):167

Güneysu, S. (1986) Üniversite Gençlerinin Kendini Kabul Düzeyine Ana-baba Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara

Gürler, A. (2005) Çocuğun suça yönelmesinde aile faktörünün ve akran gruplarının rollerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

Hoffman, J.P. (2006), Family Structure, Community Context, and Adolescent Problem Behaviors, **Journal Of Youth Adolescence**, 35, 867-880.

İçli, T.G. (1994), Aile İçi Şiddet: Ankara-İstanbul ve İzmir Örneği. **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, (11), 1-2 : 10-12.

İlhan N. ve Ergün A. (2010). Evsizler ve Ruh Sağlığı. **Aile ve Toplum Dergisi** ;5 (20), 81

İsmen, E. (2004) Duygusal Zeka ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki. **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 11: 60.

Kahriman, İ.(2002). Adolesanlarda Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Kalyencioğlu D. ve Kutlu Y. (2010) Ergenlerin Aile İşlevi Algılarına Göre Uyum Düzeyleri. **İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi**. (18);2: 56

Kapıkıran,A. N ve Fiyakalı , C. (2005). **Lise Öğrencilerinde Akran Baskısı ve Problem Çözme**. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 18: 16-25

Karakoyun, K. (2011). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Atılganlık Düzeyleri İle Aile işlevleri Arasındaki İlişkinin Sosyo-demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Karasar, N (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kulaksızoğlu, A. (1989) Ergen-aile Çatışmaları ile Annenin Tutumları Arasındaki İlişki ve Ergenin Problemleri. **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 1: 71

Kulaksızoğlu, A. (2011). **Ergenlik Psikolojisi**. Remzi Kitabevi, 12.Baskı, İstanbul: 34-226

Kut, S. (1994) Aile ve Devlet Politikaları. **Uluslar arası Aile Yılı Özel İhtisas Komisyonu Raporları**, Ankara.

McMorris, B.J., Kimberly A.T., Whitbeck, L.B. and Hoyt, D.R (2002) Familial and “On-the-Street” Risk Factors Associated with Alcohol Use among Homeless and Runaway Adolescents. **Journal of Studies on Alcohol**, 63:34-43

MEB, Aile ve Çevre Sorunlarının Gencin Kişiliğine Etkisi. (1989). (Ed: Kut, S. Ve Koşar, N.), Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Mesleki ve Teknik Açıköğretim Okul Matbaası, Ankara.

Mengi, S (2011) Ortaöğretim 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Özyeterlik Düzeylerinin Okula Bağlılıkları ile İlişkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Mete, B. (2005). Lise son sınıf öğrencilerinin empatik becerileri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Meydan, F. (2010). İntihar Girişiminde Bulunan Çocuk ve Ergenlerin Anne ve/veya Babalarında Psikopatoloji ve Aile İşlevselliğinin İncelenmesi, Uzmanlık Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Sivas.

Noller, P. ve Callan, V. J. (1989), Nonverbal behavior in families with adolescents, **Journal of Nonverbal Behavior**, Springer Netherlands, Vol. 13, (1).

Ovayolu, N., Uçan, Ö. ve Serindağ, S. (2007) Çocuklarda Cinsel İstismar ve Etkileri, **Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi**, (2), 4: 14.

Ögel, K., Taner S., Yılmazçetin Eke,C. Ve Erol, B. (2004) Madde bağımlılığını önlemede öğretmen ve ebeveyn eğitimlerinin etkinliğinin değerlendirilmesi, **Anadolu Psikiyatri Dergisi**, 5; 214.

Ögel, K. (2007) “Risk Kavramının Tanımı” **Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler**, Editör: Kültegin ÖGEL, Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları, İstanbul: 13-15.

Ökte, M. (2001), Ergenlerde İçe Dönüklük – Dışa Dönüklük Kişilik özelliği ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkiler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Öntaş, Ö. C. (2008) Çocuk Adalet Sistemi ve Çocuk Polis İlişkisi. **Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi**, (19), 2.

Özbay, H., Sahin, N., Hınçal, G., Güngör, S., Öztürk, E., Mavili-Aktaş, A., Aybaş, M. ve Göka, E. (1991). Ergenlikte Benlik İmajı: Çalışan ve öğrenci ergenler arasında karşılaştırmalı bir çalışma. **3P Dergisi**, (2), 2: 82-95.

Özel İhtisas Komisyon Raporları (2002) Yaşam Dönemleri Çerçevesinde Ailede Yaşananlar, TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Raporları, Genel Yayın No:120, Ankara.

Özen-Şirvanlı, D. (1998). Eşler Arasındaki Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

Öztop, D. B. ve Özcan, Ö. Ö. (2010) Cinsel İstismar Vakalarının Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. **New/Yeni Symposium Journal**, (48), 4.

Öztürk, M. (1997), 10-13 Yaşları Arasındaki Çocuklarda Umutsuzluk ve Yalnızlığın Bazı Değişkenlerle İlişkisinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Palabıyıköğlü R, Azizoglu S, Özayar H, Ercan A. (1993) İntihar Girişimlerinde Bulunanların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi, **Kriz Dergisi**, 1(2): 69-75.

Satan, A. (2011) Ergenlerde Akran Baskısı, Benlik Saygısı ve Alkol Kullanımı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. **M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 34: 185.

Savi, F. (2008). 12–15 Yaş arası İlköğretim Öğrencilerinin Davranış Sorunları ile Aile İşlevleri ve Anne-baba Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkisinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Savi, F. ve Akboy, R. Ön-ergenlik Dönemi Davranış Sorunları ile Aile İşlevleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. www.eab.org.tr/eab/oc/egtconf/pdfkitap/pdf/42.pdf (erişim tarihi: 11.03.2012).

Sayıta, S. U. (2008) Türkiye’de Çocukların Evlerini Terk Ederek Sokakta Yaşamalarında Sorumlular ve Sorumlulukları. **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, (66): 1.

Sayıl, I., Tuğcu, H. ve Çamur Duyan, G. (2001) Yaşam Dönemleri Çerçevesinde Ailede Yaşananlar. **TC Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları**, 2001 Yılı Aile Raporu: 30

Serim, B., Taş, F. V. ve Güvenir, T. (2009) Ergenlerde Kendine Zarar Verme Davranışı. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, (16), 1.

Siyez, D. M. (2006) 15-17 Yaş arası Ergenlerde Görülen Problem Davranışların Koruyucu ve Risk faktörleri Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Siyez, D.M. ve Aysan, F. (2007) Ergenlerde görülen Problem Davranışların Psikososyal risk faktörleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Yordanması. **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, (10): 147

Şimşek, N. (2011), Nevşehir İl Merkezindeki Lise Öğrencilerinde İntihar Girişimi Yaygınlığı ve İlişkili Ailesel Faktörlerin Belirlenmesi, **Aile ve Toplum Dergisi**, (25),7: 63

Şimşek, S. (2010) Ergenlerde Davranış Problemlerinin Anne-babadan ve Öğretmenlerden Algılanan Duygusal İstismar Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Surlu, B. Ve Özcebe, H. (2002) Adölesan ve Çevre. **Sağlık ve Toplum Dergisi**, (12),1: 15

Şen, Mustafa (2011) Türkiye’de Ergen Profili. **TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi**, (7), 27: 95.

Şencan, B. (2009). Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi İle Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Taşçı, E., Ünsal Atan, Ş. Durmaz, N., Erkuş, H. Ve Sevil, Ü. (2005) Kız Meslek Lisesi Öğrencilerinin Madde Kullanma Durumları. **Bağımlılık Dergisi**, 6: 123

Teker K. (2010). Suçlu çocuklarda Sosyo-demografik Özellikler ile Ebeveyn Tutum Algısının Çocuk suçluluğuna Katkısı. Yüksek lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tezel, A. (2002) Çocuğa Yönelik Şiddet. **Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi**, (5), 1.

Tıraşçı, Y. ve Gören, S. (2007) Çocuk İstismarı ve İhmali. **Dicle Tıp Dergisi**, (34), 1: 72.

T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. (2008). Türkiye’de ergen profili. http://www.athgm.gov.tr/upload/mce/eskisite/files/turkiyede_ergen _profil_2008.pdf (Erişim tarihi:16.02.2012).

Turan, N. (1999) **Sosyal Kişisel Çalışma : Birey ve Aile İçin Sosyal Hizmet** , Aydınlar Matbaası , Ankara.

Uluman, Ö.(2011) Lise Öğrencilerinde Bağlanma Biçimleri ve Kuraldışı Davranışlar, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ulusoy, M. D., Demir, R., Özcan, N. Ve Baran, A. G. (2005). Ebeveynin Çocuk Yetiştirme Biçimi Ve Ergen Problemleri: Ankara İli Örneği. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, (3), 3.

Ulusoy, D., Özcan Demir, N. ve Görgün Baran,A. (2005) Ergenlik Döneminde İntihar Algısı: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, (22), 1: 260-261.

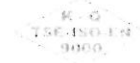
Ulusoy,D., Özcan Demir, N. ve Görgün Baran,A. (2006) Parçalanmış Aile ve Gençlerde Sapmış Davranışlar: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği. **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, (22), 2: 62.

Ünal, G. (1998) Bipolar Affektif bozukluğu Olan Hastaların Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2004). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, T. (2000) Ergenlerde Risk Alma Davranışının İncelenmesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yücel, H. (2007), “Çocuğa Yönelik İstismar ve İhmal” **Riskli Davranışlar Gösteren Çocuk ve Ergenler**, Editör: Kültegin ÖGEL, Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları, İstanbul: 167.

EK: 1

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Sayı :B.17.4.ASM.0.35.00.00/ 21732
Konu :Araştırma İzin

20/07/2012

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİNE
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
İZMİR

İlgi : Üniversiteniz Öğ.İş.Dai.Bşk. nın 03.05.2012 tarih ve 00686 sayılı yazısı

İlgi yazı ile, Enstitünüz, Aile ve Eğitim Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Lütfiye Esin Zengin'in "Ergenlerde Evden Kaçma Davranışının Sosyo-Demografik Özellikler ve Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışmasını Müdürlüğümüze bağlı İzmir Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi ve Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezinde yapılabilmesi amacıyla izin talep edilmiştir, talebiniz Bakanlığımızın ekli onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmanın İl Müdürlüğümüz koordinesinde, Kuruluş Müdürü denetiminde ve uygun göreceği bir mekanda, ses-görüntü kaydı alınmaksızın gönüllülük esası çerçevesinde, kuruluştaki kalan ve özellikle can güvenliği tehdit altında olan çocuklar için gizliliğin her koşulda sağlanarak, suç mağduru çocuklara uygun görüşme teknikleri kullanılması, herhangi bir yerde yayımlanmadan önce kurum izni alınması ve bir örneğinin Bakanlığımız Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim

Nadir MAŞALACI
Vali A.
İl Müdür V.

Eki : 1 onay

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.17.0.EYD.0.00.00.00/109
Konu : Araştırma Talebi Hakkında.
(Dokuz Eylül Ün-Lütfiye Esin ZENGİN)

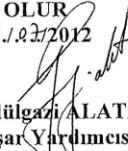
10/7/2012

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nün 10/05/2012 tarih 14084 sayılı yazısı ile Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Öğrencisi Lütfiye Esin ZENGİN'in "Ergenlerde Evden Kaçma Davranışının Soyo-Domografik Özellikler ve Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi" konulu araştırmayı İzmir İl Müdürlüğüne bağlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi ve Alsancak Çocuk ve Gençlik Merkezinde uygulayabilme talebi bildirilmiştir.

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğümüzce de olumlu değerlendirilen söz konusu araştırmanın; İl Müdürlüğü koordinesinde, Kuruluş Müdürlüğü denetiminde ve uygun göreceği bir mekanda, ses-görüntü kaydı alınmaksızın gönüllülük esası çerçevesinde, kuruluşlarda kalan ve özellikle can güvenliği tehdit altında olan çocuklar için gizliliğin her koşulda sağlanması, suç mağduru çocuklara uygun görüşme teknikleri kullanılması, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve bir örneğinin Başkanlığımıza gönderilmesi koşulları ile uygulanabilmesi hususunda Olurlarınızı arz ederim.

Amber TÜRKMEN
 Eğitim ve Yayın Dairesi Başkan V.

OLUR
 10.10.2012

Nail Abdülgazi ALATAŞ
 Müsteşar Yardımcısı

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

21 MAY 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.35.20.00-020/ 31035
Konu : Lütüye Esin ZENGİN 'in
Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA
İZMİR

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı(Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü 'nün 25/04/2012 tarihli ve 865 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı ABD Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Lütüye Esin ZENGİN 'in "Ergenlerde Evden Kaçma Davranışının Sosyo-Demografik Özellikler ve Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, İzmir ili Karşıyaka ilçesine bağlı Gazi Anadolu Lisesinin öğrencilerine uygulamak istediği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulamasının, yukarıda adı geçen okulda, 2011-2012 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmadan yapılması, araştırma sonucunun bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmesi kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde-olurlarınızı arz ederim.

Vefa BARDAKCI
Müdür

OLUR
18.05/2012
İbrahim BALLI
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK: Araştırma Değerlendirme Formu(1 Sayfa)

35268 Konak / İZMİR
Telefon : (0 232) 477 21 28
Faks : (0 232)
E-Posta : arqe35@meh.gov.tr
İnt. Adresi : <http://izmir.meh.gov.tr>

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.0.35.20.00.604.01/31543
Konu : Lütüye Esin ZENGİN
Araştırma İzni

22 Mayıs 2012

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 25/04/2012 tarihli ve 865 sayılı yazısı.
c) Valilik Makamı'nın 21/05/2012 tarihli ve B.08.4.MEM.0.35.20.00-020/31035 sayılı Onayı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı ABD Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Lütüye Esin ZENGİN'in "Ergenlerde Evden Kaçma Davranışının Sosyo-Demografik Özellikler ve Aile İşlevleri Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, İzmir ili Karşıyaka ilçesine bağlı Gazi Anadolu Lisesinin öğrencilerine uygulanması ilgi (c) onay ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhüfname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Heybetullah CEYLAN
Müdür Yardımcısı

GELEN EVRAK	
Tarih	: 24 MAYIS 2012
Kayıt No	: 1216
Dosya No	:

EKLER:

- 1) Valilik Onayı (1 Sayfa)
- 2) Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
- 3) Onaylı Veri Araçları (2 Adet 9 Sayfa)
- 4) Araştırma Tamamlandıktan Sonra, Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhüfname Tutanağı (1 Sayfa)

35268 Konak / İZMİR
Telefon : (0 232) 477 21 28
Faks :
E-Posta : arg35@meb.gov.tr
İnt. Adresi : <http://izmir.meb.gov.tr>

EK:2**KİŞİSEL BİLGİ FORMU****AÇIKLAMA**

Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programında Yüksek Lisans Eğitimim kapsamındaki Tez çalışmamda “Evden Kaçan Çocuklar” konulu bir araştırma yapmaktayım.

Aşağıda sorulan sorulara doğru ve samimi cevaplar vermenizle bu bilimsel çalışma sağlıklı bir biçimde sonuçlanabilecektir.

Soru kağıdına adınız ve soyadınız yazılmayacağından tanınma olasılığınız yoktur.

İçtenlikle vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür ederim.

ARAŞTIRMACI

L. Esin ZENGİN
Sosyal Hizmet Uzmanı

1.BÖLÜM**1) Cinsiyetiniz nedir?**

Kız   Erkek

2) Doğum tarihiniz?.....**3) Doğum yeriniz?.....****4) Eğitim düzeyiniz nedir?**

- Okur-Yazar değil
- Okur-Yazar, fakat okul bitirmemiş
- İlköğretim mezunu
- İlköğretim terk
- İlköğretime devam ediyor
- Ortaöğretime devam ediyor

5) Eğitiminizi yarıda bıraktıysanız devam etmeme sebebiniz nedir?

Ailem göndermedi

- Maddi durumumuz iyi değildi
- Okulu sevmiyordum
- Bir işte çalışmaya başladım
- Diğer (Belirtiniz).....

6) Anne ve babanız yaşıyor mu?

- İkisi de yaşıyor
- Annem yaşıyor, babam yaşamıyor
- Annem yaşamıyor, babam yaşıyor
- İkisi de yaşamıyor

7) Annenizin eğitim düzeyi nedir?

- Okur-Yazar değil
- Okur-Yazar, fakat okul bitirmemiş
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Ortaokul terk
- Lise mezunu
- Lise terk
- Yüksekokul veya Üniversite mezunu
- Yüksekokul veya Üniversite terk

8) Babanızın eğitim düzeyi nedir?

- Okur-Yazar değil
- Okur-Yazar, fakat okul bitirmemiş
- İlkokul mezunu
- Ortaokul mezunu
- Ortaokul terk
- Lise mezunu
- Lise terk
- Yüksekokul veya Üniversite mezunu
- Yüksekokul veya Üniversite terk

9) Annenizin mesleği nedir?

- İşçi
- Memur.....
- Serbest Meslek.....
- Ara/Geçici İşler.....
- Çiftçi
- Emekli
- Ev Hanımı
- Diğer.....

10) Babanızın mesleği nedir?

- İşçi
 Memur.....
 Serbest Meslek.....
 Ara/Geçici İşler.....
 İşsiz
 Çiftçi
 Emekli
 Diğer.....

11) Anne ve babanızın medeni durumu nedir?

- Resmi nikah ile evli
 İmam nikahı ile evli
 Boşanmış
 Boşanmış yeniden evlenmiş
 Dul

12) Anne babanız birlikte mi? Ayrı mı?

- Birlikte Ayrı

(Anne-Babanız ayrı-boşanmış ise)

13) Anne veya babanız ayrıldıktan sonra başka biriyle evlendi mi?

- Evet Hayır

14) (13. soruda cevabınız Evet ise) Bu durumdan hoşnut musunuz?

- Evet Hayır

15) Kaç kardeşiniz? (Siz dahil)

- 1 2 3 4 5 ve üstü

16) Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz?

1. 2. 3. 4. 5. Diğer

17) Ailenizin aylık geliri ne kadardır?

- 500 TL ve altı
 500-750 TL
 750-1000 TL
 100-1500 TL
 1500- 2000 TL
 2000 TL ve üstü

18) Ailenizin aylık gelirini yeterli buluyor musunuz?

- Evet Hayır

19) Ailenizin yaşadığı konutun niteliği nedir?

- Müstakil ev
 Gecekondu
 Apartman dairesi
 Diğer.....

20) Evde kimlerle birlikte yaşıyorsunuz?

- Öz anne, Öz baba ve kardeşler
 Öz anne, üvey baba ve kardeşler
 Öz baba, üvey anne ve kardeşler
 Anne-baba, akrabalar ve kardeşler
 Akrabalar ve kardeşler
 Diğer (belirtiniz).....

20) Doğduğunuzdan beri aynı şehirde mi yaşıyorsunuz?

- Evet Hayır, göç ettik

21) Cevabınız hayır ise hangi bölgeden göç ettiniz?

- İç Anadolu
 Marmara
 Karadeniz
 Doğu Anadolu
 Akdeniz
 Güneydoğu Anadolu

II. BÖLÜM

22) Bu güne kadar evden kaçtığınız oldu mu?

- Evet Hayır

23) Eğer evden kaçtı iseniz; Evi terk etme sebebiniz nedir?

- Ekonomik sıkıntı
 Aile içi anlaşmazlık
 Aile baskısı

- Özgür yaşama isteği
- Ailede şiddet
- Kötü Alışkanlıklar (Alkol, Kumar, madde bağımlılığı)
- Diğer (Belirtiniz).....

24) Evden kaçan bir tanıdığınız var mı?

- Arkadaşım
- Kardeşim
- Akrabam
- Diğer.....

25) Ailenizle sorun yaşıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

26) Evetse sizce bu sorunlar neden kaynaklanıyor? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- Ekonomik sıkıntı
- Aile içi anlaşmazlık
- Aile baskısı
- Ailede şiddet
- Kötü Alışkanlıklar (Alkol, Kumar, madde bağımlılığı)
- Ruh hastalığı
- Fiziksel hastalık
- Diğer (Belirtiniz).....

27) Ailenizle ilgili düşünceleriniz nasıldır?

- Ailemden memnunum.
- Ailemden nefret ediyorum
- Ailemin bana karşı davranışları düzelse ailemle mutluyum
- Ailemin değişeceğine dair hiçbir umudum yok.
- Diğer (Belirtiniz).....

28) Alışkanlık yapıcı madde kullandınız mı? (Birden çok seçenek işaretlenebilir)

- Sigara
- Hap
- Eroin
- Kokain
- Esrar
- Bali
- Diğer (Belirtiniz).....

29) Anneniz alışkanlık yapıcı madde kullanıyor mu?

- Evet (Belirtiniz).....
 Hayır

30) Babanız alışkanlık yapıcı madde kullanıyor mu?

- Evet (Belirtiniz).....
 Hayır

31) Hiç intihar girişiminde bulundunuz mu?

- Evet Hayır

32) Evetse bu ne şekilde gerçekleşti?

- İlaç içtim.
 Bileklerimi kestim.
 Kendimi jiletledim.
 Diğer (Belirtiniz).....

33) Evetse bunun sebebi ne idi?

- Aile içi anlaşmazlık
 Aile baskısı
 Ailede şiddet
 Arkadaş-Sevgili
 Kötü Alışkanlıklar (Alkol, Kumar, madde bağımlılığı)
 Diğer (Belirtiniz).....

34) Ailenizdeki nasıl bir değişiklik sizi mutlu ederdi?

- Ekonomik durumları daha iyi olsaydı
 Boşanmamış olsalardı
 Bana şiddet göstermeselerdi
 Bana karşı anlayışlı davransalardı
 Kendi aralarında kavga etmeselerdi
 Diğer (Belirtiniz).....

İLGİNİZE ve SABRINIZA TEŞEKKÜR EDERİM..!

EK:3**AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ**

AÇIKLAMA: İlişikte aileler hakkında 60 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, sizin ailenize ne derecede uyduğuna karar veriniz. Önemli olan, sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür. Her cümle için 4 seçenek söz konusudur (*Aynen Katılıyorum/ Büyük Ölçüde Katılıyorum/ Biraz Katılıyorum/ Hiç Katılmıyorum*)

Her cümlenin yanında 4 seçenek için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. Her cümle için uzun, uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz. Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	( )	( )	( )	( )
2.Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
3.Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenlerini bilir.	( )	( )	( )	( )
4.Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	( )	( )	( )	( )
5.Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	( )	( )	( )	( )
6.Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	( )	( )	( )	( )
7.Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	( )	( )	( )	( )
8.Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	( )	( )	( )	( )
9.Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )
10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	( )	( )	( )	( )
11.Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	( )	( )	( )	( )
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	( )	( )	( )	( )
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	( )	( )	( )	( )
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne	( )	( )	( )	( )

hissettiğini anlamak pek kolay değildir.				
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	( )	( )	( )	( )
16.Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	( )	( )	( )	( )
17.Evde herkes başına buyruktur.	( )	( )	( )	( )
18.Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	( )	( )	( )	( )
19.Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	( )	( )	( )	( )
20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	( )	( )	( )	( )
21.Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	( )	( )	( )	( )
22.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	( )	( )	( )	( )
23.Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	( )	( )	( )	( )
24.Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	( )	( )	( )	( )
25.Bizim ailede herkes kendini düşünür.	( )	( )	( )	( )
26.Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	( )	( )	( )	( )
27.Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz.	( )	( )	( )	( )
28.Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	( )	( )	( )	( )
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	( )	( )	( )	( )
30.Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	( )	( )	( )	( )
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	( )	( )	( )	( )
33.Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	( )	( )	( )	( )
34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	( )	( )	( )	( )
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	( )	( )	( )	( )
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız	( )	( )	( )	( )
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz.	( )	( )	( )	( )
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	( )	( )	( )	( )
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	( )	( )	( )	( )
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	( )	( )	( )	( )
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	( )	( )	( )	( )

42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	( )	( )	( )	( )
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür.	( )	( )	( )	( )
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	( )	( )	( )	( )
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	( )	( )	( )	( )
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	( )	( )	( )	( )
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	( )	( )	( )	( )
48.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	( )	( )	( )	( )
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	( )	( )	( )	( )
50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	( )	( )	( )	( )
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	( )	( )	( )	( )
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	( )	( )	( )	( )
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	( )	( )	( )	( )
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	( )	( )	( )	( )
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	( )	( )	( )	( )
56.Aile içinde birbirimize güvenimiz.	( )	( )	( )	( )
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	( )	( )	( )	( )
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	( )	( )	( )	( )
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz.	( )	( )	( )	( )
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	( )	( )	( )	( )

EK:4-Aile Değerlendirme Ölçeği Kullanım İzni

- **Re: Aile Değerlendirme Ölçeği-İzin**

Kime: esin zengin

Kimden: **Işıl Bulut** (ibulut@baskent.edu.tr)

Gönderme tarihi: 01 Aralık 2011 Perşembe 12:28:48

Kime: esin zengin (esin.zengin@hotmail.com)

Sayın Esin Zengin,

Çalışmanızda geçerlik ve güvenilirliği tarafımdan gerçekleştirilen "Aile Değerlendirme Ölçeği"ni kullanabilirsiniz.

Başarı dileklerle,

Prof. Dr. Işıl Bulut

----- Original Message -----

From: [esin zengin](mailto:esin.zengin)

To: ibulut@baskent.edu.tr

Sent: Wednesday, November 30, 2011 8:24 PM

Subject: Aile Değerlendirme Ölçeği-İzin

Merhaba hocam,

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü 2009 mezunuyum ve Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans yapmaktayım. Tez sürecimde Evden kaçan ve Emniyet Kanalıyla SHÇEK Çocuk Koruma İlk Müdahale Birimi'ne getirilen ergenlerin Aile yapılarına ilişkin (İzmir örneği) araştırma yapmaktayım. Araştırmamda geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapmış olduğunuz Aile Değerlendirme Ölçeğini sizin izniniz dahilinde kullanmak istiyorum.

İlginize ve cevabınıza şimdiden teşekkür ederim,

Saygılarımla.

L.Esin ZENGİN

Sosyal Hizmet Uzmanı-İzmir